

SUKELLUS EKOKYLÄÄN

-Ekologista ja sosiaalista kestävyyttä etsimässä

Päivi Opari
Yhteiskuntapolitiikan
Pro gradu -tutkielma
Syksy 1999
Jyväskylän yliopisto

Sukellus Ekokylään -ekologista ja sosiaalista kestävyyttä etsimässä

Päivi Opari

Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma

Jyväskylän yliopisto/ Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Marraskuu 1999

92 sivua + 2 liitesivua

Tiivistelmä

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on ollut perehtyä ekoyhteisöjen toimintaan kahdella eri tasolla. Toisaalta olen selvittänyt, mitä ekoyhteisössä asuminen merkitsee yksilötasolla yhteisön asukkaille ja toisaalta olen etsinyt ekoyhteisöjen yhteiskunnallisia merkityksiä.

Pääosan tutkimuksen aineistosta olen kerännyt suorittamalla teemahaastattelun kymmenelle Suomen suurimman ekoyhteisön, Keuruun Ekokylän, asukkaalle. Lisäksi olen hyödyntänyt Keuruun Ekokylästä julkaistua lehtimateriaalia ja Ekokylän Internet-kotisivuja (www.sci.fi/~ekokyla).

Tutkimuksessa on vahvana ekologisen ja sosiaalisen kestävyiden teema. Tutkimus pohjautuu ajatukseen, jonka mukaan kestävä tulevaisuus voi pohjautua vain kestävyteen, joka saavutetaan sekä ekologisella että sosiaalisella tasolla. Ekologisen kestävyiden olen määritellyt tilaksi, joka takaa luonnon uusiutumiskyvyn ja siten maapallon säilymisen elinkelpoisena paikkana niin ihmiskunnalle kuin kasvi- ja eläinkunnallekin. Sosiaalinen kestävyys taas on elinmahdollisuuksien ja hyvinvoinnin tasa-arvoistamista. Kestävä tulevaisuus takaa elinmahdollisuudet tulevillekin sukupolville.

Teoreettisena taustakeskusteluna ekoyhteisöille olen käyttänyt yhteiskunnallista ympäristökeskustelua, joka puhuu laajenevista ympäristötuhoista, riskiyhteiskunnasta, kestävästä kehityksestä ja uuden asiantuntijuuden mahdollisuudesta. Ekoyhteisöihin liittyy myös keskustelu uudesta, yhteisöllisestä sosiaalipolitiikasta.

Keuruun Ekokylässä on mahdollista toteuttaa pienten tekojen politiikkaa osallistumalla yhteisön pyrkimyksiin elää luonnon kannalta kestävästi. "Eko-onnela" on yhteisön tulevaisuuden haavekuva, sillä toistaiseksi yhteisö ei vielä pysty elämään esimerkillistä ekologisuuutta edustaen. Tämä johtuu muunmuassa siitä, ettei rakennuksia, joihin yhteisö on muuttanut, ole aikoinaan suunniteltu ekologisen elämäntavan toteuttamista silmällä pitäen.

Yhteisössä ekologisten tekijöiden ohella tärkeitä ovat sosiaaliset tekijät. Monet ekoyhteisön asukkaat ovat tulleet yhteisöön elämän ollessa murrosvaiheessa. Yhteisöstä haetaan sosiaalisia suhteita ja elämän mielekkyyttä tarpeettomuuden kokemusten tilalle. Tutkimukseni mukaan Keuruun Ekokylällä onkin sosiaalipoliittista merkitystä syrjäytymisuhanalaisten ihmisten tukipaikkana ja hyvinvoinnin tuottajana.

Ekoyhteisöillä on mahdollisuus olla edistämässä kestävä yhteiskunnan rakentumista omalla esimerkillään. Muuten arki tuntuu vievän yhteisön jäsenet mennessään, eikä tutkimuksessa juuri löytynyt resursseja laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Avainsanat: ekoyhteisö, elämäntapa, kestävä kehitys, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys, hyvinvointi

SISÄLLYS:

Tiivistelmä

1 LIIKKEELLE LÄHTÖ.....	1
1.1 Tutkijan valmistautuminen.....	1
1.2 Tutkimusongelma ja -kohde.....	2
1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston kerääminen.....	4
1.4 Aineiston analysointi.....	8
1.5 Mars matkaan!.....	10
2 EKOYHTEISÖJÄ TAUSTOITTAVA YMPÄRISTÖKESKUSTELU.....	11
2.1 Ympäristökeskustelun nousu ja vakiintuminen.....	11
2.2 Riskiyhteiskunta ja uusi asiantuntijuus.....	14
3 PYRKIMYS YHTEISKUNNALLISEEN MUUTOKSEEN.....	17
3.1 Kestävän kehityksen näköaloja.....	17
3.2 Yhteisöllinen sosiaalipolitiikka.....	21
3.3 Kestävän yhteiskunnan osatekijöitä.....	25
3.4 Ekoyhteisö muutoksen tuottajana.....	29
4 KEURUUN EKOKYLÄ EKOLOGISENA JA SOSIAALISENA SUUNNANNÄYTTÄJÄNÄ?..	32
4.1 Ekohöyhjä ja aktivistejako?.....	32
4.2 Kompostikäymälä ja hyvät henget.....	35
4.3 Elämäntapa kuin navetta ja rantsauna.....	39
4.4 Ristiriitoja ja kaaosta.....	48
4.5 Keittiö, yhteisön sydän.....	51
4.6 Pankkilaina ja omavaraisuus.....	58
4.7 Öljylämmitys ja rakas luonto.....	61
4.8 Valta puhisee yhteisön sisällä... ..	65
4.9 ...mutta ulospäin valta vain pihisee.....	68
5 HAVAINTOJA VEDENPINNALLTA.....	75
5.1 Pyristelyä kohti kestävyttä ja hyvinvointia.....	76
5.2 Miten tästä eteenpäin?.....	84
6 LOPPUSANAT.....	85
LÄHTEET.....	87

Liite: teemahaastattelurunko

1 LIIKKEELLE LÄHTÖ

1.1 Tutkijan valmistautuminen

Henkilökohtaisesti olen ollut kiinnostunut luonnosta lapsuudesta lähtien. Pienenä lapsena istuin rakenteilla olevan kotimme pihamaalla ja vasaroiden paukuessa ympärillä ihmettelin, kuinka hurja määrä karvaisia perhosentoukkia kiemurteli eteenpäin kivisellä pihamaalla. Iän karttuessa suhteeni luontoon kokonaisvaltaistui käsittäen muutakin kuin luonnon pienten ja suurten ihmeiden tarkastelua. Yliopisto-opiskelun aloitettuani en pyrkinyt biologiksi, vaan yhteiskuntatieteilijäksi. Yhteiskuntatieteilijänä kiinnostukseni kohteet ovat kuitenkin olleet ympäristöpainotteisia koko opiskeluaikani. Ympäristötieteitä olen lukenut sivuaineena ja korostankin niiden merkitystä tiedollisten valmiuksien lisääjänä. Yhteiskuntapolitiikan näen kuitenkin välineenä, joka on auttanut itseäni käsitteellistämään ekologisia ilmiöitä ja liittämään ne muiden yhteiskunnallisten ilmiöiden kenttään. Lisäksi koen yhteiskuntapolitiikan yhdeksi mahdollisuudeksi pohtia hyvinvointia ilmiönä ja vaikuttaa sitä kautta ihmisen ja ympäristön väliseen suhteeseen sekä edelleen luonnon tilaan.

Tämä opinnäyte on nimensä mukaisesti sukellus ekokylään. Tutkielman teko on ollut minulle enemmän hyppyä tuntemattomaan kuin ennalta tunnettuun. Väestöliiton varoitukset vieraaseen veteen hyppäämisestä ("Tiedä mihin hyppääät") kaikuivat kohdallani kuuroille korville. Onnekseni hyppäsin veteen vahingoittumatta, ja löysin ikään kuin vedenalaisen maailman, jonka vierellä olin ennen kulkenut huomaamatta sitä. Tutkimani yhteisö, Keuruun Ekokylä, näyttäytyi minulle löytöretkenä, värikkäänä laguunina, jossa keskustelut ympäristöasioista ja hyvinvoinnista kietoutuivat kiehtovalla tavalla toisiinsa. Tässä tutkielmassa haluan avata lukijoiden eteen sen todellisuuden, joka Ekokylässä silmiäni eteen avautui. Liittämällä kokemuksiani teoreettisiin keskusteluihin rakennan samalla havainnoistani laajemman yhteiskunnallisen kokonaisuuden.

Tutkielmani näkökulma on vahvasti paikallisella tasolla, ruohonjuurilla. Tarkastelun kohteena on yhteisö, joka koostuu vielä pienemmistä yksiköistä, yksilöistä. Ainakin toistaiseksi Keuruun Ekokylän toiminta ulottuu suppealle alueelle Keski-Suomessa. Täytyy kuitenkin muistaa, että toimittaessa ympäristökysymysten parissa kyseessä ovat maailmanlaajuiset ilmiöt. Ympäri maapalloa esiin tulleet faktat ympäristövahingoista sekä toisaalta kansainväliset ympäristösopimukset määrittävät yksilöiden toimintaa. Siksi toiminta on aina liitettävissä

laajempiin puitteisiin.

Tutkielmani näkökulman keskittyminen paikalliselle tasolle rajaa monet kansainväliset ympäristökeskustelut pois. En puutu ympäristökysymyksiin EU-tasolla tai pohjois-etelä -asettelulla teollisuusmaat versus kehitysmaat. Mutta kuten sanottu, kyseessä ovat maailmanlaajuiset ilmiöt, jolloin kansainvälinen ympäristökeskustelu näkyy työssäni. Suomi on osallisena kansainvälisessä keskustelussa ja siksi monet käytettävät käsitteet, kuten kestävä kehitys ja riskiyhteiskunta, ovat käytössä yhtä lailla suomalaisessa keskustelussa kuin laajemmalti kansainvälisessä keskustelussakin.

Aluksi esittelen lyhyesti tutkimuksen tekoon liittyviä lähtökohtia. Käyn läpi tutkimusongelman muotoutumisen, tutkimuskohteen valinnan, aineiston keruun vaiheet sekä lopuksi aineiston analysoinnin menetelmät.

1.2 Tutkimusongelma ja -kohde

Tutkimusongelman muotoutumisen taustalla on omien silmien aukeaminen huomaamaan yhteiskunnassa ilmiön nimeltä ekoyhteisöt. Mielestäni ekologinen yhteisöasuminen on varsin mielenkiintoinen kehityssuunta yhteiskunnallisessa tilanteessa, jossa keskustelu ympäristöasioista on lisääntynyt ja toisaalta 1990-luvun laman aiheuttama työpaikkojen väheneminen on jättänyt ihmisiä massoittain palkkatyön ulkopuolelle. Yhteiskunnassa on voimakkaasti esillä puhe saastumisesta ja luonnonvarojen ehtymisestä sekä toisaalta syrjäytymisestä ja yhteiskunnan jakautumisesta. Mielestäni ekoyhteisöt sijoittuvat juuri näiden keskustelujen ytimeen.

Halusin lähteä selvittämään tarkemmin, millaista elämää ekoyhteisöissä vietetään. Halusin tietää, ketkä ekoyhteisöihin hakeutuvat, mitä he yhteisöissä tekevät ja millaiseksi he elämänsä kokevat. Pääasiallinen mielenkiinnon kohteeni on ollut selvittää, mitä ekoyhteisössä asuminen merkitsee yksilötasolla ja toisaalta pohtia sitä, mitä yhteiskunnallisia merkityksiä ekoyhteisöillä on. Tämä on vaatinut ekoyhteisöjen ymmärtämistä sekä yksittäisten yksilöiden toiminta-areenana että yhteisöllisenä kokonaisuutena.

Suomessa on tällä hetkellä nelisenkymmentä ekoyhteisöksi luokiteltavaa yhteisöä, joskin määrä

vaihtelee hieman laskutavasta riippuen. Etupäässä nämä yhteisöt sijaitsevat maaseudulla ja ovat väkimäärältään varsin vähäisiä. Varsinaisiksi ekokyliksi luokiteltavia yhteisöjä ei Suomessa ole juuri yhtäkään. Keuruun Ekokylä on sellaiseksi kuitenkin kehittymässä hyvää vauhtia.

Omaksi tutkimuskohteekseni valitsinkin vuonna 1997 perustetun Keuruun Ekokylän. Yhteisö oli sijaintinsa vuoksi helposti tavoitettavissa opiskelupaikkakunnaltani Jyväskylästä ja toiseksi valintaani vahvisti tosiasia, että Keuruun Ekokylä on Suomen suurin ekokyläyhteisö. Alkujaan muutaman hengen voimin liikkeelle lähtenyt yhteisö on kahdessa vuodessa laajentunut niin, että vuoden 1999 alussa kylässä asui 28 aikuista ja 10 lasta.

Keuruun Ekokylä sijaitsee Kivijärven rannalla noin seitsemän kilometrin päässä Keuruun kaupungista. Kylä on entinen maatila, johon kuuluu 54 hehtaaria maata. Tästä alasta peltoa on 24 hehtaaria. Vanhan maatilan lopetettua toimintansa paikalla on toiminut muun muassa kuntainliiton alkoholistiparantola ja viimeksi pakolaisten vastaanottokeskus. Tilalla on runsaasti rakennuksia, joista vanhimmat ovat 1800-luvulta ja uusimmat 1980-luvulla rakennettuja. Yhteisö vuokrasi tilan aluksi käyttöönsä Keuruun kaupungilta, ja myöhemmin, vuosi yhteisön perustamisen jälkeen, se ostettiin omaksi. Kaupan kokonaishinta oli reilut kaksi miljoonaa markkaa. Tästä 700 000 markkaa yhteisön jäsenet saivat kerättyä kokoon, loppu on lainana. Tilalla sijaitseviin noin kolmeen kymmeneen rakennukseen mahtuu arviolta 40-50 henkeä asumaan. Osa tiloista ei sovellu asumiskäyttöön, vaan ne on varattu oleskelu- ja harrastetiloiksi. Lisäksi tilalla on tietenkin navetta sekä varastorakennuksia. Lisärakentamistakin on jo kaavailtu. Tällöin mahdollisuus olisi käyttää alusta alkaen luonnonmukaisia rakennusmateriaaleja ja järjestää asumisen ehdot ekologisiksi. Nykyisten rakennusten sähkö-, samoin kuin lämmitysjärjestelmä perustuu fossiilisten polttoaineiden käytölle, mikä asettaa omat haasteensa ekologiseen elämäntapaan pyrkivälle yhteisölle.

Yhteisön toimintaideana on toteuttaa permakulttuurisia toimintamalleja. Sana permakulttuuri viittaa kestävään kulttuuriin, (englanniksi permanent culture), ja sen peruseriaate on toimiminen yhdessä luonnon kanssa, ei sitä vastaan. Permakulttuuri on eräänlainen peruseriaatteita sisältävä viitekehikko, jonka avulla on mahdollista luoda kestäviä elinympäristöjä ja elämäntapoja. Mitään tiukkoja sääntöjä ei ole, vaan luonnon kanssa on toimittava ajan ja paikan mahdollistamalla tavalla. Permakulttuuri ei ole paluuta vanhaan maatalousyhteiskuntaan, vaan kaikki mikä tukee ekosysteemien kestävyyttä on käyttökelpoista,

yhtä lailla vanhat perimätavat kuin nykyaikainen teknologiakin. (Lombardini-Riipinen & Riipinen 1998, 7-9.)

Ekokylässä toimii sekä Keuruun Ekokylä ry, joka on aatteellinen yhdistys, että Ekokylän osuuskunta, joka vastaa taloudellisesta toiminnasta. Toisin sanoen yhteisöön pysyvästi muuttavat jäsenet tulevat Ekokylän yhdistyksen jäseniksi maksamalla 8000 markan ainaisjäsenmaksun. Ne, jotka osallistuvat kylän taloudelliseen toimintaan, jota on lähinnä majoitus- ja ravintolatoiminta, liittyvät Ekokylän osuuskuntaan. Osuuskunnan jäsenmaksu on 500 markkaa. Yhteisössä on mahdollisuus asua tilapäisesti myös muilla järjestelyillä. Ekokylän yhdistykseen liittyminen mahdollistaa asumisoikeuden ostamisen yhteisöstä. Asumisoikeusmaksu on 40 000 markkaa, jonka lisäksi asumisesta maksetaan osuutta asumiskustannuksiin noin 50 markkaa asuinhuoneen neliöltä. Pyrkimyksenä on, että yhteisössä vuokralaisina asuvat maksavat asunnostaan hieman korkeampaa neliövuokraa. Asuinhuoneet ovat suhteellisen pieniä, joten yli tuhannen markan vuokria ei oikeastaan ole. Näin varsinaiset asumiskustannukset ovat yhteisössä alhaiset.

1.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston kerääminen

Opinnäytetyössäni eräänä punaisena lankana on yhteisöllinen asuminen. Aluksi mielessäni oli ajatus osallistuvan toimintatutkimuksen tekemisestä. Mieltäni kiehtoi ajatus soluttautumisesta yhteisön jäseneksi ja tutkimusaineiston kerääminen kenenkään sitä aavistamatta. Osallistuminen yhteisöelämään olisi tuottanut tutkimukselle antoisan lähtökohdan. Elämällä konkreettisesti yhteisön todellisuudessa aiheeseen olisi päässyt pureutumaan syvälle ja luultavasti ymmärrys yhteisödynamiikasta olisi ollut vahvempaa kuin miksi se pelkkänä satunnaisena tarkkailijana voi kehittyä.

Kuitenkin valitsin tutkimusmenetelmäksi teemahaastattelun. Yhteisöelämään mukaan hyppääminen olisi vaatinut liian rajuja ratkaisuja ja hankalia käytännönjärjestelyjä, joten päätin unohtaa sen. Päädyin olemaan ulkopuolinen tarkkailija. Uskon, että haastattelujenkin kautta minulle on välittynyt realistinen kuva yhteisön elämästä iloineen ja suruineen. Keuruun Ekokylään on kohdistunut valtava julkinen kiinnostus ja kylä on ollut toistuvasti medioissa perustamisestaan lähtien. Kylässä kerätty paksu, yhteisöstä kertovista lehtiartikkeleista koostuva leikekirja kertoo osaltaan siitä valtavasta julkisuusmyllystä, mikä yhteisöä on

ympäröinyt. Myös näitä artikkeleita olen käyttänyt hyväkseni yhteisöön tutustuessani ja sen elämää hahmottaessani. Keuruun Ekokylästä kertovaa faktatietoa sain yhteisöltä käyttööni talousarviota myöten. Yksi merkittävä lisätiedon lähde ovat tutkimuksessani olleet Ekokylän Internet-kotisivut (www.sci.fi/~ekokyla). Ne sisältävät runsaasti tietoa Ekokylän asioista. Yksi kylän asukkaista pitää siellä jopa henkilökohtaista päiväkirjaa kylän tapahtumista ja pinnalla olevista mielteistä ja ajatuksista.

Menetelmiltään tutkimukseni on kvalitatiivinen. Pelkällä lehtiartikkeleihin pohjaavalla diskurssianalyysillä tai kvantitatiivisella kyselylomakkeella en olisi kyennyt löytämään ja kuvailemaan yhteisön arkitodellisuutta. Yhteisöllisen elämän ollessa itselleni oman kokemusmaailman ulkopuolinen ilmiö, en olisi osannut muodostaa käsitystä yhteisön todellisesta toiminnasta tapaamatta yhteisön jäseniä heidän omassa ympäristössään. Halusin saada kosketuspintaa nimenomaan sekä tutkittaviin että heidän toimintaympäristöönsä, ja siksi haastattelu oli mielestäni toimiva valinta. Lisäksi itseäni miellyttää haastattelussa ihmisen korostaminen subjektina, joka vuorovaikutuksen kautta luo aktiivisesti merkityksiä (Hirsjärvi ym. 1997, 201). Teemahaastattelu puolestaan oli sikäli selkeä valinta, että minulle melko nopeasti muodostui kuva niistä teema-alueista, joista olin kiinnostunut saamaan lisätietoa. Kvalitatiivisella tutkimusotteella ei pysty saamaan täsmällistä ja vertailtavaa lukumäärätietoa, mutta mielestäni työssäni onkin ollut oleellisinta pyrkiä kuvailemaan sitä todellisuutta, jossa Ekokylän asukkaat elävät.

Teemahaastattelullani en ole syvähaastattelun tavoin voinut pyrkiä saavuttamaan haastateltavan luottamusta toistuvilla tapaamisilla ja haastattelukerroilla. Uskon kuitenkin tutkimukseen kiinteästi liittyvän luottamuksellisuuden luoneen luottamussuhteen haastateltavan ja itseni välille. Uskon myös, että tutkijan kannalta relevantti tieto on löydettävissä yhteisön jäsenten kertomuksista myös ilman toistuvia haastatteluja. Haastateltavani ovat haastattelun aikana esittäneet elämästään joitakin pinnalla olevia otteita ja ajatuksia, ja uskon sen tiedon olevan yhtä relevanttia analysoitavaksi kuin syvältä ihmisen sisimmästä kaivettu tieto. Klaus Mäkelä (1990, 50) onkin todennut, että sosiologian kannalta ajatellen ihminen on kuin sipuli: kun sipuli kuoritaan, ei sisältä löydy mitään varsinaista sisusta, vaan kerrostumia, ja näistä kerrostumista jokainen on yhtä todellinen. Tarkoitukseni on ollut tutkia ekokyläläisten arkipäivää, ja arjen tutkimuksessa käyttökelpoisia ovat juuri ne ajatukset, jotka kimpoavat mieleen hieman pintaa raaputtamalla.

Tutkijana olen haastattelutilanteessa kuitenkin tiedostanut mahdollisen onnellisuusmuurin olemassaolon. Roosin (1987) kehittämä käsite kuvaa tilaa, jossa ongelmia ja pahaa oloa ei haluta paljastaa, vaan pidetään yllä onnelliselta näyttävää kulissia. Periaatteessa reilun tunnin mittaisen haastattelun aikana haastateltavan olisi mahdollista kiertää ja peitellä negatiivisia asioita puhumatta itseään pussiin. Yhteisön jäseniä haastatellessa tutkijan apuna ovat kuitenkin muiden haastateltavien kertomukset. Täten yhteisön yhteiset asiat, kuten yhteisön henki, paljastuvat väkisinkin. Toisaalta uskon haastattelun luottamuksellisuuden saaneen monet kertomaan kipeistäkin asioista. Kertaluonteisesta, lyhyehköstä haastattelusta huolimatta niin positiiviset kuin negatiivisetkin tunteet olivat haastattelutilanteessa voimakkaasti läsnä. Lisäksi Keuruun Ekokylässä pyritään muutenkin avoimuuteen ja todenmukaisuuteen. Yhteisöelämästä ei halutakaan antaa liian ruusuista kuvaa. Oman kokemukseni mukaan haastateltavani avautuivat kertomaan ajatuksistaan ja tunnelmistaan pääasiassa avoimen rehellisesti. Arvioisin ongelmien vähättelemistä tai muunlaisen onnellisuuskulissin esittämistä tapahtuneen vain tahattomasti yksittäisissä lauseissa yksittäisten henkilöiden kohdalla. Usein jo haastateltavan seuraava lause korjasi edellisen lauseen kertomaa tyyliin *“...tai niin, täytyy myöntää, että kyllähän meillä oikeastaan aika usein tulee erimielisyyttä...”*. Kahdenkeskisessä haastattelussa haastateltajan etuna on ilmeiden ja eleiden seuraamisen helppous. Vaikka eleiden tunnistaminen ei vielä auta pääsemään onnellisuusmuurin läpi, se kuitenkin helpottaa onnellisuusmuurin havaitsemista ja mahdollistaa lisäkysymysten teon oikeaan väliin.

Ennen haastattelujen tekoa kävin tammikuun alussa (1999) viettämässä kylässä päivän mittaisen tutustumishetken Ekokylään ja siellä asuvaan yhteisöön. Tällöin lehtien kautta saamani kuva Ekokylän elämästä konkretisoitui ja täytyy myöntää, että realisoituikin monilta kohdin. Koska itse en ole koskaan elänyt yhteisössä, jossa ihmiset olisivat hyvin eri ikäisiä ja tulisivat hyvin erilaisista lähtökohdista, en osannut etukäteen kuvitella, millaista elämää tällainen suuri yhteisö viettää. Ensivierailulla käsitin, ettei yhteisön elämää voi oppia ymmärtämään lukemalla siitä lehdistä tai kuulemalla televisiosta, vaan se täytyy kokea itse paikan päällä.

Varsinaiset haastattelut tein helmikuun lopulla 1999, yhden viikonlopun aikana. Valitsin haastateltavikseni kymmenen yhteisön jäsentä. Haastatteluista ei ollut sovittu haastateltavien kanssa etukäteen, vaan valitsin haastateltavat paikanpäällä kysymällä henkilökohtaisesti ihmisiltä, onko heillä aikaa ja halukkuutta osallistua haastatteluun. Yksikään haastateltavista ei

kieltäytynyt pyynnöstäni. Haastateltavat valikoin enemmän tai vähemmän intuitioni perusteella. Perusperiaatteenani oli, että valitsin joukosta viisi miestä ja viisi naista, koska yhteisössä on runsaasti molempien sukupuolten edustajia. Yritin myös mukaila yhteisön ikärakennetta valitsemalla haastateltavat informantit suunnilleen samassa suhteessa kuin heitä iän mukaan jaotellen on yhteisössä. Mielestäni onnistuinkin pyrkimyksessäni saadessani tutkimukseeni kaksi alle 30-vuotiasta, viisi 30-55 -vuotiasta ja kolme 55-65 -vuotiasta. Yhteisö on kuitenkin ensisijaisesti keski-ikäisten naisten muodostama yhteisö.

Valinta täytyi luonnollisesti suorittaa niistä yhteisön jäsenistä, jotka olivat sinä viikonloppuna paikalla. Kylästä oli sattumalta melko paljon väkeä pois haastattelujen aikaan, mutta en usko, että se vaikutti negatiivisesti saamaani aineistoon. Aloitin haastattelujen teon perjantai- aamuna, jolloin pystyin valikoimaan haastateltavaksi myös sellaisia henkilöitä, jotka myöhemmin samana päivänä olivat lähdössä muualle viikonlopun viettoon. Tarkoituksella en valinnut haastateltavikseni sellaisia henkilöitä, joiden kanssa olin jo aiemmalla käynnilläni jutellut enemmän. Niin tekemällä uskoin saavani laajimman kuvan yhteisön jäsenistä ja heidän mielipiteistään. Tämä ratkaisu saattoi vaikuttaa myös siten, että haastatteluista jäivät pois yhteisön voimakkaimmat johtohahmot. Oletettavasti yhteisössä kauimmin vaikuttaneet ja sen eteen paljon töitä tehneet ja siten yhteisöstä myös paljon tietävät olivat läsnä minun hankkiessani tietoa yhteisöstä ja vieraillessani paikalla ensimmäistä kertaa. Myös lehtien ja muiden medioiden haastatteluissa esiintyvät useimmin juuri nämä henkilöt. Lehtihaastatteluista onkin siten poimittavissa heidän henkilöhistoriansa ja monia heidän ajatuksiaan. Silti en väitä lehtiartikkelien korvaavan henkilökohtaista, luottamuksellista keskustelua. Sitä vastoin arvelen oman haastatteluaineistoni edustavan sitä yhteisömassaa, joka vie arkea eteenpäin ruohonjuuritasolla ja joka siten edustaa parhaiten yhteisön arkitodellisuutta.

Aiemman vierailuni ja puhelinsoittojeni perusteella ihmiset tiesivät minun tekevän gradua Jyväskylän yliopistoon. Suurin osa haastateltavista tiesi myös minun olevan ympäristöasioista kiinnostunut yhteiskuntatieteilijä, mutta osalla ei ollut juuri tietoa taustoistani. Graduni teoriaosasta en myöskään ollut juuri puhunut enkä etukäteen kertonut kovin tarkasti siitä, millaisia kysymyksiä aion haastateltavilleni esittää. Haastattelua varten tarvittavan ajan olin etukäteen määrittänyt noin puoleksitoista tunniksi.

Haastattelut suoritin yhteisön hallintotiloissa yksilöhaastatteluina ja ne kestivät keskimäärin tunnista puoleentoista tuntiin. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Apunani haastatteluissa oli etukäteen laadittu teemahaastattelurunko, jota noudatin joidenkin haastateltavien kohdalla hyvinkin järjestelmällisesti, kun taas toisten kohdalla haastattelurunko oli vain taustalla hieman rajaamassa keskustelunaiheita. Noudatin pääsääntöisesti Hirsjärven ja Hurmeen (1985, 41) suosittamaa joustavuuden periaatetta. Halusin edetä hallitusti haastateltavien ehdoilla niin, että pidin kuitenkin kiinni myös omista tiedonintresseistäni. En halunnut keskustelun rönsyilevän liikaa. Jokaiselta kysyin tietyt peruskysymykset, joihin olin etukäteen miettinyt haluavani vastauksen. Muuten haastattelujen kulkuun vaikutti suuresti haastateltavien persoonallisuus ja asioiden käsittelytapa. Sainkin haastattelujen kuluessa paljon sellaista tietoa, jota en itse olisi ymmärtänyt edes kysyä.

Tässä työssä käytettävät lainaukset ovat mahdollisimman suoria otteita haastateltavien kertomuksista. Toisinaan olen kuitenkin joutunut lisäämään repliikkeihin yksittäisiä sanoja selventämään alkuperäistä asiayhteyttä. Nämä sanat olen merkinnyt hakasulkuihin. Yhdessä lainauksessa halusin minimoida haastateltavan henkilöllisyyden paljastumisen mahdollisuuden jättämällä yhden sanan puheenvuorosta pois ja korvaamalla sen viivalla. Pääasiassa puheenvuorot edustavat kuitenkin autenttista materiaalia suoraan ekoyhteisön asukkaiden suusta. Lainausten joukossa on pari otetta myös Keuruun Ekokylän kotisivuilla (www.sci.fi/~ekokyla) pidettävästä päiväkirjasta. Päiväkirjaa pitää eräs ekoyhteisön asukas ja se edustaa hänen henkilökohtaisia ajatuksiaan, ei yhteisön ajatuksia yleensä. Vaikka päiväkirja onkin julkista materiaalia, olen halunnut työssäni pitää yksittäiset henkilöt nimettöminä, jolloin otteet päiväkirjasta ovat muiden lainausten joukossa ilman erityisiä tuntomerkkejä.

1.4 Aineiston analysointi

Metoditasolla olen halunnut tarkastella ekoyhteisöä ja siitä saamaani tietoa etnograafikkona. Etnografisen tutkimusperinteen historia juontaa juurensa löytöretkien ajoilta, sillä etnografinen tutkimusmenetelmä on kehittynyt siitä vertailusta, erojen osoittamisesta ja erojen selittämisestä mikä oli keskeistä tutkimusmatkailijoiden raporteissa. Jonkin vieraan kulttuurin sisäisiin eroihin yksilötasolla ei kiinnitetä etnografiassa huomiota siinä määrin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa. Silloinkin kun tällaisia eroja huomioidaan ja nimetään, niillä ei ole samanlaista metodista funktiota kuin survey-tutkimuksessa. Lyhyesti sanottuna etnografisen menetelmän

voi sanoa tutkivan sitä, minkä katsotaan olevan kaikille tutkittaville yhteistä tai mikä yhdistää tutkittavia. Kaikissa etnografisissa tutkimuksissa pyritään tavoittamaan kollektiivin elämää ja ajattelua jäsentävä sisäinen logiikka. Tutkimusintressinä ovat tavalla tai toisella tutkittavan yhteisön toisenlaisuuteen liittyvät seikat. (Alasuutari 1989, 61-63.) Omassa työssäni pyrin löytämään niitä tekijöitä, jotka erottavat tutkimukseni kohteena olevan yhteisön yhteiskunnan valtavirrasta.

Jotta tutkija voi selvittää tutkittavalle kulttuurille ominaisia ajatustapoja ja sosiaalista todellisuutta, tarvitaan tutkittavia, informanteja, jotka kertovat suhteestaan ympäröivään maailmaan. Informanteista ollaan kiinnostuneita nimenomaan kulttuurinsa edustajina. Näin etnografille hahmottuu vieras elämänmuoto sisältä päin muodostaen vähitellen kokonaiskuvan tutkittavasta kulttuurista ja sen ajatus- ja käyttäytymistavoista. Oletuksena on, että se yhteiskunnallinen ja kulttuurinen ympäristö, jossa tutkittavan kulttuurin edustajat elävät, pakottaa heidät ajattelemaan ja tuntemaan määrättyllä tavalla. Haastattelun tuloksena ei vielä synny valmista selitystä asioille, vaan sen avulla voi vain saada johtolankoja kokonaishahmosta. (Alasuutari 1989, 65-66.) Haastattelu toimii yhtenä tehokkaana keinona pureutua tutkittavien maailmaan. Haastattelun kautta pääsee esittämään avainhenkilöille haluamiaan kysymyksiä, jotka auttavat syvätiedon hankinnassa. Muut käytettävissä olevat tietolähteet, omassa tapauksessani etupäässä kirjallinen materiaali, ovat tutkijan lisäapuna kulttuurin logiikan selvittämisessä.

Etnografinen tutkimus on aina lähtökohdiltaan kahden maailmankuvan keskinäistä vertailua. Yhtäältä tutkijan pitää hahmottaa oman maailmankuvansa tiedostettuja ja tiedostamattomia puolia, jotta sitten voitaisiin suorittaa vertailua tutkijan ja tutkittavien elämänmuotojen välillä. Yksi tärkeä tehtävä on tunnistaa ja tulkita tutkittavien elämäntavan valtakulttuurista poikkeavia piirteitä. Näiden poikkeavien piirteiden löytämisen rinnalla etnografille on ominaista olettaa tutkittavilla olevan jotakin yhteistä keskenään. Tämä yhteinen tekijä voi olla esimerkiksi maailmankuva, elämänasenne tai tapa tulkita todellisuutta. (Alasuutari 1989, 69.)

Käytettäessä kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä tutkijan omalla intuitiolla on valtava merkitys analyysin teossa. Tutkijan omat vaikutelmat, ennakkoluulot, esiymmärrystieto ja sosiologinen mielikuvitus toimivat analyysia ohjaavina taustatekijöinä. Elävä intuitio herkistää mielen, mutta "elämän ei pidä antaa kulkea tieteen yli". Tutkijan on pyrittävä olemaan tietoinen omasta

esiymmärryksestään eli esimerkiksi siitä, millaisia vastauksia hän odottaa tai toivoo saavansa haastattelukysymyksiinsä. Analyysin edetessä pyrkimyksenä on saada intuitiolla vahvistusta ja saada aineiston osaset asettumaan paikoilleen. On kuitenkin hyvä tunnustaa sekä itselleen että muille, ettei ainoastaan tietoisesti pohtiva järki ohjaa palasten ohjautuvuutta paikoilleen, vaan tutkijan sisäinen vaistoaminen on vahvassa roolissa läpi koko tutkimuksen suorittamisen. (Ehrnrooth 1990, 31-35.)

Itse olen ollut motivoitunut tutkimustyöni tekoon, koska olen kiinnostunut ympäristöasioista ja näen ekoyhteisöt äärimmäisen kiinnostavana ajanilmiönä. Tästä syystä olen myös joutunut pohtimaan omaa suhdettani tutkimuskohteeseeni. Monessa suhteessa olen ollut avoimen utelias etnograafikko, koska minulla ei ollut oikeastaan lainkaan täsmällistä tietoa ekoyhteisöistä ennen tutkimusprosessini alkua. Minulla ei myöskään ollut mitään kontakteja ekoyhteisöiden asukkaisiin ennen kuin valitsin tutkimusaiheeni. Ekoyhteisöjä ajatellen en katso myöskään olevani potentiaalinen ekoyhteisön asukas tulevaisuudessa. Olen pyrkinyt tarkastelemaan aihetta tutkijana, objektiivisena tietentekijänä. Olen koittanut välttää ottamasta asioihin kantaa ja kirjoittamasta niistä henkilökohtaisten mieltymysteni mukaan positiivisia tai negatiivisia puolia korostaen. En kuitenkaan yritäkään väittää, että olisin onnistunut poistamaan oman persoonani vaikutuksen tekstiini. En suinkaan. Teksti on minusta lähtöisin ja siinä näkyy oma otteeni. Tästä syystä halusin tässä tuoda lukijan tietoon oman suhteeni tutkimuskohteeseeni.

1.5 Mars matkaan!

On aika lähteä täyttämään tiedonjanoa uutta luovalle tutkimusmatkalle. Tutkimukseni aluksi tarkastelen niitä yhteiskunnallisia taustatekijöitä, jotka ovat mielestäni vahvimmin vaikuttaneet tutkittavana olevan ilmiön, ekoyhteisöjen, syntyyn. Ensimmäiseksi käsittelen ympäristökeskustelun leviämistä ja arkipäiväistymistä sekä sitä kuinka ihmisen ja luonnon välistä suhdetta on alettu mieltää uudella tavalla. Pohdin myös keskustelua ympäristövaikuttajien suhteista keskittyen lähinnä keskusteluun asiantuntijoiden ja ruohonjuuritasolla olevien kansalaisten välisistä eroista.

Toiseksi nostan esille pyrkimyksen yhteiskunnalliseen muutokseen. Käsittelen keskustelua kestävästä kehityksestä, yhteisöllisestä sosiaalipolitiikasta sekä pohdin ekoyhteisöilmiötä suhteessa kestäväen yhteiskunnan ideaalikuvaan. Näiden keskustelujen jälkeen sukellan sisälle

Keuruun Ekokylään tavoittelemaan yhteisön arkitodellisuutta. Lopuksi katson ekoyhteisöilmiötä hieman etäämmältä, kokoan yhteen keskeisimmät tulokset, arvioin niitä ja liitän tulokset laajempiin yhteyksiin.

2 EKOYHTEISÖJÄ TAUSTOITTAVA YMPÄRISTÖKESKUSTELU

2.1 Ympäristökeskustelun nousu ja vakiintuminen

Kun katsotaan maahan avaruudesta käsin, maapallo on kuin paratiisi. Sinisenä ja vihreänä maa hehkuu muiden planeettojen vierellä. Ihminen on asettunut tämän paratiisin itseoikeutetuksi valtiaaksi, joka hyödyntää planeetan hedelmiä omaksi ilokseen, oman makunsa mukaan, hedelmien riittävyteen uskoen. Läheltä katsoen tellus ei enää olekaan pelkkä tahraton paratiisi, vaan sinisen ja vihreän joukkoon sekoittuu tummia tuhon värejä. Serres (1994, 59) toteaaakin, että jos liattua maailmaa uhkaa joku vaara, niin se johtuu siitä, että ihminen on ottanut asiat täydellisesti omaan hallintaansa.

Paratiisiin ilmestyneet tummat värit ovat saaneet ympäristöasiantuntijat huolestumaan maapallon tilasta. Mielestäni ympäristökysymysten ymmärtäminen lähtee maapallon järjestelmien hahmottamisesta. Geojärjestelmä on pohja kaikelle elämälle maapallolla. Geojärjestelmä muodostaa elottoman ympäristömme: kallioperän, maaperän, veden ja ilman. Geojärjestelmä on ollut olemassa jo ennen kuin elämää kehittyi maapallolle. Eloperäinen ekojärjestelmä rakentuu geojärjestelmän varaan. Ekojärjestelmä tuottaa elämän edellytykset esimerkiksi fotosynteesin kautta. Sosiaalinen järjestelmä puolestaan on vuorovaikutusjärjestelmä, jolla yleensä rajataan ihminen eläinkunnan ulkopuolelle. Ihminen on merkittävässä roolissa myös kulttuurijärjestelmässä, jonka keskeinen piirre on kommunikaatio symbolien, esittävien merkkien, avulla. Nykyisen muutosnopeutensa vuoksi kulttuurijärjestelmä asettaa koko ekojärjestelmän tavattoman kovalle koetukselle. Ympäristökriisin käsite kuvaa tätä ongelmaa. (Riihinen 1981, 94-103.)

Suomessa kesti pitkään ennen kuin ympäristökysymykset yhteiskunnallistuivat ja nousivat yleisempään tietoisuuteen. Puhutaan ennen maailmansotia vallinneesta vanhasta ympäristötietoisuudesta, jolloin ympäristöön kiinnitettiin huomiota lähes yksinomaan vain luonnonsuojelun kautta (Massa 1998, 76). Tämän vuosisadan alkuvuosikymmeninä

luonnonsuojelua ei liitetty yhteiskunnalliseen kehitykseen, eikä luonnonsuojelu näin ollen ollut merkittävässä määrin esillä yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Sotien jälkeisenä aikana luonnonsuojeluun ei puolestaan olisi ollut varaakaan, kun täytyi huolehtia tuotannosta ja talouskasvusta. Lisäksi vallalla oli loputon usko teknologian kehitykseen ja sen mahdollisuuksiin. Talouskasvuun pyrkimisen myötä yleiseksi suuntaukseksi tuli luonnonvarojen rajoittamaton käyttö. Luonnonvarojen riittävyttä ei koettu ongelmaksi, päinvastoin uskottiin, että luonnonvaroja on kartoittamatta ja löytämättä loputon määrä. (Järvikoski 1991, 165.)

Uuden ympäristötietoisuuden katsotaan alkaneen 1950- ja 1960-luvuilla, jolloin ympäristöteemat tulivat laajemmin julkiseen keskusteluun. Televisiosta tuli tuolloin tärkeä tietoisuuden kasvattaja ja informaation levittäjä. (Massa 1998, 76.) Kansainvälisen sysäyksen ympäristön saastumiskeskustelulle antoi Rachel Carsonin kirja *Silent Spring*, joka ilmestyi 1962. Kirja suomennettiin seuraavana vuonna nimellä *Hiljainen kevät*. Kirjassa kiinnitettiin huomiota kemianteollisuuden aiheuttamiin ympäristövahinkoihin. Kirja herätti huomiota myös Suomessa, vaikkei saastuminen täällä ollutkaan vielä edennyt niin, että se olisi huolestuttanut laajempia ihmisjoukkoja. (Järvikoski 1991, 168.) Ympäristökeskustelun alkaminen viittasi siihen, että paratiisiplaneetalla tapahtui jotakin, mikä olisi mielellään voinut olla tapahtumatta.

1960-luvulla alkanut uudenlainen ympäristöajattelu laajensi luonnonsuojelun ympäristönsuojeluksi. Uudenlaisen ympäristöajattelun tulemiseen liittyi myös ympäristönsuojelun vahvistaminen hallinnollisesti. Suomeen perustettiin ympäristöryhmiä ja järjestöjä, myöhemmin tulivat ympäristökeskus ja ympäristöministeriö. Usein ympäristöliikkeessä toimimiseen liittyi myös poliittinen aktiivisuus. Ympäristöongelmat alettiin hahmottaa yhtenäiseksi, yhteiskunnalliseksi ja poliittiseksi ongelmavyyhdyksi. Suora vaikuttaminen valtakunnalliseen politiikkaan pantiin alulle vihreän puolueen kautta. Myös kansalaisilla oli oma tärkeä rooli ympäristöliikehännän ylläpitämisessä lamakausien suunnatessa huomiota ympäristöstä talouteen. (Järvikoski 1991, 169-174.)

Radikaalit ympäristöliikkeet, kuten 70-luvun Kojjärvi-liike, nostivat ympäristönsuojelun ohella esille kulutusyhteiskunnan kritiikin. Vasta tässä vaiheessa alettiin puhua elämäntavan muuttamisen välttämättömyydestä. (Järvikoski 1991, 174.) 1970-luvulla ihmisillä oli jo paljon tietoa ja mielipiteitä ympäristöasioihin liittyen, mutta esimerkiksi kierrätyskeskukset ja

kehitysmaakaupat laajemmassa mittakaavassa ovat vasta 80- ja 90-lukujen tulokkaita. Tämä kertoo osaltaan siitä, miten vaikea on vaikuttaa elämäntapaan. 1970-luvulla ekoyhteisöaatteelle luotiin kuitenkin jonkinlaista pohjaa. Rauhaa ja rakkautta julistettiin hippihengessä, jolloin tuotiin esiin pehmeitä arvoja ja radikaalia toimintaa. Ympäristökysymyksiä ei kuitenkaan vielä nähty niin akuutteina ja vakavina kysymyksinä, että ne olisivat herättäneet laajempaa huomiota. Tshernobyl oli vielä räjähtämättä ja suuret öljyonnettomuudet tapahtumatta. Nämä myöhemmät onnettomuudet herättivät keskustelua ja ravistelivat uusia ihmisiä huomaamaan toimenpiteiden välttämättömyyden.

Ympäristöliikkeen vaikutus kansalaisten ympäristötietoisuuden lisäämisessä ja ympäristöpolitiikan tarpeellisuuden osoittamisessa on kiistaton. Ympäristöliike on ollut myös virittämässä uudenlaista ympäristötoimintaa, sillä luottamus viranomaisten kykyyn ratkaista ympäristöongelmat on vähäistä monissa ympäristöliikkeiden ryhmissä (Järvikoski 1991, 177). Uudenlaiset toimintaryhmät on toivotettu tervetulleiksi ja erityisen arvokkaiksi koetaan ryhmät, joiden toiminta ulottuu käytäntöön saakka. Pienenkin ryhmän käytännön toimet voivat olla luonnon kannalta hyödyllisempiä kuin laajojen massojen sanahelinä.

Luontoa pidettiin pitkään yksinomaan luonnontieteilijöiden tutkimusalueena ja kiinnostuksen kohteena. Luonnontiede olikin tärkeässä asemassa ympäristötietoisuuden herättäjänä, sillä ilman sen kehittämiä mittausmenetelmiä olisimme luultavasti yhä autuaan tietämättömiä monista luontoa kohdanneista vaurioista (Massa 1998, 279). Nyttemmin näkemykset luonnosta tutkimuskohteena ovat muuttuneet ympäristöongelmien leviämisen ja arkipäiväistymisen seurauksena. Ihmisen ekoyhteisöille aiheuttamat vahingot ovat saaneet yhteiskuntatieteilijät liittymään keskusteluun ympäristön tilasta ja ihmisen ja ympäristön välisistä suhteista (Riihinen 1981, 93). On syntynyt uusi yhteiskunnallinen ympäristöntutkimus, jolla tarkoitetaan tutkimusta, jonka kohteena on biofyysisen ympäristön ja yhteiskunnan vuorovaikutus. Tutkimus kohdistuu siihen, miten sosiaaliset liikkeet, politiikka, yhteiskunnalliset rakenteet, arvojärjestelmät sekä talous ja teknologia ovat vuorovaikutuksessa biofyysisen ympäristön ja luonnonvarojen käytön kanssa. (Massa 1998, 95-96, 100.) Ekoyhteisöjen tutkiminen on osa yhteiskuntatieteellistä ympäristöntutkimusta.

2.2 Riskiyhteiskunta ja uusi asiantuntijuus

Kehittyvä teollinen maailma on tuonut mukanaan paljon hyvää. Olemme saaneet laitteita, jotka helpottavat elämäämme, kemialliset aineet ovat kasvattaneet satoja ja uusi geeniteknologia lupaa tehdä viljelykasveista entistäkin kestävämpiä tuholaisia vastaan. Kehityksen kääntöpuolena ovat kuitenkin sen tuottamat riskit.

Luhmann (1993, 22) erottaa riskin vaarasta siten, että vaaran aiheuttavat ulkoiset tekijät, kun taas riski muodostuu toteutettavassa toiminnassa. Näin siis riskit ovat ihmisen itsensä aiheuttamia ja siksi ihmisen on mahdollista myös vaikuttaa niihin. Beck (1986, 42-43) toteaa ihmisten kuitenkin ennemminkin pyrkivän normalisoimaan riskejä kuin välttämään niitä. Ihmiset ovat niin tottuneita kehityksen eteenpäin menoon, että riskeiltä halutaan sulkea silmät. Mieluummin katsellaan vain kaikkea sitä hyvää, mitä kehitys saa aikaan. Usein silmien sulkemista puoltaa sekin, että riskit ovat vain potentiaalinen uhka, kun taas aikaansaatu hyvä on käsin kosketeltavaa.

Keskustelua uhista on vaikea käydä ilman sopivia käsitteitä. Beck (1986) onkin tuonut keskustelua helpottamaan riskiyhteiskunnan käsitteen. Teollinen yhteiskunta on Beckin mukaan muuttumassa riskiyhteiskunnaksi, jossa meitä uhkaavat esimerkiksi ydinvoimateollisuuden ja geeniteknologian suuret riskit. Riskit ovat usein näkymättömiä ja vaivihkaa eteneviä. (Beck 1986, 43.) Yksi ihmiskuntaa uhkaava suurvaara on juuri ympäristökriisi. Riskiyhteiskunnan käsite auttaa meitä ymmärtämään ympäristöongelmien maailmaa. Kun kehittyvä teollisuustuotanto ja ympäristöongelmat ennen käsitettiin erillisiksi, teoria riskiyhteiskunnasta sitoo ne yhteen ja antaa ilmiöille uuden merkityksen. (Massa 1993, 363.)

Tieto ja tiedostaminen ovat ympäristöasioiden hoitamiseen pyrkivän vaikuttamisen keskeisiä resursseja (Järvelä & Wilenius 1996, 218). Havahtuminen käsillä olevaan tilanteeseen ja sen herättämä tiedostaminen muodostavat lähtöpisteen toiminnalle. Kun asioita aletaan tiedostaa, voidaan alkaa kerätä tietoa eri lähteistä ja eri keinoin. Tiedon karttuessa voidaan hylätä uskomukset ja väärät oletukset. Samoin osoittamalla olevansa asioista tietoinen voi legitimoida ympäristötoimintaansa muille. Tieto on omiaan lisäämään myös omaa toimintamotivaatiota. Tieto on samalla ainoa kestävä pohja toiminnallisten tai poliittisten ratkaisukeinojen valinnalle.

Tietoa tuottavat monet eri tahot. Useimmiten tiedon tuottajiksi ymmärretään alan professionaaliset asiantuntijat. Suomessa ympäristöasiantuntijuus on perinteisesti ollut asiantuntijakeskeistä ja erikoistietoon nojaavaa (Järvelä & Wilenius 1996, 239). Asiantuntijavaltaisuus on herättänyt myös kritiikkiä ja esimerkiksi Beck (1995, 48) haluaa jättää hyvästit käsitykselle, jonka mukaan asiantuntijat tietävät mikä on oikein. Beck (emt.) ilmaiseekin halunsa sekä asiantuntijamonopolin että hallinnon purkamiseen ja kaipaa sen sijaan avointa päätöksentekoa, johon osallistuvat mahdollisimman monet eri tahot.

Beck (1995) korostaa nykyisen asiantuntijuuden moninaisuutta. Asiantuntemusta eivät edusta ainoastaan virkailijat ja ammatinharjoittajat, vaan asiantuntija voi olla kuka tahansa henkilö, joka pystyy osoittamaan hänellä olevan erityisiä tietoja tai taitoja, jotka puuttuvat maallikolta. Tietoa tuottavat myös kansalaiset ruohonjuuritasolla. (Beck 1995, 119.) Asiantuntemusta voi kerätä monin tavoin. Tiedon hankkiminen voi olla hyvinkin oma-aloitteista, omasta elämäntavasta ja henkilökohtaisista kiinnostuksen kohteista nousevaa. Vaikka nykyään painotetaan koulutuksen merkitystä ja koulutuksen kautta saatua tietoa arvostetaan, saattaa koulutuksen ja työelämän ulkopuolella hankittu tieto olla kuitenkin yhtä kattavaa tai kattavampaakin.

Tiedon hankkimisessa yksi oleellisimmista kysymyksistä on henkilön oma suhde ja kiinnostus niihin asioihin, joista tietoa hankitaan. Oma intohimoinen tarve saada tietoa voi saada yksilön tutkimaan esimerkiksi tehoviljelyn vaikutuksia viljaan syvällisesti omalla vapaa-ajallaan. Asioiden monimutkaistuessa ja selvien toimintatapojen ja yksioikoisten ratkaisujen harvinaistuessa tulee eteen myös asiantuntemuksen käsitteen laajentaminen. Ne byrokraatit, jotka ennen tunsivat edustavansa tiedollista auktoriteettia, joutuvat luovuttamaan omaa tilaansa myös muille henkilöille. Näiden joukossa saattaa olla myös maallikkoja, jotka edustavat ruohonjuuritason asiantuntemusta ja joiden asiantuntemus on vakavasti otettavaa.

Kansalaisten ja professioiden edustajien näkökulmien välillä on painotuksellisia eroja. Siinä missä ammatilliset asiantuntijat keskittyvät pohtimaan tuotannon ja kulutuksen makrotaloudellisia suhteita, kansalaisliikkeiden aktiivit korostavat arjen ekososiaalisia jäsennyksiä eli yksityistä kulutusta ja hyvinvointia. Näiden kahden painotuksen välille pitäisi siis luoda toimiva yhteys, niin että kumpikin tukisi toinen toistaan. Painotukset eivät saisi jäädä yksipuoliseksi näkökulmiksi, sillä molemmat näkökulmat ovat tärkeitä. Etenkin asiantuntijoilta

voisi odottaa eräänlaista välittäjän roolia. Suurista teorioista ja laajoista näkökulmista pitäisi löytyä yhteys kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja arjessa tehtäviin päätöksiin. On selvää, että tulevaisuudessa ympäristöpolitiikan päätökset vaikuttavat entistä enemmän kuluttajien arkipäivään. (Järvelä & Wilenius 1996, 239-241.)

Ekoyhteisöt ovat paikkoja, joista voi kuvitella kumpuavan maallikko-osaamista. Pyrittäessä ekologiseen elämäntapaan joudutaan hankkimaan tietoa ja arjessa tämä muualta hankittu tieto yhdistyy käytännön kokemukseen. Käytännössä testattu tieto voi tuoda alkuperäiseen tietoon oleellisia lisäyksiä, jopa muutoksia. Ekoyhteisöissä sisällä oleva tieto saadaan hyödynnettyä kuitenkin vasta, kun se tuodaan julki. Tämä taas riippuu ekoyhteisöjen jäsenten kyvystä ja halukkuudesta tuottaa julkista tietoa sekä toisaalta yleisön kyvystä ja halusta ottaa vastaan tätä maallikkotietoa. Ekoyhteisöissä on kuitenkin nähtävissä yksi avoin portti uuteen asiantuntijuuteen.

Yhteiskunnallista tilannetta kuvaavat yleistyneet riskit, kasvava moniäänisyys ja informaatiotulva. Toisaalta tilanne on ilmapiiriltään juuri sopiva uusien asiantuntijatahojen esiinmarssille. Toisaalta taas vaikuttaminen niin kansalaisiin kuin päättäjiinkin on entistä vaikeampaa. Ääntään on vaikea saada kuuluville ja varteenotettavan asiantuntijan roolin saavuttaminen on työlästä. Toimivien vuorovaikutusverkostojen luominen päättäjien, kansalaisten ja erilaisten asiantuntijoiden kesken on vielä suurimmaksi osaksi edessäpäin (Wilenius & Tirkkonen 1996, 99).

Elämme epävarmassa tilanteessa riskiyhteiskunnassa. Olemme toisaalta tietoisia monista ympäristöä uhkaavista suurriskeistä, kuten mahdollisten onnettomuuksien aiheuttamasta pohjavesien saastumisesta tai otsonikerroksen merkittävästä ohenemisesta. Toisaalta tietoisuuden ja tiedostamattomuuden rajamailla on kuva myös riskeistä, joita emme täysin voi hahmottaa ja ennakoida. Alitajunnassamme on olemassa tieto siitä, että ympäristölle saattaa tapahtua jotakin, joka vaikuttaa merkittäväällä tavalla elämäämme ja elinmahdollisuuksiimme. Nämä skenaariot ovat osaltaan käynnistäneet keskustelun, joka pyrkii tulevaisuuden turvaamiseen.

3 PYRKIMYS YHTEISKUNNALLISEEN MUUTOKSEEN

Nykyisessä tilanteessa, jossa yhteiskunnallista muutosta haetaan, ihmisten tulevaisuuden kuva on muuttunut epävakaksi. Ympäristöongelmat ja ehtyvät luonnonvarat näyttävät tulevaisuuden uhkina ja toisaalta epävarmuus työmarkkinoilla heijastaa epävarmuutta koko muuhun elämään. Lisäksi sokea usko tieteeseen ja tekniikkaan ja niiden kykyyn ratkaista ongelmia on historiaa.

Kuten Beck (1995, 17) toteaa, riskiyhteiskuntaa ei voida hyväksyä tai torjua poliittisessa äänestyksessä. Riskiyhteiskunta yksinkertaisesti syntyy meidän ollessa kyvyttömiä havaitsemaan toimintamme seurauksia. Tässä tilanteessa pitäisi alkaa pohtia kasvun rajoittamista ja miettiä, miten vastuuta ja turvallisuutta voitaisiin lisätä. Ongelmana tilanteessa on kuitenkin paitsi heikko kykymme havaita uhkia, myös yhteiskunnallinen muutoshaluttomuus. (Beck 1995, 18.)

Ongelma tiivistyy sanaan muutos. Saavuttaaksemme kehitykselle vakaamman suunnan tarvitsemme muutosta. Muutosta taas emme voi aikaansaada ilman muutosta. Muutosta tarvitaan niin arvojen, asenteiden kuin toiminnankin tasolla. Muutos taas edellyttää monilta osin luopumista. Jo pelkkä turhasta kulutuksesta luopuminen tarkoittaa luopumista monista elämäntavallamme tutuista asioista: mikroaaltouunista, autosta, vuosittain hankittavasta uudesta talvitakista ja niin edelleen. Jälleen törmäämme siihen tosiasiaan, miten vaikea on muuttaa elämistottumuksiamme siten, että luopuisimme jostakin. Helpompi on haluta aina vain enemmän, lisää ja parempaa. Henkilökohtaisella tasolla tapahtuvan muutoksen syntymiseen tarvittaisiin valtaisa kulttuurillinen muutos.

3.1 Kestävän kehityksen näköaloja

Keskustelu kestävästä kehityksestä on 1990-luvun tunnetuimpia merkkejä tarpeesta ja pyrkimyksestä yhteiskunnalliseen muutokseen. Kestävän kehityksen ajatus on epäilemättä ollut innoittajana myös ekoyhteisöjä perustettaessa. Kestävä kehitys kyseenalaistaa perinteisen kehitys-käsitteen, jossa kehitys liitetään kasvuun ja edistykseen. Kehityksen ymmärtäminen edistykseenä on ollut tärkeä osa eurooppalaisen ihmisen maailmankuvaa. Tähän on vaikuttanut tieteen edistysusko. Tietoyhteiskuntaa on leimannut usko tieteen kaikkivoipaisuuteen. Tietoon

ja sen myötä teknologian kehitykseen perustuva edistysusko ja kehitysoptimismi todellistuvat useimmissa talouskasvuennusteissa. Yhteiskunnallista ajattelua on leimannut oletus lineaarisesta, vakaasti nousevasta kehityksestä. (Piispa 1994, 16.)

Sama kasvuoptimismi hallitsee myös ruohonjuuritasolla ihmisten arkipäivää. Ihmiset kuluttavat yhä enemmän, koska sitä pidetään normaalina. Se on merkki menestyvästä ihmisestä. Ihmiset ovat näennäisen tyytyväisiä saavuttaessaan saman kulutustason kuin tuttavatkin. Silloin voi kokea olevansa normaali ja tulevansa hyväksytyksi. Kuitenkin ihmisten arkitodellisuutta ja varsinkin erilaiset maailman- ja ympäristöntilaa kuvaavat raportit ovat näyttäneet esimerkkejä kiihtyvistä eksponentiaalisesta kasvusta, joka johtaa luonnon muutoksiin. Pahinta on, ettei näihin luonnon muutoksiin ole välttämättä lainkaan osattu varautua. (Piispa 1994, 16.)

Kehitysteoreetikot ovat vuosikymmeniä kritisoineet mennyttä kehitysajattelua, niin 1940- ja 1950-lukujen talouskasvuteorioita kuin myöhempiä modernisaatioteorioitakin. Erityisesti on arvosteltu modernisaatioajattelun arvottomuutta, jossa moraalisisella sitoutumisella ei ole mitään merkitystä. 1990-luvun kehitysajattelun uudeksi suunnaksi tuli niin sanottu kestävä kehitys. (Uurtimo 1998, 158.)

Kestävän kehityksen käsite tuotiin ensimmäisen kerran julkiseen keskusteluun vuonna 1980 Kansainvälisen Luonnonsuojeluliiton toimesta. Maailmanlaajuiseen käyttöön kestävä kehitys tuli vuonna 1987 YK:n alaisen ympäristön ja kehityksen maailmankomission, ns. Brundtlandin komission, julkaistua yhteistä tulevaisuuttamme koskevan mietintönsä. (Allardt 1991, 11.) Komissio määritteli kestävä kehityksen kehitykseksi, joka tyydyttää nykytarpeet huonontamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan. Komissio uskoi, että ihmisellä on tarvittava kyky ja tekniikka suunnan muuttamiseksi kohti kestävä tulevaisuutta. Komissio näkee kestävä kehityksen muutossarjana, jossa niin luonnonvarojen hyödyntäminen, teknologia kuin hallintokin lopulta ovat sopusoinnussa ja edistävät ihmisten kykyä täyttää tarpeensa ja toiveensa useiden sukupolvien tarkasteluvälillä. (Yhteinen tulevaisuutemme 1987, 6, 26-29.)

Kehitys on määriteltävissä muutokseksi johonkin suuntaan. Jossakin tilanteessa kasvu voi synnyttää kehitystä, joskus taas kehityksen edellytys voi olla supistuminen. (Piispa 1994, 15.)

Juuri tämä näkökulma on merkittävä pohdittaessa kestävästä kehityksestä ja sen edellytyksiä. On opittava tunnistamaan erilaisia reittejä saavuttaa kestävyyttä. Erilaisia reittejä seurattaessa pitää huomioida ekologiset rajat, mutta ei esimerkiksi ole välttämättömyys, että ekologiset rajat vaatisivat paluuta yksinkertaiseen elämään ja ahdasmieliseen paikallisuuteen. (Benton 1994, 44.)

Paljon keskustelua on herättänyt näkökanta, jonka mukaan kestävästä kehityksestä ei ole olemassakaan. Ihmisen toiminta on aina luontoa kuluttavaa. Kestävän kehityksen käsite kuvaakin oletettavasti eräänlaista ideaalitilaa, jota ei koskaan voida saavuttaa, mutta jota kohti tulee kuitenkin pyrkiä. Käsitteen ponnahtaminen kiihkeään julkiseen keskusteluun kertoo tarpeesta pystyä jollakin tavoin määrittelemään ja kontekstualisoimaan tapahtumassa olevaa kehitystä. Allardt (1991, 11) huomauttaa lisäksi, että arviointi kehityksen kestävydestä on väistämättä myös arvoihin sidottua. Juuri kehityksen arvosidonnaisuus tekeekin siitä ongelmallisesti määriteltävän asian, johon on vaikea löytää yksimielisyyttä.

Kestävän kehityksen määritelmästä ilmenee, että kestävä kehitys on dynaaminen, ihmisten tarpeiden muutoksiin sopeutuva prosessi. Viittaus tarpeisiin edellyttää tavoitteen asettamista eli on oltava jotakin, jonka saavuttamista pidetään elintärkeänä ja arvokkaana. On lisäksi huomioitava, ettei tarpeilla tarkoiteta vain aineellisia tarpeita, vaan kyse on koko hyvinvoinnista. Hyvinvointi koetaan sekä aineellisen elintason että sosiaalisen ja luonnollisen ympäristön laadun kautta. (Allardt 1991, 11.) Tällaisessa moniulotteisessa hyvinvoinnin konseptissa piilee lähtökohta myös ekoyhteisöjen toiminnalle.

Allardt (1991, 12) korostaa kestävästä kehityksestä kriittisenä luonnon tilaa koskevana käsitteenä. Hänen mukaansa käsitteellä ei olisi merkitystä, ellei nykyinen kehitys vakavasti uhkaksi sekä luonnon tasapainoa että monia elollisen luonnon lajeja. Käsitettä on ruvettu käyttämään, koska ollaan yhä vakuuttuneempia luonnon liiallisesta kuormittumisesta ja luonnollisen ympäristön nopeasta huonontumisesta. Pyrkimys kestävään kehitykseen on siis taistelua luontoon kohdistunutta ja kohdistuvaa liiallista kuormitusta vastaan.

Ihminen arvioi luontoakin yhtäältä omista lähtökohdistaan. Ihanteemme luonnosta tai siitä, mitä kestävyys voisi ekologisesti olla, perustuu erilaisiin tiedollisiin ja kokemusperäisiin arviointeihin. Näistä lähtökohdista on mahdollista yhteisesti sopia, mitkä ovat luonnon

asettamattomat reunaehdot inhimilliselle toiminnalle. Voimme sopia siitä, miten taloutemme sopeutetaan ekologisiin ehtoihin, millaista yhteiskuntapolitiikkaa harjoitetaan tai millaisille aikajänneille suunnittelujärjestelmämme ulotetaan. (Piispa 1994, 20.)

Alkuperäisyhteisöjä pidetään usein kestävän elämäntavan malliyhteisöinä. Maanviljelystä edeltävät pyyntikulttuurit elivät paikallisten ekologisten olosuhteiden ehdoilla. Silloin luontoa käytettiin hyväksi sitä kunnioittaen. Elämän jatkuvuuden ja ympäristön säilymisen takasi yhdenmukaiseen käyttäytymiseen perustuva yhteisöllisyys. Eloonjäämisen kannalta oli tärkeää, että arvomaailma ja siihen pohjaava käyttäytyminen pysyivät samana. (Piispa 1994, 52-53.) Monet uskovat, että voimme löytää keinoja kestävän elämäntavan toteuttamiseen historiasta, jolloin vielä elettiin luonnon ehdoilla. Ehkä näiden alkuperäisyhteisöjen elämäntavoista löytyy lähtökohtaisia malleja myös nykyisille luonnonmukaisempaan elämäntapaan siirtyville. Tämä ei tarkoita paluuta muinaisiin elämäntapoihin, sillä menneeseen ei ole enää paluuta. Historiasta voidaan kuitenkin ottaa esimerkkiä siitä, kuinka luonnon kanssa voidaan elää yhteistyössä ja kuinka luontoa voidaan hyödyntää ikään kuin pehmeästi, ottamatta siitä itsekkäästi kaikkea mahdollista irti tuhoten samalla luonnon mahdollisuudet uusiutua. Kestävän elämäntavan löytäminen voi nykyaikana olla yhdistelmä vanhoja luontoa kunnioittavia arvoja ja uutta, nykyaikaista tekniikkaa.

Kestävän kehityksen yhteisten tavoitteiden asettaminen on vaikea tehtävä. Kenties sellaisia ei ole edes löydettävissä, koska kehityksen kestävyys voi ymmärtää niin monella lailla. Se, mikä toiselle on ongelman ratkaisu, on toiselle ongelman lähde. Huomattava yksimielisyys vallitsee ainoastaan siitä, että olemme kohtaamassa jonkin tasoista kasvavaa ympäristökriisiä. Tämä yksimielisyys on nostanut ympäristökysymykset sosiopoliittiseen ja tieteelliseen keskusteluun. Siihen yksimielisyys sitten loppuukin. (Adam 1994, 92.) Yhteiskunnalliset vaikuttajat ottavat osaa keskusteluun ja vievät sitä omalta osaltaan eteenpäin, mutta lukuisten mielipiteiden aallokossa mitään näkyvää ei välttämättä tapahdu. Käytännön toimet seuraavat kaukana keskustelun perässä. Tämäkin tosiasia on yksi syy kansalaisaktiivisuuden heräämiselle. Kun koko yhteiskuntaa koskevia ratkaisuja ei saada aikaan, kansalaiset aloittavat oman toimintansa vaikkapa sitten pienen pienin askelin. Kansalaisaktivistit osoittavat, miten tärkeää on päästä sanoista tekoihin.

Sopiessamme tavoitteista kestäväälle kehitykselle joudumme palaamaan elämän

peruskysymyksiin. Joudumme miettimään, mitä on hyvä elämä ja oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo ja miten ne pääsevät toteutumaan, miten arvotamme luonnon suhteessa taloudelliseen kasvuun, millainen elämäntapa on sopusoinnussa arvojemme kanssa, millaisia keinoja meillä on käytettävissämme luonnon ja elämän suojelemiseksi sekä millaisiin tekoihin olemme valmiita ryhtymään saavuttaaksemme tavoitteemme. (Piispa 1994, 20-21.) Ulkoisen informaation tulvassa joudumme myös yksilöinä hiljentymään ja kuuntelemaan omaa sisintämme sekä arvioimaan omia mahdollisuuksiamme olla mukana rakentamassa kestäväää tulevaisuutta.

3.2 Yhteisöllinen sosiaalipolitiikka

Siinä missä ympäristökeskustelut hiipivät vähitellen 1960-luvulta lähtien yhteiskunnallisiin keskusteluihin, tapahtui pari vuosikymmentä myöhemmin yhteiskunnallisessa keskustelussa toinenkin muutos, joka vahvisti maaperää ekoyhteisöjen synnylle. Enää ei luotettu yksinomaan valtion kykyyn taata kansalaisille hyvinvointia tulonsiirtein ja hyvinvointipalveluin, vaan lähdettiin etsimään vaihtoehtoisia tapoja tuottaa hyvinvointia.

Aina 1980-luvulle asti valtiolliset hyvinvointipalvelut laajentuivat ja ne levittäytyivät koskemaan kaikkia Suomen kansalaisia eri muodoissaan. Yhteiskunnasta tuli sosiaalipolitiikan hallitsema, jossa nähtiin vain yksi tie onnellisuuteen: onnellisuus oli yhteiskunnallisen sosiaalipolitiikan aikaansaamaa turvallisuutta, terveyttä ja viihtyvyyttä. Koska sosiaalipolitiikka pystyy luomaan onnellisuutta vain talouskasvun avulla, kansalaisten on odotettu toimivan tämän kasvun hyväksi osallistumalla tuotantoon. Tällainen onnellisuuden malli pohjautuu kaupunkimaiseen, kaupalliseen ja tuotannolliseen yhteiskuntaan, joka on kaukana omavaraisuuden ideologiasta. Omavarainen työ ei tuota verotuloja, joten omavaraisuuteen suuntaavaan kehitykseen ei ole haluttu panostaa. (Perheentupa 1986, 5-6.) Ekoyhteisöissä on lähdetty kumoamaan tätä ajattelutapaa.

Hyvinvointikeskusteluun ilmestyneet uudet termit, kuten hyvinvointipluralismi ja kolmas sektori, kertovat tarpeesta uudelleenlaiseen hyvinvointiajatteluun ja uudelleenlaiseen hyvinvoinnin tuottamiseen. Palkkatyön yhteiskunnassa epävirallisten sosiaalisten rakenteiden merkitykset unohtuivat, samoin kuin sosiaaliset verkostotkin (Anttonen 1989, 141). Puhe syrjäytymisestä, yhteiskunnan jakautumisesta ja A- ja B-luokan kansalaisista on osoitus siitä, ettei

yhteiskuntapolitiikka kykene hallitsemaan ongelmia ja tyydyttämään kansalaisten perusoikeuksia tyydyttävällä tavalla (Matthies 1990, 14). On siis havaittavissa yhteiskunnallinen tilaus laajentaa hyvinvoinnin tarjoamisen malleja.

Hyvinvoinnin kokeminen on yksi inhimillisen elämän päämääristä. Hyvinvointi on ilmiönä varsin monitahoinen ja sillä on useita ulottuvuuksia. Karkeasti jakaen hyvinvointi voidaan luokitella aineelliseksi ja henkiseksi. Siinä missä teollistuneisuuden ajan on hyvinvointia mitattu aineellisilla mittareilla, asetettaessa hyvinvointi ekologiseen puntariin, henkinen hyvinvointi nousee entistä tärkeämmäksi ja ensisijaisemmaksi. Elämänlaatu ei ole yhtä kuin taloudellinen hyvinvointi, vaikka taloudelliset seikat voivatkin ratkaisevasti vaikuttaa elämänlaatuun.

Suomessa yksityistämisen ja yhteiskunnallistamisen rinnalle tuotua kolmatta hyvinvoinnin tuottamisen vaihtoehtoa on alettu nimittää yhteisölliseksi sosiaalipolitiikaksi. Anttonen (1989, 7) löytää yhteisöllisyyteen perustuvalla sosiaalipolitiikalle kaksi toisistaan eroavaa merkitystä. Toisaalta se on ylhäältä tuleva byrokraattinen hyvinvointivaltion intressi ja toisaalta ruohonjuuritasolta lähtevä kansalaisten omaehtoinen selviytymiskeino. Kolmannen sektorin nousu ei olekaan pelkkä organisatorinen muutos hyvinvoinnin tuotannossa, vaan se merkitsee uutta sisällöllistä lähestymistapaa sosiaalisiin ongelmiin (Matthies 1990, 13).

Yhteisöllisten arvojen esille tuominen korostaa naisten, perheiden ja yhteisöjen asemaa, ja vähentää valtioon kohdistuvia odotuksia hyvinvoinnin tuottamisessa. Näin yhteisöllistäminen keventää hyvinvointivaltiota vahvistamalla sosiaalisia verkostoja. Itse asiassa naistutkijat ovat tästä syystä olleet melko epäileväisiä yhteisöllistämistä kohtaan. Yhteisöllistämistä on pidetty ansana naisille, jotka juuri ovat vapautuneet traditionaalisista yhteisövelvoitteista. Naisliikkeen mielestä yhteisöllisyyden tulisi perustua joustavasti organisoituun arkipäivään, jossa työ, hoiva ja asuminen muodostavat elämisyhteyden alistamatta naista. (Anttonen 1989, 115-117.)

Yhteisöllisyyden historiaa voi lähteä etsimään jo varhaisista sukuyhteisöistä. Yhteisönä asuminen on ollut ihmiselle tyypillinen asumismuoto vuosituhansien ajan. Aina nykypäiviin saakka perhettä on pidetty ehkä tyypillisimpänä yhteisön ilmentymänä. Ennen perheeseen laskettiin kuuluvan useita sukupolvia, jolloin perhe ja suku olivat yhtä, ja näistä muodostuva yhteisökin oli huomattavasti laajempi kuin nykypäivän ydin- tai edes uusperhe. Teollistumisen

ja yhteiskunnallisen modernisoitumisen ansiosta yksilöllistyminen valtasi tilaa yhteisöllisyydeltä, ja vasta nyt on alettu uudelleen puhua yhteisöllisyyden uuden nousun mahdollisuudesta. Lehtonen (1990, 237) tosin huomauttaa, ettei esimoderneista yhteisöistä ole uusien yhteisöhankeiden esikuvaksi. Nykyisen yhteisöllisyyden tavoitteet ovat ideologisempia ja päämäärähakuisempia kuin entinen, lähinnä olosuhteiden sanelema yhteisöllisyys. Yhteisöjen pitkä historia kuitenkin kertoo yhteisöasumisen olevan yksi ihmisen luonnollinen tapa toteuttaa asumista.

Lehtonen (1990, 36) kritisoi yhteisöihin ja uusyhteisöllisyyteen liittyvää keskustelua todeten sen nojaavan turhan positiivisiin ja ongelmattomiin käsityksiin yhteisöllisestä toiminnasta. Yhteisöä kuvataankin usein ideaalitulana. Jo Tönniesin 1800-luvun lopussa tekemä Gemeinschaft - Gesellschaft -jaottelu on varsin idealistinen ja arvolatautunut kuvaus yhteisöistä. Gemeinschaft-yhteisö käännetään toisinaan suomeksi yhdessäoloyhteisöksi. Käsitteellä tarkoitetaan sitä, että ihmiset ovat kasvaneet yhteen verisiteiden, läheisyyden ja yhteisten kokemusten nojalla. Gesellschaft-yhteisöt eli asiayhteisöt taas perustuvat virallisiin sääntöihin ja kilpailuun. (Allardt 1988, 82-83.) Yhdessäoloyhteisöön liitetään lämpimiä ajatuksia, kuten yhdessäoloa ja toisista välittämistä. Nostettaessa esiin yhteisöllisyyden parhaita puolia, yhteisöllisyys voidaan saada näyttäytymään ainoana mielekkäänä elämismuotona.

Aika-ajoin yhteisölliseen hyvinvoinnin tuottamiseen on liitetty ehkä liikaakin toiveita. Yhteisöllisyys ei ole mikään yksinkertainen ja helppo ratkaisu. Yhteisöä perustettaessa on välttämätöntä tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa tarvittavien lupien saamiseksi. Myöhemmin viranomaisille on toimitettava asianmukainen kirjanpito rahaliikenteestä. Byrokratia kaipaa myös toimintasuunnitelmia ja -kertomuksia. Hoivaa organisoivan yhteisön jäsenten on luultavasti helpompaa ymmärtää, että toiminnan pitää olla valvottua ja säänneltyä. Sen sijaan ideologisen aatteen ympärille perustuvan yhteisön jäsenistä byrokratia saattaa tuntua työläältä ja sotkuiselta, eikä sillä ehkä nähdä olevan linkkejä alkuperäiseen aatteeseen, jota yhteisö toteuttaa. Toiminnan hallitsemiseksi ja byrokraatiasta selviämiseksi tarvitaan asiantuntijoita tai ainakin asiaan vihkiytyneitä henkilöitä. On välttämätöntä tuntea lainsäädäntöä ja byrokraattisia käytäntöjä, kuten lupien hakemista ja uusimista. (Matthies 1990, 81-82.)

Vaihtoehtotoimintaan osallistuminen edellyttää ominaisuuksia, joita kaikilla ei ole.

Periaatteessa toiminta on avointa kaikille, mutta silti vain pieni osa väestöstä osallistuu siihen. Käytännössä nämä verkostot eivät siis ole kaikkien saavutettavissa. Osallistumisen voi katsoa olevan kiinni yksilön yhteiskunnallisesta asemasta, persoonallisuudesta sekä yleisistä olosuhteista. Vaihtoehtoliikkeet kaipaavat aktiivisia, energisiä jäseniä, jotka ovat valmiita myös vastuunkantamiseen. Toiminta tapahtuu jäsenten varassa, jolloin yksittäinen jäsen on toiminnan kannalta huomattavasti merkittävämpi kuin jonkin virallisen organisaation työntekijä. (Matthies 1990, 85-86.) Erityisen tärkeää yhteisöllisessä toiminnassa on sen johtajien, ydinhenkilöiden, sitoutuminen toimintaan. Periaatteista ja toimintatavoista lipsuminen heijastuu heistä koko muuhun jäsenjoukkoon. Yhteisöllä on oltava selkäranka, jonka varaan toiminta rakentuu. Lujan ytimen ympärille rakentuva toiminta mahdollistaa joustavan ja yksilöllisenkin toiminnan.

Yhteisön ongelmat eivät ole ratkaistu sillä, että se onnistuu luomaan toimivan hallinnon jäsentensä tueksi. Haasteeksi voi tulla ydinjoukon, toiminnasta vastuussa olevien henkilöiden, ja muiden osallistujien suhde. Hallinnosta vastaavien henkilöiden voi olla vaikea antaa yhteisön muiden jäsenten vaikuttaa päätöksiin, erityisesti jos mielipiteet eroavat toisistaan. Toimiva demokratia on välttämätön jäsenten viihtymisen ja sitoutumisen kannalta. Demokratia onkin ehkä helppo kuvata paperilla, mutta todellisuudessa sen saavuttaminen voi olla äärimmäisen hankalaa. Toinen päätöksentekoon ja johtamiseen liittyvä ongelma on, ettei toiminnan vetäjän/vetäjien pitäisi näännyttää itseään ottamalla liikaa vastuuta ja tehtäviä. (Matthies 1990, 88-90.)

Mitä suuremmaksi yhteisö käy, sitä todennäköisempää on, ettei tehtäviä pystytä jakamaan tasaisesti, vaan jotkut yksilöt ottavat muita suuremman vastuun. Epätasaiseen työnjakoon voidaan ajautua huomaamatta, jolloin suhteet yhteisön sisällä alkavat kiristyä kenenkään tietämättä syytä siihen. Kriisien ja ongelmien käsitteleminen sekä vinoutuneen asetelman purkaminen vaatii yhteisön jäseniltä kapasiteettia niin yksilö- kuin yhteisötasollakin. Ongelmista keskusteleminen ei vielä automaattisesti johda tuloksiin, vaan tarvitaan suurempaa kykyä ratkaista ongelmat käytännössäkin. Rehellinen mielipiteiden kertominen ja niistä keskusteleminen ovat usein avaimia lukon aukaisemiseen.

Myöskään pienikokoinen yhteisö ei takaa demokraattisuutta. Päinvastoin valtahierarkiat saattavat olla voimakkaita, koska epämuodollisen vuorovaikutuksen myötä valtaa ei voida

kontrolloida. Myös muutosvoiman löytäminen pienestä yhteisöstä voi olla vaikeaa. Lisäksi pienen yhteisön tunnelma voi kehittyä liian tiiviiksi ja ahdistavaksi, ja erilaisuuden heikko sietokyky voi johtaa keskinäisiin ristiriitaisuuksiin ja elämäntavan moralisointiin. (Matthies 1990, 92.)

Suomessa vaihtoehtoisilla yhteisöillä on takanaan vasta lyhyt historia, joten yhteisöt joutuvat toimimaan tienavaajina ja käymään läpi tietämättömyydestä johtuvia ongelmia. Toimintamallit joudutaan luomaan itse tai joudutaan soveltamaan ulkomaisten yhteisöjen mallia Suomen olosuhteisiin. Vertailukohtia on vähän, jolloin toimintaa on vaikea suhteuttaa mihinkään. Toiminnan kypsyttelyvaiheessa vaaditaan jäseniltä kärsivällisyyttä, sillä päätösten jatkuva muokkaaminen saattaa tuntua turhautavalta ja elämä yhteisössä näköalattomalta. Matthies (1990, 93) on omissa yhteisöihin kohdistuneissa tutkimuksissaan huomannut, että ennen kuin yhteisöjen omat toimintamallit ovat ehtineet selkiytyä, tehdyt virheet ovat ehtineet turhauttaa useat osallistujat. Samoin Matthies (emt.) huomauttaa, että amatöörimäisyys on ymmärrettävä vaihtoehto byrokratialle ja professioille, mutta amatööripohjalta toiminta onnistuu vain hyvällä onnella. Ammattimaisuuden vastapainoksi on todella kehitettävä kokemuksellisen pääoman hyödyntämiskeinoja ja yhteisöllistä vastuuta sekä opeteltava demokraattisia toimintamalleja.

3.3 Kestävän yhteiskunnan osatekijöitä

Millainen olisi yhteiskunta, jossa pystyttäisiin takaamaan luonnon kanssa sopusoinnussa oleva elämä? Miten pystyttäisiin vastaamaan luonnon tarpeiden lisäksi ihmisten tarpeisiin? Kysymykset ovat vaikeita, lähes mahdottomia vastattavaksi, mutta sitäkin ajankohtaisempia.

Ekologinen rakennemuutos näyttäytyy ympäristökeskusteluissa varteenotettavana yhteiskunnallisena kehityssuuntana. Vaikka on monia erilaisia mielipiteitä siitä, miten pitäisi suhtautua medioissa viljeltäviin katastrofiennusteisiin, tulisi jo pelkän katastrofin mahdollisuuden johtaa tuotannon ja elämäntavan ekologiseen rakennemuutokseen. Etenkin kun kyse on pitkän aikavälin asioista, niin ympäristön kriisin kuin talouden rakenteiden muuttamisen suhteen, asioihin pitäisi pyrkiä vaikuttamaan mahdollisimman varhain. Ihmisellä pitäisi luonnostaan olla pyrkimys suojella itseään ja välttää pahoinvointia. Tästä huolimatta ympäristön hyväksi tehdyt päätökset alistuvat tosi tilanteessa talouden ja kasvun alle. Massa (1998, 48) toteaa, että hallitus puhuu kauniisti kestävästä kehityksestä, mutta hallituksen

talouspoliittinen strategia perustuu perinteiseen pyrkimykseen kasvattaa vientiä. Siten mikään ei näytä muuttuneen sodan jälkeen alkaneesta kasvuideologiasta. Talouskasvun ideologiaa näyttää olevan äärimmäisen vaikea murtaa. Meillä on vielä pitkä matka käytännön toimenpiteisiin kestävä kehityksen takaamiseksi. Oikeastaan olemme vasta vaiheessa, jossa pystymme edes osoittamaan luonnon kuormituksen tilan ja siitä aiheutuvat haitat.

Nykyisen elämismallin muuntaminen luonnon kanssa sopuinnassa olevaksi vaatii melkoisia muutoksia niin arjen kuin koko yhteiskuntajärjestyksen tasolla. Harmonian löytyminen vaatii repäisyä irti perinteisistä ajatusmalleista. Kestävä yhteiskunnan malli voisi lähteä vaikka ajatuksesta, että arvojen tasolla luonto käsitettäisiin Bookchinin (1986a) opin mukaan itseisarvoksi. Toisin sanoen hahmotettaisiin luonnon arvo elinmahdollisuuksien takaajana, mutta samalla ymmärrettäisiin luonnon haavoittuvuus ja rajallisuus. Luonnon arvon ymmärtämisen ohella tärkeää olisi ymmärtää ihmisen itseisarvo. Oleellista olisi luoda solidaarisuuden henki, jonka mukaan jokaisella yksilöllä olisi oikeus hyvinvointiin.

Hyvinvointi ei kestävässä yhteiskunnassa tarkoita materiaalista yltäkylläisyyttä, vaan ennemminkin henkistä tyytyväisyyttä omiin olosuhteisiin. Tietty materiaallinen taso on tietenkin välttämättä hyvinvoinnin edellytyksenä. Materialismista luopuminen ei tarkoita paluuta metsäläisyhteiskuntaan, vaan luopuminen kohdistuu sellaiseen materiaan, jonka hankkiminen ei ole välttämätöntä. Nykyisin markkinat pursuavat kaupallisuutta ja materialismia. Teevettä ei enää keitetä kasarissa, vaan sitä varten hankitaan vedenkeitin. Eikä kananmunia keitetä kattilassa, vaan kananmunankeittimessä. Hammasharjakin toimii sähköllä.

Materialismista irrottautuminen vaatii siis muutosta perusarvojen ja ympäristöstä omaksutun elämäntavan tasolla. Perheentuvan (1986, 94) mukaan uudenlaisen vastuun ottaminen edellyttää pyrkimystä tietoisuuteen oman toiminnan perusteista. Luodaksemme vastuullisen elämäntavan, tarvitsemme uusia lähtökohtia toiminnallemme (Perheentupa mt., 89). Meidän olisi osattava muuttua elämäntapamme subjekteiksi ja uskallettava kyseenalaistaa totut käytännöt. Materialistisessa ajattelussa keskeinen tavoite ihmisen elämässä on hänen tarpeittensa tyydyttäminen. Tämä ajattelumuoto on johtanut siihen, että yhteiskunta huolehtii osaltaan kansalaisten aineellisten tarpeiden tyydyttämisestä. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion korkea tarpeiden tyydyttämisaste vaatii tehokkuutta, jonka vuoksi on rakennettu suuria organisaatioita. Tämän myötä on syntynyt myös vallan keskittymiä. Vallankäyttäjillä on vaara

vieraantua inhimillisestä todellisuudesta ja lisäksi suurissa organisaatioissa syntyy hitaan ja jähmeän byrokratian ongelma. Vallankäytön paisuminen voidaan nähdä yhdeksi aikakautemme vääristymäksi, joka on heikentänyt elämää kantavia sisäisiä voimia. On opittu luottamaan siihen, että ongelmat on ratkaistavissa yhteiskunnallisin keinoin. Nykyisessä tilanteessa suunnan muuttaminen kohti kansalaisten omien voimavarojen löytämistä nousee pohtimisen arvoiseksi kysymykseksi. (Perheentupa 1986, 97-99.)

Kahelin (1991, 256-258) hahmottelee tulevaisuuden ympäristöajattelun lähtökohdaksi kansalaisläheistä ekokulttuuria. Ekokulttuurin ydin olisi kansalaisissa itsessään, ei valtiossa tai taloudessa. Toiseksi ekokulttuuri painottuisi enemmän tuotannon hallinnan ja ohjauksen kuin kulutuksen suuntaan. Uusien toimintamallien olisi oltava konkreettisia, ymmärrettäviä ja arjen ongelmiin yhteydessä olevia. Samoin kansalaisille olisi annettava mahdollisuuksia myönteiseen toimintaan. Tärkeää on korostaa ihmisen omaa toimintaa elämänsä ja ympäristösuhteensa ohjaajana.

Suomalaiset arvostavat ympäristöä erittäin keskeisenä hyvinvoinnin tuottajana. Huolestuneisuus ympäristöstä on tutkimuksilla mitaten suurta ja ympäristöhaitoista ollaan entistä tietoisempia. (Uusitalo 1991, 32.) Ympäristö haluttaisiin siis pitää hyvässä kunnossa. On kuitenkin vaikea mitata, millaisia uhrauksia ihmiset ovat valmiita tekemään luonnon hyväksi. On helppo sanoa, että haluaa elää puhtaassa ympäristössä ja hengittää raikasta ilmaa. Mutta kun tullaan valintatilanteeseen, jossa täytyisi lopettaa yksityisautoilu tai ostaa kalliimpia ympäristöystävällisiä tuotteita, syntyy helposti kuilu sanojen ja tekojen välille. Ongelmana kestävä yhteiskunnan rakentamisessa onkin niin sanottu vapaamatkustajuus, jolla tarkoitetaan haluttomuutta osallistua ympäristön kuormittamisen vähentämisen kustannuksiin. Koska terve ympäristö ei ole mikään ostettavissa oleva hyödyke, yksilön on helppo piiloutua muiden selän taakse ja jättää ympäristönsuojelun edistämiseksi vaadittavien uhrausten teko muille. Näin vapaamatkustaja pyrkii hyötymään muiden toiminnasta osallistumatta siihen itse. Vapaamatkustajia on vaikea estää elämästä toisten kustannuksella, koska laadukas ympäristö on yhtä lailla kaikkien käytettävissä.

Valintojen tekemiseen liittyvät kiinteästi omaksutut arvot. Siksi täytyisikin kyetä pohtimaan arvoja kriittisesti yritettäessä rakentaa kestävää yhteiskuntamallia. Elämäntapa rakentuu arvojen pohjalta, vaikkakin yhteiskunnalliset rakenteet ja annetut mahdollisuudet vaikuttavat

yksilöiden mahdollisuuksiin elää omien arvopäämääriensä mukaisesti. Yhteiskunnan rakenteet ja olosuhteet vaikuttavat tietenkin myös ihmisten arvojen muokkautumiseen. Toisaalta ei pidä unohtaa, että yksilöt tuottavat ja muokkaavat rakenteita jatkuvasti omalla käytöksellään.

Allardt (1991, 13) myöntää, että ympäristöystävällisiä asenteita pidetään yhä yleisemmin hienoina ja kunnioitettavina. Sen sijaan samanlaista hohtoa ei hänen mukaansa ole juuri lainkaan todellisella ympäristöystävällisellä käyttäytymisellä. Ja kuitenkin pelkät mielipiteet eivät vielä takaa ympäristön kuormitusta vähentävää toimintaa. Liisa Uusitalo (1986, 53-56, 123) on tutkimuksissaan aiemmin osoittanut, ettei ympäristöystävällinen käyttäytyminen välttämättä lisääny, vaikka asenteet muuttuvat ja vaikka kansalaiset saavat tietoa saastumisen kollektiivisista haitoista. Ympäristönsuojelun kannattaminen on eri asia kuin ympäristöystävällisen käyttäytymisen valitseminen. Vain harvat ovat siinä määrin sitoutuneita tiettyihin henkilökohtaisiin tai yhteiskunnallisiin ihanteisiin, että käyttäytyvät näiden mukaisesti. Kun jo ympäristöystävällisemmän tuotteen valitseminen kaupanhylllyltä on monille vaikeasti ylitettävä kynnys, voi kuvitella millaista ideologista sitoutumista ekokylään muuttaminen ihmiseltä vaatii ja kuinka harvat ovat siten valmiita tekemään sen valinnan.

Kestävä yhteiskunta olisi organisoitu niin, että ihmisillä olisi arjessaan kannattava mahdollisuus tehdä tulevaisuuden kannalta kestäviä valintoja. Tällöin ympäristöystävällisiä valintoja olisi mielekkäämpi tehdä, eikä vapaamatkustajuuskaan näyttäytyisi yhtä houkuttelevana vaihtoehtona kuin nykyisin. Soininvaara (1990) ehdottaa ratkaisuksi laajaa vihreää verouudistusta, joka mahdollistaisi siirtymisen kestävämpään yhteiskuntaan. Ekologinen verouudistus siirtäisi verotuksen painopisteen työstä energian ja muiden resurssien käytön verottamiseen. (Soininvaara 1990, 67-68.) Esimerkiksi bensiinin hinnan voimakas verottaminen alkaisi vaikuttaa yksityisautoiluun, jolloin yhä useampi alkaisi välttää turhaa autolla kulkemista ja julkinen liikenne alkaisi näyttää entistä houkuttelevammalta vaihtoehdolta. Julkisen liikenteen matkustajamäärien lisääntyessä myös reittejä ja bussien kulkutiheyttä olisi mahdollista lisätä. Näin ruuhkat ja pakokaasut kaupunkien keskustoissa alkaisivat vähentyä, mikä toisi samalla mukanaan sosiaalista hyvinvointia.

Uusitalo (1991, 32) näkee yhteiskunnan ristiriitaisine intresseineen olevan kaukana luonnon kanssa sopuoinnussa olevan kestävä elämän saavuttamisesta. Hänen mukaansa olisikin ensinnäkin pystyttävä tasapainottamaan ja sovittamaan yhteen keskenään ristiriitaiset toiveet

ja intressit ja päättämään yhteisistä tavoitteista. Uusitalo (mt., 31) esittää olettamuksen, jonka mukaan ympäristönsuojelun ideat leviävät ja sitoutuminen ympäristömyötäiseen käyttäytymiseen lisääntyy vuorovaikutuksen myötä. Olettamuksensa hän pohjaa muun muassa Hirschmanin (1982) teesiin siitä, että vaikka toisaalla markkinoiden oman edun tavoittelu rapauttaa kollektiivisen toiminnan arvoja ja motivaatioperustaa, niin toisaalla lisääntyvä kaupallinen, poliittinen ja kulttuurinen vuorovaikutus kansainvälisellä tasolla lisää keskinäistä ymmärtämystä ja uusien ajattelumallien leviämistä. Tämän teesin mukaan kansainvälistyminen edistäisi kestävyysajattelun leviämistä ja juurtumista. Uusitalo (1991, 31) visioi, että tulevat sukupolvet kenties pitävät nykyistä ympäristöstä piittaamatonta kasvua ja elämäntapaa yhtä barbaarisena kuin me pidämme joitakin aikaisempien yhteiskuntien käytäntöjä, kuten orjakauppaa. Ympäristötietoisuuden kasvu olisi siten eräänlaista yhteiskunnan sivilisoitumista. Kestävä yhteiskunta olisi entistä kehittyneempi versio nykyisestä yhteiskunnastamme.

3.4 Ekoyhteisö muutoksen tuottajana

Määritelmät ja kategorisoinnit kestävästä yhteiskunnasta eivät sinällään riitä aikaansaamaan yhteiskunnallista muutosta, vaan ne vaativat edetäkseen sosiaalisten liikkeiden voimaa. Sosiaaliset liikkeet pyrkivät vaikuttamaan ja yleensä muuttamaan yhteiskunnan rakennetta. Allardt (1991, 21) mainitsee tällaisena uutena sosiaalisena liikkeenä vihreät, jotka pyrkivät vaikuttamaan ympäristöön ja ympäristönsuojeluun sekä moniin muihin nyky-yhteiskunnan ilmiöihin, kuten turhaan byrokratiaan ja keskitettyyn valtaan. Ekoyhteisöt ovat myös nähtävissä vastaavantapaisina toimijoina. Millainen sitten voisi olla ekoyhteisöjen rooli puhuttaessa kestävästä yhteiskunnasta?

Yhteiskunnallisen asennoitumisemme taustalla tulisi olla tietoisuus riskeistä, niiden pysyvyydestä, peruuttamattomuudesta ja merkityksestä. Tämän tietoisuuden jälkeen voidaan lähteä kysymään, mitä me yksityisinä kansalaisina ja yhteiskunnallisten vaikuttamiskanavien kautta voimme tehdä pitääksemme riskit hallinnassa. (Haila 1990, 147.) Muutos lähtee usein liikkeelle pienin askelin, yksittäisten kansalaisten arkiteoista. Muutosvoiman saavuttamiseen tarvitaan kuitenkin yksittäisiä kansalaisia laajempaa toimintaa. Yhteisöt ovat useampien yksilöiden yhteenliittymiä, joten niillä voi ajatella olevan yksittäisiä kansalaisia suuremmat mahdollisuudet saada äänensä kuuluville ja välittää viestiä tärkeäksi kokemistaan asioista. Yhteisö voi yhdistää voimavaransa ja järjestää kampanjoita ja tiedotustilaisuuksia, jotka

kenties ylittävät mediakynnyksen. Omalla esimerkillään yhteisö voi osoittaa seisovansa sanojensa takana, mikä saattaa tehdä yhteisön viestistä rivipoliitikon viestiä uskottavamman.

Vihreään aatteeseen liitetään usein pyrkimys yhteisöllisyyteen. Äärimmilleen viedyssä ekologisessa elämäntavassa korostuu omavaraisissa maalaisyhteisöissä asuminen, jolloin voidaan välttää turhaa energian käyttöä sekä lämmityksessä että liikkumisessa. Yhteisön asunto lämmitetään puilla, ruoka valmistetaan leivinuunissa, pihan perällä on kompostivessa, huonelämpöä pidetään alhaisena, suihkussa käynti korvataan uinnilla, talviaikaan käydään avannossa ja turhasta nykyajan krääsästä, kuten mikroaaltouunista ja videoista on luovuttu. Käytännössä ekologisella elämäntavalla on monenlaisia ilmenemismuotoja. Se, mikä toisen mielestä on äärimmäisen luonnonmukainen tapa elää, ei toisen mielestä ole luonnonmukaisuutta nähnytkään. Voisikin sanoa, että täydellisen ekologisen elämäntavan edustajaa ei nyky-Suomessa voi kohdatakaan. Löytyy ainoastaan ihmisiä, joilla on pyrkimys elää luontoa kunnioittaen ja sitä säästäen.

Ekoyhteisön näkökulmasta viesti ekologisesti kestävä elämäntavan valitsemisesta on saavuttanut tarkoituksensa joka kerta, kun joku tarttuu viestiin ja kokeilee itse vaihtoehtoista tapaa elää. Yksittäisten henkilöitten elämäntapavalinnat eivät kuitenkaan vielä riitä takaamaan yhteiskunnallista muutosta. Yhteiskunnan rakenteissa yksittäiset henkilöt ovat kuin pisaroita meressä. Vaikeus on juuri siinä, että toiminnan olisi oltava koko yhteiskunnan läpäisevää, ei pelkkiä marginaaliratkaisuja. Todellisuudessa monet uudet toimintaideologiat, kuten ekoyhteisöt, ovat vain pienen väestöosan valitsemia ratkaisuja. Tähän mennessä kehitetyillä toimintatavoilla ei välttämättä edes ole kykyä lävistää koko yhteiskuntaa. Pikemminkin tarvitaan useita erilaisia mahdollisuuksia toteuttaa elämäntapaa, joka olisi sekä sosiaalisesti että ekologisesti kestävä. Ennen kuin kulttuuria voidaan alkaa nimittää ekologiseksi, laajat ihmisryhmät olisi saatava vakuuttumaan ympäristöajattelun tärkeydestä ja tämän lisäksi ihmiset olisi saatava toimimaan arjessaan luontoa kunnioittavalla tavalla.

Ekologisen elämäntavan perusmotivaationa on monella pyrkimys ottaa vastuu omasta toiminnastaan eli tehdä oma osansa luonnon kunnossapidämiseksi. Tällöin tunnistetaan se lähtökohta, että maailmanlaajuinen toiminta lähtee aina paikalliselta tasolta ja usein hyvin pienistä askelista. Paikallinen toiminta ja paikallisiin tarpeisiin vastaaminen luontoa säästävällä tavalla on myönnetty oleelliseksi lähtökohdaksi ympäristötoiminnassa (Lindskog & Löfstedt

1996, 140). Paikalliseen, pienimuotoiseen toimintaan panostaminen on kuitenkin suuria linjoja ajatellen ongelmallista. Esimerkiksi ekologisen elämäntavan yhteisöjä ajatellessa etäännyminen perinteisistä asiantuntijoista ja päättäjistä on todennäköistä. Vaarana on toiminnan käpertyminen itseensä.

Allardt (1991) pitää tärkeänä ympäristöliikkeen jatkuvaa uusien sosiaalisten organisoitumistapojen etsimistä. Hän näkee pieniin yksiköihin panostamisen luonnollisena, mutta myös ongelmallisena tavoitteena juuri niiden itseriittoisuuden vuoksi. Allardt mainitsee pienten yksiköiden eduksi kuitenkin tavoitettavuuden ja todellisten vuorovaikutusverkostojen syntymisen. Tähän hänen mukaansa olisikin pyrittävä, eikä yksiköiden pienuuteen sinänsä. (Allardt 1991, 21-22.)

Ekoyhteisöissäkin pitäisi olla tietoisia yhteisön vaarasta eristäytyä ja jäädä tuntemattomaksi pienten piirien ulkopuolella. Varsinkin, jos yhteisöt sijaitsevat kauempana keskustasta, ne jäävät helposti epämääräiseksi, saavuttamattomaksi yhteisöksi. Tuntemattomuus herättää helposti ennakkoluuloja, jolloin yhteisöstä on vaara tulla omaan piiriinsä sulkeutuva yksikkö. Eristäytymisen välttämiseksi yhteisöissä tulisi tietoisesti pyrkiä avoimuuteen ja vuorovaikutukseen lähiseudun asukkaiden kanssa ja laajemminkin. Vuorovaikutusta voi saada aikaan esimerkiksi järjestämällä tapahtumia, joihin kaikki kiinnostuneet ovat tervetulleita. Tapahtumien ei mielestäni edes välttämättä suoranaisesti tarvitse liittyä ekologisiin tavoitteisiin, vaan se voi olla mitä toimintaa tahansa, joka houkuttelee paikalle väkeä. Vaikeutena tässä on tietenkin se, että usein ekoyhteisöt ovat kooltaan niin pieniä, ettei tarvittavia voimavaroja tapahtumien järjestämiseen ole.

Massa kumoo puheet paluusta takaisin luontoon epärealistisina ja mystifioivina sekä epärealistiseen talonpoikaisen elämänmuodon romantisointiin perustuvina. Myöskään pieni on kaunista -ideologia ei hänen mielestään ole sopiva lähtökohta uuden ympäristönmyötäisen kulttuurin synnyttämiseksi. Ennemmin pitäisi oppia muuttamaan nykYTEKNIikka ympäristöä säästävämmäksi ja vähemmän energiaa käyttäväksi. On selvää, että emme enää tule toimeen ilman tekniikkaa. Emme voi luopua koneista sen paremmin kuin sähköstäkään. Siksi meidän onkin keksittävä luonnon kannalta kestäviä tapoja tuottaa näitä välttämättömiä hyödykkeitä. (Massa 1998, 61, 66.)

Tästä näkökulmasta katsoen ekoyhteisöt eivät yksinään pysty takaamaan siirtymistä kestäväan yhteiskuntaan, vaan ne on nähtävissä pieneksi osaratkaisuksi. Ekoyhteisöt voivat siis olla kestäväan yhteiskunnan osatekijöitä, mutta niiden rinnalla on kehitettävä ympäristöystävällistä tekniikkaa sekä mahdollistettava ympäristömyönteisten käyttäytymisvalintojen mahdollisuus ja mielekkyys. Se, mitä tänään suunnittelemme, ei välttämättä huomenna kestä ekologista kritiikkiä. Voimme kuitenkin valita nykytietämyksellä sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä ratkaisuja. Luonnon arvostaminen korostuu merkittävänä kestäväa tulevaisuutta kunnioittavana strategisena valintana. (Piispa 1994, 99-100.)

4 KEURUUN EKOKYLÄ EKOLOGISENA JA SOSIAALISENA SUUNNANNÄYTTÄJÄNÄ?

Millainen on Keuruun Ekokylä yhteisönä ja mitkä ovat sen pyrkimykset ja mahdollisuudet näyttää esimerkkiä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä elämäntavasta? Miltä yhteisö näyttää päälle päin ja mitä puolestaan tapahtuu ekoyhteisön kulissien takana, siitä lähdin ottamaan selvää.

Yleisemmän yhteisöesittelyn jälkeen olen valinnut Ekokylästä tiettyjä kulminaatiopisteitä, joihin puristuu yhteisön ristiriitainen kakofonia. Näissä pisteissä Ekokylä venyy ja paukkuu, mutta toisaalta juuri nämä pisteet tuovat Ekokylään tarpeellista väriä ja vivahteita. Jokaiseen kulminaatiopisteeseen sisältyy huikea kasvun ja muutoksen mahdollisuus.

4.1 Ekohörhöjä ja aktivistejako?

Jollakin saattaa liittyä ekokylään mielikuva paikasta, jonne muuttaa nuoria kapinallisia eläinaktivisteja ja aktiivisia luonnonsuojelijoita. Näin ei asia Keuruulla kuitenkaan ole. Ekokylän asukkailla ei useimmiten ole taustallaan aktiivista toimintaa luonnonsuojelujärjestöissä tai muissa yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen pyrkivissä yhdistyksissä tai politiikassa. Ikärakenteeltaan Ekokylä on nuori, jos sitä verrataan muihin Keuruun kyliin. Käytännössä Ekokylässä on kuitenkin ollut ajoittain pulaa nuoremmasta väestä. Ekokylän selvän enemmistön muodostavat keski-ikäiset ja myös eläkeläiset ovat enenevässä määrin osoittaneet kiinnostustaan Ekokylää kohtaan turvallisen vanhuuden viettopaikkana. Helmikuussa 1999 viisi kylän asukkaista oli eläkeikäisiä.

Haastattelujen tekohetkellä kylässä asui poikkeuksellisen runsaasti nuoremman ikäpolven edustajia, mutta toisaalta ainakin neljä alle 30-vuotiasta oli vakavasti harkinnut lähtöä yhteisöstä pois. Tämä vähentäisi nuorten määrää jälleen. Nuoret ovat ehkä enemmän seikkailijoita, jotka tulevat kokeilemaan yhteisöllistä elämää. He haluavat kokea erilaisia asioita, mutta eivät sitoutua asumiseen pidemmäksi aikaa. Nuoret asuvat yhteisössä useimmiten vuokralla, mikä kylläkin johtuu myös rahattomuudesta. Asumisoikeusmaksu (40 000 mk) on useimmille nuorille liian huikea summa maksettavaksi. Kyläläiset itse toivovat kylään lisää nuorta väkeä, sillä nuorilla on voimaa osallistua töiden tekemiseen ja toisaalta halutaan varmistaa kylän säilyminen eloisana paikkana. Lapsia kylän asukkaista on kymmenen kylän saatua tuntuvan lisäyksen vuodenvaihteessa 1998-99, kun kylään muutti äiti kuuden lapsensa kanssa.

Taulukko 1: Ekokylän asukkaat iän ja sukupuolen mukaan (1999) ¹

	18-35 v.	36-55 v.	56 v. tai yli	alle 18 v.
Miehet/pojat	4	6	1	6
Naiset/tytöt	3	10	4	4
Yhteensä	7 (18%)	16 (42%)	5 (13%)	10 (26%)

Jos Keuruun Ekokylän tyyppiasukasta pitäisi profiloida, hän olisi keski-ikäinen, eronnut, palkkatyön ulkopuolella oleva nainen, jolla on keskimääräistä hieman korkeampi koulutus. Hän on kiinnostunut luonnonmukaisesta elämästä ja etsii vaihtoehtoisia elämäntapaa, joka toisi mukanaan myös ihmiskontakteja. Ekokylään hän on saapunut todennäköisesti joko Lapista tai pääkaupunkiseudulta, ja suurimman osan elämästään hän on asunut kaupungissa.

Eurooppalaisten ja amerikkalaisten tutkimusten mukaan vaihtoehtotoiminta on keskiluokkainen ilmiö. Näiden tutkimusten mukaisesti toiminta on tiettyjä koulutuksellisia resursseja omaavien kansalaisten vaikuttamiskanava. Matthies kritisoi osittain tätä näkökantaa, koska suomalaisten tutkimusten mukaan suomalaisia vaihtoehtoryhmiä toimii runsaasti syrjäytyneiden keskuudessa. Matthies kuitenkin myöntää, että tällöin useimmiten yhteisöjen

¹

Taulukko on tehty kesän 1999 tilanteen mukaan vakituiset asukkaat huomioon ottaen. Luvut kertovat Ekokylän rakenteen suunnilleen. Jatkuva muuttoliike heilauttaa lukuja aina hieman suuntaan tai toiseen.

käynnistäjänä ja vastuuhenkilönä on keskiluokan edustaja. (Matthies 1990, 85.) Keuruun Ekokylä mukailee käsitystä yhteisötoiminnan keskiluokkaisuudesta, sillä ekoyhteisö on perustajistoltaan varsin keskiluokkainen. Myös muilla asukkailla on yleensä vähintään keskiasteen koulutus, akateemisiakin asukkaissa on runsaasti.

Ekokylän aikuisasukkaista noin kolmannes on miehiä. Molempien sukupuolten edustajia löytyy siis runsaasti, vaikka naisia onkin selvä enemmistö. Kuvaavaa heille kaikille, niin miehille kuin naisille, on elämä perinteisen parisuhteen ulkopuolella. Suurin osa heistä on avioliiton taakseen jättäneitä, joko leskiä tai eronneita, osa ei ole nuoren ikänsä vuoksi ehtinyt mennä naimisiin tai ei ole sitä muuten halunnut. Muutamat poikkeukset vahvistavat sääntöä, sillä joillakin on puoliso entisellä kotipaikkakunnalla, "toisessa maailmassa", kuten kyläläiset itse sanovat.

Itse Ekokylässä kukaan ei asu virallistetussa parisuhteessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei Ekokylän sisällä olisi seurustelusuhteita. Niitä on samalla tavoin kuin muillakin ihmisillä. Ekokylässä aistii voimakkaasti ihmisten tarpeen läheisen ihmissuhteen löytämiseen. Se tulee esiin puheissa, katseissa ja teoissa. Usein se on verhottu leikinlaskun ja vitsailun sisälle, mutta sen takaa paistaa selvä toive ihmissuhteesta. Ihmiskontaktien saaminen on jo sinänsä ollut monelle syy hakeutua yhteisöön, mutta ihmiskontaktien lisäksi monet toivovat löytävänsä elämäänsä vakituisen elämäkumppanin. Haastatteluissa monet myönsivät kaipaavansa toisen ihmisen läheisyyttä, mutta totesivat samalla, että ihmissuhteissa on myös aikamoinen haaste yhteisölle. Yhteisön sisällä alkavat seurustelusuhteet eivät ole niinkään ongelma kuin se, mitä tapahtuu, kun nämä suhteet purkautuvat. Joissakin tapauksissa katkenneen suhteen toinen osapuoli on muuttanut yhteisöstä pois tai vaihtoehtoisesti on vain pitänyt sopeutua elämään saman yhteisön sisällä erillään.

Monet yhteisön jäsenet ovat eläneet ennen täysin kaupunkilaiselämää. Maataloustyöt ovat tuttuja vain harvoille, ja siksi yhteisöön lähdettiin pian sen perustamisen jälkeen etsimään tilanhoidosta vastaavaa maanviljelijää. Tällä hetkellä sellainen kylästä löytyykin. Ekokylän alueella on paljon viljelyspinta-alaa, joka vaatii tekevien käsien lisäksi tietotaitoa. Omat haasteensa aiheuttaa siirtyminen tehoviljelystä luonnonmukaiseen viljelyyn. Koska pyrkimyksenä on saavuttaa mahdollisimman suuri omavaraisuus ruuan suhteen, viljelyyn ja sadon onnistumiseen on panostettava kunnolla. Viljelystöiden lisäksi Ekokylässä on huolehdittava tilan eläimistä. Ekokylän yhtenä tehtävänä on pyrkiä vaalimaan katoamassa

olevia alkuperäisrotuja. Ekokylän navetasta löytyy hevosia, vuohia, lampaita ja kanoja. Kaupunkilaisille eläinten hoidon opetteleminen on haastavaa, mutta monille se on myös pitkäaikaisten unelmien toteuttamista. Eläimistä huolehtiminen vaatii vastuunottamisen ja sitoutumisen lisäksi tietoa kunkin lajin hoitamisesta. Mikäli tätä tietoa ja taitoa ei ennestään ole asukkailla itsellään, pitää neuvoja kysellä naapureilta ja muilta asiaan perehtyneiltä. Kaupunkilaiselämän muuttaminen maalaiselämäksi ei käy käden käänteessä, vaikka siihen olisi halukin. Luonto ja eläimet eivät aina toimi niin kuin kirjoissa kerrotaan, vaan osaaminen syvenee vain käytännön kokemuksen kautta. Tämä taas vaatii raakaa työntekoa sekä yrityksiä ja erehdyksiä.

4.2 Kompostikäymälä ja hyvät henget

Ekokylä nimenä aiheuttanee useimmille mielleyhtymiä kyläyhteisöstä, jossa elämisen arki on järjestetty ekologisesti kestäväällä tavalla. Pyrkimys ekologisesti kestävään elämäntapaan onkin yksi Keuruun Ekokylän tavoitteista, mutta todellisuudessa tämä näkökulma on vain yksi tapa katsoa yhteisöä. Toinen tärkeä puoli Ekokylän arkea on pyrkimys henkisyteen, elämänilon ja -voiman löytämiseen. Keuruun Ekokylän pyrkimykseksi voisikin todeta kokonaisvaltaisen kestävyuden tavoittelemisen.

Erilaiset näkökulmat Ekokylään näkyivät hyvin myös haastateltavien vastauksissa. Siinä missä toisille on tärkeää päästä toteuttamaan ekologista arkipäivää ihan käytännössä, toiset pitävät tärkeimpänä omaa sisäistä kasvuaan ja oman itsensä löytämistä. Läpi haastattelujen keskustelussa oli selkeämmin joko ekologinen tai henkinen vire sen mukaan, kumpi puoli haastateltavalle oli sillä hetkellä omassa elämässään tärkeämpi.

“... kun aattelee tota ekologisuuuden tasoo täällä, niin toisille ihmisille se on vähemmän tärkeätä ja toisille ihmisille se on tärkeempää, että musta on tullut vähän semmonen muistuttaja noista ekologisista asioista täällä...”

“... että löytys semmonen harmonia ja semmonen sisäinen, semmosta sisäistä selkeyttä mä haen ittelleni, niin ku sisäistä kasvua...”

“... suurin osa ihmisistä on tullut etsimään itseään ja aika monet hoitamaan omaa psyykeään, kun ajattelevat, että se täällä korjaantuu. //..mä olin kiinnostunu permakulttuurista, se kiinnosti mua, kun olin viljelly luonnonmukaisesti...”

Kun jo lähtökohtaisesti yhteisöstä on tultu hakemaan erilaisia asioita, yhteisössä vallitsee tietty hajanaisuus. Eräs haastateltavista pohti itsekin suuren ja hajanaisen yhteisön suhdetta tavoiteltaviin päämääriin:

“...Täähän on mun mielestä aika hajanainen, että jos ajatellaan, että meillä olis kaikilla joku yhteinen päämäärä, niin en mä tiä, että onko täällä sellasta ihan kaikille yhteistä päämäärää. Tietyllä joukolla on joku henkinen päämäärä ja joillakin joku ekologisemman elämäntyylin päämäärä. Kyllähän me jotenkin kaikki siihen [ekologisempaan elämäntyyliin] pyritään, mutta kyllä sitten huomaa, että on joitakin, jolle sekään ei meinaa mitään, että sille merkitsee yhteisössä, että täällä on kiva olla...”

Vastauksesta on suoraan luettavissa Ekokylän perustyyppit. Ekokylästä on löydettävissä niitä, jotka ovat ennen kaikkea ekologisen elämäntavan puolesta puhujia. Heille on tärkeää syödä puhdasta, luonnonmukaisesti viljeltyä ruokaa ja samalla heille on tärkeää olla kasvissyöjiä. He pyrkivät yksinkertaiseen, luonnonmukaiseen elämään ja koittavatkin kehittää Ekokylää siihen suuntaan. He ovat valmiita tinkimään omasta elintasostaan luonnon hyväksi ja luopuisivat kernaasti vesivessoista heti, kun kompostikäymälät saataisiin kylään. Heitä voisi nimittää vastuunkantajiksi. Tämä ryhmä edustaa niitä henkilöitä, jotka yleisimmin liitetään ekokyliin. Ekokyläaateen katsotaan nousseen tarpeesta suojella luontoa, ja tätä näkökantaa edustaa selvimmin pyrkimys ekologiseen elämäntapaan.

Toinen perustyyppi ovat henkisen tien etsijät. Heille tärkeää on oma sisäinen kasvu ja rauhallisen elämäntavan löytäminen. He haluavat luopua stressistä, eivätkä näe mitään mieltä olla mukana yhteiskunnan oravanpyörässä, jossa tavoiteltavina ovat materiaaliset arvot. He haluavat löytää oman elämänsä totuuden jostakin syvemmältä. He ovat herkkiä ihmisiä, jotka haluavat oppia tuntemaan luonnon värähtelyt ja ihmisten auran.

Elämänlaadusta on tullut ajan ilmiö. Kun tähän asti on keskitytty rakentamaan hyvinvoinnille aineellista perustaa, nyt hyvinvointi on alettu nähdä laadullisempana ilmiönä. Ihmisellä on luonnostaan tunnistettavissa tarve etsiä elämälleen syvempää tarkoitusta (Koskinen 1996, 259). Henkisessä kasvussa ihminen työstää aktiivisesti elämän kasvattavaa ainesta, kuten kokemiaan kriisejä. Elämän kolhut eivät yleensä sisällä välitöntä elämäntaidon viisautta ja elämänlaadun elementtejä, vaan näiden saavuttaminen vaatii aktiivisia toimia. Kriisien läpikäyminen parantaa ihmisen elämänhallintaa. Elämän pettymyksiä ei koeta persoonan tappioina, vaan tiedostuksen kautta niiden avulla pyritään oivaltamaan, miten elämänsenteita ja omaa toimintaa olisi

muutettava. Samalla kriisien läpikäyminen selkeyttää arvomaailmaa. (Rauhala 1992, 122.) Elämänhallintaan ja elämänlaatuun tähtäävänä ilmiönä henkisyys sopii hyvin ekoyhteisön henkeen. Sisäisen arvomaailman näyttäytyessä henkisyudessa olennaisena osana, henkisyys sopii hyvin ekoyhteisön jäsenen lähtökohdaksi ja perusmotivaatioksi.

Kolmantena ryhmänä ovat kokeilunhaluiset seikkailijat. He haluavat elämäänsä kokemuksia ja heille yhteiselämä on jo kokemus sinänsä. He toteuttavat Ekokylässä unelmiaan, mutta eivät sen kummemmin halua sitoutua mihinkään. He eivät lupaa viettää Ekokylässä aikaa kauempaa kuin minkä he kokevat mielekkääksi. He haluavat elämältä muutakin kuin sitoutumista ekologisen arjen noudattamiseen. He ovat rohkeita ihmisiä, jotka tekevät sitä, mikä heistä sillä hetkellä tuntuu hyvältä. Heitä voisi luonnehtia myös elämästä nauttijoiksi.

Nämä elämästä nauttijat toteuttavat Baumanin (1996) ajatuksia postmodernista elämästä. Bauman liittyy postmoderniin aikaan riemukkaan vapauden tavoitella kaikkea mahdollista. Huomio voidaan keskittää samanaikaisesti moneen eri suuntaan, niin ettei mitään tarkastella pidempään kuin halutaan. Ajatuspintymä ei ehdi syntyä, kun mielentilat vaihtuvat jatkuvasti. Postmodernille ihmiselle hän antaa luvan tehdä mitä mieleen juolahtaa ja toteaa, että postmoderni aika kehottaa meitä olemaan ottamatta liian vakavasti mitään, mitä joku tekee. (Bauman 1996, 21.)

Jallinoja (1991) löytää samankaltaisia itsensä toteuttajia jo modernista ajasta. Hedonistisuutta syntyy hänen mukaan tilanteessa, jossa ihminen voi tehdä valintoja. Jo pelkkä valintatilanne synnyttää elämyksiä ihmisen aistiessa, että kaikki vaihtoehdot ovat mahdollisia hänelle. (Jallinoja 1991, 75.) Siten Ekokylään muuttaminen voi jo ajatuksena tuottaa nautintoa sitä harkitsevalle. Ja kun Ekokylään muutetaan vailla sitoumuksia pidemmästä asumisesta, pääsee yksilö vapaasti toteuttamaan omia mielihalujaan. Hedonistin on kuitenkin jatkuvasti etsittävä tilanteita, jotka herättävät hänessä voimakkaita aistimuksia. Ongelmaksi muodostuu rutinoituminen, sillä uutuudet synnyttävät parhaiten vahvoja elämyksiä. Siksi itsensä toteuttaja ei voi sitoutua tekemiinsä ratkaisuihin pitkäksi aikaa, vaan hänen on etsittävä uutta, kun entiset valinnat lakkaavat tuottamasta elämyksiä. (Jallinoja mt., 74-77.)

Pohjimmiltaan tällaisiin hetkellisiin elämän nautintoihin perustuva elämäntapa on vastakkainen luonnon säästämiseen ja kestävään tulevaisuuteen tähtäävälle vihreälle elämäntavalle.

Ekologinen elämäntapa ei sulje pois ihmisten vapautta nauttia elämästä, mutta nautinnollisuuden tulisi kummuta muualta kuin ostoskeskusten turhan kulutuksen paratiiseista. Ekologinen ajattelu korostaa vastuuta tulevista sukupolvista, jolloin ajattelu pitää venyttää tässä ja nyt -hetkeä pidemmälle. Ekokylässä halutaan olla avarakatseisia sinne saapuvia ihmisiä kohtaan, eikä asukkailta varsinaisesti edellytetä sitoutumista ekologiseen elämäntapaan, myöskään sitoutumista Ekokylän asukkaaksi ei edellytetä. Jonkinlaista harkintaa asukkaita valitessa kuitenkin käytetään, niin että Ekokylään ei voi esimerkiksi tulla kasvattamaan laamoja. Ekokylän toiminnan pitää tapahtua tietyissä luontoa, elämää ja paikallisuutta kunnioittavissa raameissa. Ekokylän yleistä henkeä toivotaan kuvaavan pyrkimyksen ekologiseen elämäntapaan, mutta yhtä tervetulleita yhteisöön ovat omaa sisäistä rauhaa etsivät henkilöt. Asukkaiden henkilökohtaisiin kulutustottumuksiin Ekokylässä ei voida konkreettisesti puuttua, joten Ekokylässä on mahdollisuus toimia hedonistisena itsensä toteuttajana olemalla myös ostosparatiisien säännöllinen asiakas.

Mielestäni jokainen Ekokylän asukas on sijoitettavissa näihin perustyyppeihin. Vaikka asukkaasta itsestään saattaa aluksi tuntua siltä, että hänessä on vähän kaikkia perustyyppejä, uskon, että pohjimmiltaan jokainen voi tunnistaa itsessään vahvimpana jonkin näistä suhtautumistavoista. Tarkoitin nimenomaan sitä, että asukas kuuluu vahvimmin johonkin tyyppiin. Luokittelu ei sulje pois sitä, ettei ekologinen vastuunkantaja voisi nähdä tärkeäksi myös henkistä puolta. Hänellä vain ekologinen puoli on vahvemmin virittynyt, se on ollut hänen perimmäinen syynsä lähteä Ekokylään ja se on hänen perimmäinen ohjenuoransa arjen toiminnoissa.

Haastateltavistani jälkimmäiseen ryhmään, elämästä nauttijoihin, sijoitan kaksi nuorehkoa henkilöä. He olivat tulleet Ekokylään kokeilunhaluisina, eivätkä pitäneet tärkeänä antaa panostaan Ekokylän kehittämiseen kauempaa kuin se tuntuu hyvältä ja mielekkäältä. Ekokylässä he halusivat toteuttaa nimenomaan omia mielihalujaan ja kokivat välillä raskaaksi osallistumisen kylän rutiinomaisiin töihin.

Henkisen tien etsijöihin sijoitan kolme henkilöä. Henkisyys elää Ekokylässä voimakkaana. Eräs Ekokylän asukas pitää Ekokylän tiloissa yksityistä henkistä parantolaa, mikä luo vahvan leiman Ekokylän henkiseen elämään. Henkisyys ei Ekokylässä näyttäydy naisille tyypillisenä ominaisuutena, vaan miehet ovat yhtä lailla kiinnostuneita henkisten ilmiöiden löytämisestä.

Loput viisi haastateltavistani ovatkin sitten ekologisia vastuunkantajia. Osa heistä on heittäytynyt syvällä antaumuksella kehittämään ekologista tapaa elää ja he saattavat jopa vieraksua voimakkaana vaikuttavaa henkisyttä. Torjuva suhtautuminen ei kuitenkaan kuulu Ekokylän ilmapiiriin, joten kylän "ekotkin" ovat valmiita antamaan tilaa niille, jotka ovat kiinnostuneita henkisistä asioista.

Haastateltavistani puolet (5 henkilöä) oli akateemisen tutkinnon suorittaneita. Neljällä oli ammatillinen koulutus ja yksi oli hankkinut ammattitaitonsa muulla tavoin. Tämä kuvaa tosiasiaa, että Ekokylän asukkaat, niin työelämän ulkopuolella kuin ovatkin, ovat varsin koulutettuja. Akateeminen koulutuskaan ei enää takaa varmaa työpaikkaa, ja toisaalta korkean koulutuksen hankkineella voi tulla tarve muuttaa porvarillista elämäntapaansa sisäisen maailmankuvansa mukaiseksi. Ekokylässäkin näkyi halu toimia käytännössä sen kestäväen kehityksen ajatuksen mukaisesti, josta henkilö työssään on tottunut kertomaan. Pienten arkitekojen politiikka muuttuu näin mielekkäämmäksi kuin pelkillä sanoilla toimiminen.

Aineistoa luokitellessa näytti siltä kuin akateemisen tutkinnon suorittaneet olisivat pääasiassa kuuluneet edellä esittelemiini ekologisiin vastuunkantajiin. Nuoremmat ja vähemmän koulutetut, jotka eivät ole löytäneet paikkaansa työmarkkinoilta, olisivat puolestaan kuuluneet seikkailijoihin ja elämästä nauttijiin. Ammatillisen koulutuksen suorittaneet ja työkokemuksella vankan ammattitaidon hankkineet eivät kuuluneet yhtenäisesti mihinkään ryhmään, vaan muut tekijät määräsivät heidän ryhmiin sijoittumisestaan. Aineiston pienuuden vuoksi ja kvalitatiivisesta tutkimusotteesta johtuen en kuitenkaan pidä mielekkäänä esittää tällaisia koulutuksellisia johtopäätöksiä varmoina ja merkittävinä.

4.3 Elämäntapa kuin navetta tai rantasauna

Ekokyläläinen elämäntapa ilmentyy monissa muodoissa. Kariikoidusti sitä voi kuvata esimerkiksi kahtiajaolla navettaan ja rantasaunaan. Maalaismaisessa 'navetta' -elämässä tietyt asiat on hoidettava sääntillisesti ja on tehtävä paljon raskasta työtä yhteisen edun eteen. Tai elämäntapaa voi kuvata vapaammaksi 'rantasauna' -elämäksi, jossa voi nautiskellen toteuttaa omia unelmiaan ja kasvaa henkisesti kaiken mukavan puuhastelun parissa.

Ihmisten elämäntavallinen suuntautuminen heijastelee aiemmin esittelemääni kolmijakoa

ekologisiin vastuunkantajiin, henkisen tien etsijöihin ja seikkailijoihin. Ekologiset vastuunkantajat ovat valmiita kovaan työhön tulosten saavuttamiseksi. He kouluttavat hevosia ja perkaavat kasvimaita saavuttaakseen korkeamman ekologisen tason tilalla. He ammentavat voimaa ja motivaatiota 'navettatyöstä' ja viivähtävät illalla 'rantasaunan löylyissä' sosiaalisten tekijöiden vuoksi.

Seikkailijat taas eivät niinkään ole kiinnostuneita raatamaan kasvimaalla auringon paistaessa lämpimästi. He eivät mielellään sitoudu raskaaseen työhön, vaan jos he johonkin sitoutuvat, he tekevät sellaista unelmatyötä, josta he pystyvät suoraan ammentamaan mielihyvää. He etsivät 'rantasaunan' iloja, mutta ovat valmiita työskentelemäänkin, mikäli työ liittyy heidän unelmiensa toteuttamiseen.

Henkisen tien etsijät taas ovat tältä väliltä. He osallistuvat kyllä ekologisuutta lisääviin töihin, mutta heille työ kasvimaalla ei voi olla heidän elämäntapansa itsetarkoitus. Elämäntavan täyttymyksen he saavat henkiseen kasvuun ja vaihtoehtoiseen elämäntapaan kannustavista keskusteluista ja tapahtumista. Toisaalta täyttymys voidaan kokea myös 'navetalla' luonnon ihmeiden näyttäytyessä tehtävässä työssä.

Suurimmalle osalle Ekokylän asukkaista elämäntavan puitteet ovat yhteisöön saavuttaessa muuttuneet kaupunkiympäristöstä maaseuduksi. Haastateltavistani vain kaksi kymmenestä oli muuttanut yhteisöön maaseudulta. Joillakin kaupungissa asuneilla oli kokemusta kasvimaista ja kompostoinnista, mutta valtaosa oli aiemmin viettänyt hyvin kaupunkimaista elämää. Täten uuteen maalaismaiseen elämäntapaan liittyvä valtava työmäärä tuli monelle yllätyksenä. Kuva rauhallisesta maalaiselämästä saattoi yhteisössä osoittautua yliromantisoiduksi toiveeksi.

“Mä kuvittelin, että tää on semmonen stressistä vapaa paikka, missä ei niinku tuu tehtyä liikaa töitä. Se oli yllätys mulle, että se ei ollukkaan niin, et en mä päässykkään sitä työnarkomaniaani pakoon tänne...”

“... et kyl mä siinä mielessä petyin tähän hommaan, et täällä nää kaupunkilaiset ei oo halunnu sitoutua sillä tavalla. Ne on avoimia ottaan kaikkee vastaan ja kokeilemaan ja vähän tekemäänkin, mutta sitten kun se rupee maistumaan liikaa työltä ja sitoutumiselta ja vastuunkantamiselta, niin siinä sitten niitä tekijöitä ei rupeekaan löytyyn...”

Maalta tulleet ymmärtävät paremmin luonnon lainalaisuuksia ja sen, että luonto kantaa hedelmää vain työtä vastaan. Ongelmana yhteisössä on ollut se, että niin harvalla on kokemusta

ja käytännön tietotaitoa maataloustöistä. Elämäntavasta puhuttaessa on huomattava myös se, että aiemmin maaseudulla asuneidenkin ihmisten elämäntapa on muuttunut Ekokylään tultaessa, vaikka maaseutumaiset puitteet olisivatkin säilyneet. Siten maataloustöihin tottuneiden ihmisten voi olla vaikea hyväksyä sitä, että homma ei välttämättä yhteisössä toimikaan samalla tavalla kuin se on toiminut omalla tilalla. Tämä saattaa aiheuttaa henkilökohtaisia ristiriitoja ja epäilyksiä uuden elämäntavan mielekkyydestä. Myöhemmin nämä ristiriidat saattavat purkautua vaikuttaen yhteisön sisäiseen henkeen.

“Yhteisössä on huomattava se, että tämä on ihmisten yhteisö eikä mikään rasvattu kone.”

Ekokylän asukkaat itse luonnehtivat elämäntapaansa sekä luonnon- että ihmisläheiseksi, toimeliaaksi maalaiselämäksi. Elämäntapa nähdään myös sillä tavoin urauurtavana, että toistaiseksi vain harvat ihmiset ovat valinneet samanlaisen tien. Esimerkillisenä haastateltavat pitivät elämäntapaansa sekä siinä mielessä, että he pyrkivät arjessaan elämään luontoa kunnioittaen sekä toisaalta he haluavat osoittaa ihmisille, kuinka on mahdollista vahingoittumatta hypätä ulkoisesta oravanpyörästä pois.

“...Tämä on konkreetti esimerkki siitä, että oravanpyörästä voidaan hypätä pois, eikä siinä käy mitenkään...//.. tämmönen vaihtoehto antaa mahdollisuuden, niin että suurempikin määrä ihmisiä voi tehdä saman jutun kun minä...”

Haastateltavien puheissa korostuu myös tietty vapaus. Ekokylään tuleminen on kaikille ollut henkilökohtainen valinta, joka katsotaan vain yhdeksi valinnaksi elämässä. Mikään ei estä heitä lähtemästä, kun siltä tuntuu. Oman elämäntavan vangeiksi ei haluta jäädä.

“...Mä oon vapaa lähtemään myös muualle, jos mä haluan lähteä täältä pois. Mä oon ihan vapaa päättämään mitä mä teen elämälläni...”

“...Se on vähän niin kuin kaiken elämän kanssa, että ethän sä oo sellasessa avioliitossakaan, jossa sun ei oo hyvä olla. Kun tää nyt kuitenkin on koti, niin jos tästä kodista tuleekin laitos, niin se ei oo mun kotini ja mun ei oo siinä hyvä olla silloin ja silloin mä en pidä täällä oloa mitenkään tärkeenä. Tää yhteisö ei paina mulle mitään siinä vaiheessa, kun mulla ei oo hyvä olla...”

Ekokylään tuleminenkin heijastaa sitä vapautta, että entisenkään elämäntavan ja elämän ehtojen vangeiksi ei olla haluttu jäädä. Ekokylään tulijat ovat aktiivisia kansalaisia. He ovat lähteneet etsimään uudenlaisia olosuhteita ja mahdollisuuksia tavoittaa laatua elämään. Tässä

mielessä he poikkeavat perinteisestä syrjäytyneen muotokuvasta, jossa ihminen määrittellään sen kautta, että hän jää sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle, eikä lopulta enää kykene itse aktivoitumaan ja hakeutumaan sosiaalisiin suhteisiin (Uusitalo 1998, 7).

Osa haastateltavista toi kuitenkin esiin tunteen omasta syrjäytyneisyydestä. Esimerkiksi avioero yhdessä työpaikan menettämisen kanssa on yhdistelmä, joka kerralla vähentää yksilön sosiaalisia suhteita. Sosiaalisten suhteiden menettämisen lisäksi sekä avioero että työpaikan menettäminen ovat stressitekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisen psyykeen voimakkaasti. Ihmisten, jotka ovat kokeneet itsensä syrjäytyneiksi ennen Ekokylään hakeutumista, voidaan ajatella olleen syrjäytymisuhan alaisia henkilöitä, jotka ovat kuitenkin olleet tarpeeksi vahvoja lähtemään muuttamaan oman elämänsä ehtoja mielekkäämmiksi. Ekokylä pystyy yhteisöllisenä elämistapana lisäämään jäsentensä sosiaalisia suhteita. Se, miten muut Ekokylän tarjoamat elämäntavan erityisyydet, kuten ekologisuus ja henkisyys, vaikuttavat asukkaisiin, riippuu pitkälti henkilöistä itsestään.

Monet asukkaista ovat muuttaneet kylään tilanteessa, jossa he ovat selkeästi halunneet elämäänsä muutosta. Taustalla saattaa olla esimerkiksi työpaikan menettäminen, eläkkeelle jääminen tai avioero. Elämä on murrosvaiheessa ja siihen halutaan löytää uutta sisältöä. Yhteisöllisyyden onkin todettu voivan luoda joustoa elämän saumakohtiin (Pyykkö 1990, 64). Murrokseen liittyy tietty muutosvalmius ja tämä oli löydettävissä ekokyläläisten puheistakin. Ne, jotka olivat aiemmin eläneet porvarillista elämää, olivat halukkaita löytämään aivan uuden elämäntavan. Haluttiin löytää elämäntapa, jota voisi toteuttaa muutenkin kuin rahan ja vallan ehdoilla. Ennemminkin sukulaiset ja ystävät olivat saattaneet olla ihmeissään tai suorastaan kauhuissaan kuullessaan tuttavansa aikeista muuttaa Ekokylään.

“Kaikki sano, että kuinka sä uskallat, että sä oot kauheen rohkee, kun sä tommoseen yhteisöön uskallat ja muutama oli sitten joka sanoi, että sä oot ihan hullu, kun sä luovut tämmösestä porvarillisesta elämästä, että pitääks sun antaa omaisuuteskin sinne kaikki, että onks se semmonen kommunistinen yhteisö, missä kaikki omistetaan yhdessä...”

Ekokyläläisten elämäntavan yhtenä vahvana määrittelijänä on yhteisö. Joillakin haastateltavilla oli kokemuksia yhteisöllisestä elämisestä aiemminkin, esimerkiksi opiskeluaikana oli saatettu asua muutaman hengen opiskelijayhteisössä. Suurimmalle osalle yhteisöasuminen tuli kuitenkin eteen ensimmäistä kertaa elämässä. Jotkut olivat haaveilleet yhteisön perustamisesta

kotipaikkakunnallaan, kunnes kuulivat Keuruun Ekokylästä ja päättivät lähteä jo valmiina olevaan yhteisöön. Eräs haastateltava puolestaan ei ollut etukäteen erityisen ihastunut ajatuksesta elää yhteisössä, mutta päätti kuitenkin kokeilla, koska näki Ekokylässä muita hyviä puolia.

Kimmo Saaristo (1994) on pro gradu -työssään haastatellut vihreän elämäntavan valinnoita ihmisiä. Hänen haastattelemansa henkilöt asuvat kaikki maalla puulämmitteisissä omakotitaloissa ja he kokevat oman elämäntapansa ekologiseksi. Omien haastateltavieni kanssa yhteistä heillä on pyrkimys erottua muusta valtaväestöstä, määritellä itsensä jotenkin valtaväestöstä poikkeavaksi ryhmäksi. Tätä erottelua tehdään esimerkiksi suhtautumalla työn ja vapaa-ajan väliseen eroon huomattavan joustavasti. Työtä ei nähdä pelkästään perinteisenä palkkatyönä, vaan työtä voi olla myös halonhakkuu ja eläinten hoitaminen.

Valinta omaehtoisen vihreän elämäntavan aloittamisesta viriää kuitenkin eri tavoin kuin siirtyminen vihreää elämäntapaa toteuttamaan yhteisöllisiin olosuhteisiin. Yhteisössä toteutettava elämäntapa on kuin omaehtoinen vihreä elämäntapa toiseen potenssiin korotettuna. Lähtökohdat ovat samat, mutta yhteisössä synergiaedut aiheuttavat mahdollisuuksien kasvun. Yhteisössä voimakkaana vaikuttimena ovat yhteisön mukanaan tuomat ihmissuhteet, jolloin yhteisön voi ajatella olevan terapeuttisempi tapa toteuttaa samalla ekologista elämäntapaa. Tämän puolesta puhuu yhteisöasujien taustalla olevat elämänmurrokset, kuten avioerot ja eläkkeelle siirtyminen. Yhteisöasujilla ei ehkä yksin olisi rahkeita muuttaa oman elämänsä ehtoja ekologiseksi, mutta yhteisön tuoman avun turvin se onnistuu. Myös henkisyys näyttäytyy ainakin Keuruun Ekokylässä voimakkaampana kuin yksittäisen perheen ekologisessa arkipäivässä.

Se, että yhteisöllisyys on erityisesti parisuhteen ulkopuolella olevien valinta, on selitettävissä sillä, että ihminen on luonnostaan sosiaalinen. Tarvitsemme kommunikaatiota muutenkin kuin pysyäksemme hengissä. Rakkaus, apu ja huolenpito, mitä yhteisö voi tarjota, ovat tärkeässä osassa yksilön minäkuvan kehittymisen kannalta. Mikäli ihmiseltä puuttuvat nämä rakkauden kokemukset, hänen yksilöllinen kehityksensä saattaa vaarantua, vaikka kyse olisi aikuisestakin. Ihmiseksi kasvaminen ja ihmisenä oleminen ovat kollektiivisia prosesseja, jotka vaativat vuorovaikutusta yksilön ja häntä ympäröivän sosiaalisen todellisuuden välillä. (Bookchin 1986b, 35.) Yksinasuva henkilö saattaa tuntea itsensä hylätyksi ja onnettomaksi, vaikka hän

olisi tekemisissä muitten ihmisten kanssa esimerkiksi harrastusten kautta. Yhteisö saattaa olla hänelle kaipuun kohde, josta löytäisi oman paikkansa ja jossa sosiaaliset suhteet pääsisivät kehittymään rikkaammiksi. Ihmiset kokevat yhteisön usein paikkana, jossa he tuntevat kuuluvansa sinne (Hughes & Mooney 1998, 66-67). Joillakin yhteisöllisyyden kaipuu pääsee toteutumaan esimerkiksi perheen kautta, kun taas toiset joutuvat hakemaan omaa paikkaansa ja yhteyttä muihin ihmisiin muunlaisista yhteisöistä.

Ekokylän asukkaille on tärkeää, että heille on kylässä mielekästä tekemistä ja että he tuntevat itsensä tarpeelliseksi. Pitkään työttömänä ollut saattaa yhteisöön tullessaan saada takaisin menetettyä itseluottamustaan muuttuessaan tarpeettomasta jälleen äärimmäisen tarpeelliseksi. Kylässä arvostetaan jokaisen taitoja ja työpanosta yhteisön hyväksi. Monille elämäntavan vaihtaminen on muuttanut elämän hetkessä elämisen arvoiseksi. Yksinäisyydestä on siirrytty ihmisten keskelle ja tekemättömyydestä aktivoitunut taas toimijoiksi.

“...minä ennen tänne muuttamista asuin kaupungissa, yksin, ja kavereita ei ollu kovin paljon. Avioero oli sitä ennen ja sitten semmonen pitkällinen kausi totaalista yksinäisyyttä. Ja se muutos oli kumminkin suuri, mitä tänne tuli, ihmisiä tuli lähelle. Ennen minä en tehny mitään, kun oli työttömyyskorvauksella...//.. Että se oli sellasta eräänlaista niin ku itsen tutkiskelua, mutta se kyllä alko jo vähän kyllästyttään, että oli jo aikakin muuttaa eräänlaiseen toisenlaiseen elämänmuotoon, jos näin vois sanoo...”

Giddens (1992, 214-215) kuvaa elämänpolitiikan käsitteellään yksilötasolla tarkasteltuna ihmisen elämän rakentumista erilaisten valintojen kautta. Elämä rakentuu pienistä valinnoista, jotka seuraavat toinen toistaan. Jokainen valinta avaa mahdollisuuden uuteen valintaan. Näin Ekokylään muuttaminen voidaan nähdä osana ekokyläläisten elämänpolitiikkaa. Se on ollut yksi valinta, joka on auttanut monet uuteen alkuun koetun kriisin jälkeen. Valinnan jälkeen ovat mahdollistuneet jälleen uudet valinnat: vihreä elämäntavallinen suuntautuminen, henkiseen kasvuun pyrkiminen tai vaikka Ekokylän osuuskunnan kautta työllistyminen.

Elämänpolitiikan pienissä valinnoissa merkittävää on, että nämä arkipäiväiset valinnat ovat samalla politiikkaa. Henkilökohtaisesta tulee poliittista. Kaikkein yksityisimmät ja henkilökohtaisimmat asiat ovat välittömässä yhteydessä yleisempiin yhteiskunnallisiin asioihin (Beck 1995, 69). Jokapäiväisessä elämässä tekemämme valinnat kollektivisoituvat ja luovat pohjaa yhteiskunnalliselle elämälle ja hyvinvoinnin ehdoille. Poliitiikan tunkeutuminen kansalaisiin näiden edes pyrkimättä poliittisille vaikuttamisareenoille tekee elämäntavan

valinnoista entistä merkittävämpiä. Elämänpolitiikka tuo esille jokapäiväisen elämän moraalisia kysymyksiä (Julkunen 1997, 58).

Luonnon säästämiseen pyrkivät elämäntavan valinnat, esimerkiksi kasvisruuan syöminen tai turhista laitteista, kuten mikroaaltouunista ja televisiosta, luopuminen ovat Ekokylän sisällä hyvin henkilökohtaisia valintoja. Siinä missä kaikkia yhdistää yhteisöllinen elämäntapa, muissa elämäntavan valinnoissa on eroja. Ekokylä itsessään ei määrittele sitä, miten Ekokylässä täytyy elää. Kylässä on mahdollista toteuttaa yhtä lailla yksinkertaista, luonnonläheistä elämäntapaa kuin modernia, kuluttavaa elämäntapaa. Ekokylää ei esimerkiksi määritä teknologiasta luopuminen, vaan kylässä hyödynnetään teknisiä laitteita ja niitä myös käytetään huvitteluun, kuten televisioita ja tietokonetta. Elämä Ekokylässä ei välttämättä ole yksinkertaista, turhuuksista luopuvaa elämää. Vaikka ilmapiiriä voikin luonnehtia ekologisista valintoista kannattavaksi, paine ekologiseen elämäntapaan ei ole voimakas. Ennemmin kylässä vallitsee suvaitsevaisuuden ilmapiiri.

Ihmiset, jotka ovat tulleet yhteisöön viettämään eläkepäiviään, näkevät yhteisöllisen elämän heille ainutlaatuisena mahdollisuutena. Eräs tosin totesi yhteisön olleen se välttämätön paha, joka seurasi hänen pyrkimyksensä toteuttaa pitkäaikainen unelmansa, joka sattumalta vaati muiden ihmisten apua. Pääosin yhteisö nähtiin kuitenkin positiivisena turvan tuottajana. Asumisen helppouden lisäksi kaupanpäälle tulivat ihmiskontaktit ja erinomaiset harrastusmahdollisuudet. Palkkatyön jälkeen ihmiset näkivät eläkeajan mahdollisuutena toteuttaa niitä unelmiaan, joille ei aiemmin ole ollut aikaa. Yhteisö on temmannut heidät mukaan myös sellaisiin kokeiluihin, joihin muuten ei luultavasti koskaan olisi tullut osallistua. Yksi tällainen kokemus oli tulella kävely.

Elämäntavan muuttaminen ei ole ollut yksinomaan positiivista, vaan pettymyksiäkin on tullut. Yksityisyyden ja oman rauhan menettäminen on yksi yhteisöön muuttamista seurannut tosiasia.

“...tässä joutuu ittensä panemaan likoon. Täällä ei pääse piiloon, koska täällä on aina, kun sinä huonees oven aukaset, niin sinä tuut saman tien tilaan, jossa on jo niin ku kaikki olemassa. Paljon avoimempi täytyy olla kuin jossakin kaupunkilähiössä. Siellä sinä saat olla niin kuin sinä haluat, eikä kukaan välitä siitä. Eräänlaisessa niin ku sitaateissa seurannassa oot täällä...”

“Elämä on tullut kyllä hyvin paljon levottomammaks ja jos aattelee sitä, että tää on iso paikka

ja täällä on paljon työtä, niin sellanen tunne tuli heti alkuunsa, että ei ole lupa levätä koskaan. Aina tuntuu, että se on laiskottelua, jos ei jotain tee, että vapaata ei oo voinut pitää...”

Elämä yhteisössä on todellakin toimeliasta. Monet valittavat, että omaa aikaa ei juuri jää. Töitä on paljon, ja kun ihmisiä on ympärillä, menee aika jutustellessa ja yhteisissä tiloissa istuskellessa. Omassa asunnossa piipahdetaan vain nukkumassa. Jotkut valittivat liiallistakin yksityisyyden menettämistä, mutta toisaalta oltiin osattu jo etukäteen varautua siihen, että yhteisöllinen elämä on sosiaalista elämää.

“...Mun päivät on aika tarkasti tän talon käytössä, että semmosta omaa aikaa mulla ei paljon oo...//.. Aamulla tulen töihin ja sitten illalla palaan niin väsyneenä omaan huoneeseeni, että kohta sitten rupean nukkumaan. Että se aika menee tuolla työn puuhassa ja sitten jossakin seurustelussa vaan...”

Ekokylä on ilmiönä moniulotteinen. Yhteisössä toteutettavat erilaiset elämäntavat heijastuvat jokaisesta haastattelusta jossakin vaiheessa. Pyydettyessä kuvailemaan yhteisön henkeä, tyypillinen vastaus on, ettei henki ole aivan yhtenäinen. Ekologisuus versus henkisyys -asettelu on asukkaisiin voimakkaasti vaikuttava tekijä. Yksi yhteisön peruslähtökohta on, että se koostuu erilaisista ihmisistä, ja monet ovat saapuneet yhteisöön avoimella mielellä ja valmiina sopeutumaan. Siten asukkaat eivät halua tyrmätä asioita, jotka ovat toisille asukkaille tärkeitä. Hyväksymisen ja avarakatseisuuden halu on voimakas. Silti ei voida välttää sitä, että omat lähtökohdat ovat ristiriidassa toisten pyrkimysten kanssa. Sama asia toistuu monissa asioissa, kuten suhtautumisessa lihansyöntiin ja eläinten tappamiseen ruuaksi. Luulen kuitenkin, että yhteisön henkinen puoli ja se miten se muodostetaan, on sikäli tärkeä, että henkinen puoli luo yhteisölle perustunnelman ja samalla sen perusturvallisuuden, jota koetaan. Mikäli turvallisuutta on tottunut hakemaan muuten kuin syvälle menevistä henkisistä asioista, yksilölle voi tulla epävarma ja turvaton olo. Niille, jotka ovat kuvitelleet saapuvansa enemmän ekologisuutta korostavaan yhteisöön, henkisyys näyttäytyy outona ja jopa pelottavana ilmiönä.

“ Se oli oikeestaan mulle yks yllätys, kun mä tulin, että täällä ollaan hyvin niin ku henkisellä tasolla, ei pelkästään ekologian tasolla. Että täällä ollaan silleen hyvin, niin että täällä on näitä muita henkisiä asioita, jotka on hirveen pitkälle vietyjä, että täällä uskotaan luonnonhenkiin ja meditoidaan ja mua se on vähän niin ku hämmästyttäny ja pelottanu oikein...//.. Se on mulle semmosta vähän vaikeeta ja outoa, mutta ehkä mäkin opin sitä, ehkä mä hyväksyn sen, en mä kuitenkaan tuomitse sitä.”

“Täällä on tämmöstä uususkontoa, mikä ei minulle kovin tuttua ole, en ole sisäistänyt tämmösiä uususkontoja. Ja monta kertaa minusta tuntuu, että tässä asiassa olen aika lailla

yksin. Mutta täällä on kyllä ihan oikeus olla mitä uskontoa tahansa, että minua ei se sillä tavalla häiritse kyllä, ei ole tarkoitettu, että kaikki on samaa ja että vain yksi ainoa asia on oikein.”

Vastauksista näkyy voimakas solidaarisuus toisia kohtaan. Halutaan vetää sillä tavalla varovaista linjaa, ettei loukata ketään omilla mielipiteillään. Henkisyteen liittyvät asiat ovat pitkälle henkilökohtaisia, joita ei katsota sopivaksi arvostella. Helpompi on keskustella käytännöllisemmistä asioista, jos joistakin ristiriidoista keskustellaan. Esimerkiksi työnjakoa on helpompi käsitellä ja on helpompi löytää oikeudenmukainen tapa jakaa töitä verrattuna siihen, että keskusteltaisiin yhteisön henkisestä linjauksesta. Henkiset asiat ovat kuin nuora, jolla pitää tasapainotella. Jokainen yhteisön jäsen edustaa osaa yhteisön kokonaisuudesta omine taustoineen, arvoineen ja päämäärineen. Jokaisen on haettava yhteisöstä oma paikkansa ja hyväksyttävä se, että yhteisöstä haetaan erilaisia asioita.

“...jos semmosia erityisyyksiä hakee, niin sitten se on selvä, että silloin pitää ja siinä meidän pitää kasvaa, että me hyväksymme aina sen, että jos joku on niin ku semmosta erityisyyttä hakemassa...”

Mitä suurempi ja hajanaisempi yhteisö on, sitä enemmän joudutaan ponnistelemaan yhteisöllisen tasapainon löytämisessä. Keuruun yhteisö on Suomen mittapuissa melko iso yhteisö, ulkomaisia esimerkkejä toki löytyy useita tuhansia ihmisiä käsittävistä yhteisöistä. Neljäkymmenen hengen yhteisö alkaa kuitenkin olla jo sen kokoinen, että yhteisö kaipaa selkeitä linjauksia siitä, mikä yhteisön tarkoitus on. Jäsenet haluavat tietää, mikä ollaan ja missä mennään. Selkeä linjaus selventää yhteisön roolia myös niille, jotka vasta harkitsevat liittymistä yhteisön jäseneksi. Keuruun Ekokylä on yhteisönä melko uusi, haastattelujen tekohetkellä vajaan kahden vuoden ikäinen, ja se on kokenut asukasmäärältään hurjan nousun viimeisen vuoden aikana. Alkuun yhteisö lähti liikkeelle muutaman hengen voimin ja tavoitteena oli luoda hallinnollisesti vapaa, elävä yhteisö. Väkimäärän kasvaessa on kuitenkin täytynyt siirtyä käyttämään myös byrokratiaa. Yhteisön nuoresta iästä johtuen toiminnan selkeä linjaaminen on kuitenkin kesken. Tämäkin seikka tuntuu hämmentäneen monia asukkaita.

“ Se oli semmonen outo asia, että täällä ei ole vielä se linja selvillä. Et mä luulin, että mä tuun valmiimpaan yhteisöön. Meidän täytyy sitä niin ku koko ajan muokata...”

Yhteisön muotoutuminen on pitkä prosessi. Yhteisön jäsenet totesivatkin, että menee ainakin kolme vuotta ennen kuin alun muotoutumisvaiheesta päästään seuraavaan vaiheeseen. Ensin

pitää etsiä ne linjat, joita yhteisössä toteutetaan. Tämä tapahtuu yritysten ja erehdysten kautta. Monet kenties turhan romanttiset unelmat karsiutuvat realiteettien edessä. Yhteisölle on löydettävä tie, joka mukautuu vastaamaan arjen tosiasioihin. Esimerkiksi rahan suhteen nykymaailmassa on hyväksyttävä se tosiasia, että omavarainenkaan yhteisö ei voi pyöriä ilman rahaa. Koska kuitenkin joudutaan hankkimaan joitakin hyödykkeitä tai palveluita yhteisön ulkopuolelta, aina ei voi laskea sen varaan, että hyödykkeet voi hankkia vaihtokauppana tai muuten ilman rahaa. Vaikka Keuruun ekoyhteisössä viritellään myös ajatuksia rahattomasta taloudesta, käytännössä kaikki myöntävät nykyajan toimivan viimekädessä kuitenkin talouden ehdoilla. Taloudesta voi pyrkiä pääsemään irti olemalla mahdollisimman omavarainen ja omatoiminen, mutta toistaiseksi ei ole luotu mallia, joka mahdollistaisi yhteisön toiminnan ilman rahankäsittelyä.

4.4 Ristiriitoja ja kaaosta

Elämä yhteisössä on täynnä ristiriitoja ja kaaosta. Kaaos on kaiken alkutila, se, mistä yhteisö ponnistaa liikkeelle. Ekokylässä halutaan ekoyhteisö muutenkin nähdä ennemmin dynaamisena prosessina kuin pysyvänä tilana (Uusitupa 1998). Prosessi taas etenee parhaiten ristiriitojen kautta. Vaikka ristiriidat rasittavat yhteisöä ja tuottavat epäharmoniaa, samalla ristiriidoissa koetaan olevan suurimmat kasvun mahdollisuudet. Luonnossakin ekologisesti kaikkein monimuotoisempia ovat muutoksessa elävät systeemit eli kehitystä tapahtuu kaaoksessa (Piispa 1994, 15). Ekokyläläiset mieltävät yhteisön tuulenpyörteeksi, joka tempaa mukaansa ja pyörittää ihmisiä ja ajatuksia ympäri. Tässä muutoksen pyörteessä on se voima, joka yhteisöä pyörittää. Mikäli muutosta ei tapahdu, yhteisöön on tultu turhaan.

Yhteisössä asuminen hioo kulmia. Mitä enemmän esiintyy ristiriitatilanteita, sitä enemmän tapahtuu myös hioutumista. Tämä oli kaikkien haastateltavien näkemys. Sama ilmiö toistuu ihmisen elämässä muutenkin eräänlaisena ihmisten välisen kanssakäymisen peruselementtinä. Mitä tiiviimmässä yhteydessä eletään, sitä enemmän pitää oppia mukautumaan toisten ihmisten näkemyksiin ja elintapoihin. Läheinen parisuhde hioo kulmia tehokkaasti, ja yhteisössäkin on kyse, jos ei nyt aivan perheyhteisyydestä, niin ainakin asuinyhteisyydestä. Yhteistoiminnan edellytyksenä on toisten kunnioittaminen ja hyväksyminen. Hyväksyminen ei tarkoita sitä, että itse alkaisi elää omaa elämäänsä samoin kuin toiset tekevät. Hyväksyminen on erilaisuuden sietämistä ja kompromissien hakemista. Vaikka itse ei näe asiaa samoin kuin kumppani, voi

silti antaa hyväksyntänsä toisenkin näkemykselle ja toiminnalle. Nämä seikat yhteisön jäsenet ovat sisäistäneet hyvin.

“ Jos on eri mieltä, niin sen voi sanoa, mutta sen voi sanoa sen verran pehmeesti, että sitä ei tarvi sitten sen enempää noteerata. Tää on kompromissien tekoa koko ajan. Kysymys on siitä, että onko sitten ittelläkin hyvä olo, kun koko ajan tekee kompromisseja näin ison yhteisön kanssa.”

“...oon kuullu olevan vaikeuksia, että kaikki ei sopeudu kaikkien kanssa työskentelemiseen. Täällä pitää pystyä ottamaan huomioon erilaiset ihmiset, työtahtikin on erilainen ja kaikki, siihen pitää vaan kasvaa, että ihmiset on erilaisia ja vaatimukset on erilaisia, eikä saa ketään hyljeksi sen takia, että hänellä on erilaiset toiveet ja vaatimukset. Se on just vaikeeta...//.. Täällä ihmiset tulee niin erilaisista ympäristöistä. Et täällä täytyy vähän kulmia hioo vähitellen. Mut mä oon ainakin hyväksynyt sen, että pitää hioutua sen mukaan.”

Mutta vaikka olisi kuinka hyvin valmistautunut sietämään erilaisuutta ja olisi valmis hiomaan omia kulmiaan, ristiriitatilanteita syntyy väkisin erilaisista ihmisistä koostuvissa yhteisössä. Habermas puhuu useissa teoksissaan kommunikatiivisesta toiminnasta. Hänen kommunikatiivisen toiminnan teoriansa selventää osaltaan erilaisessa kommunikaatiossa ilmeneviä ristiriitoja. Erilaisilla ihmisillä on erilaiset elämismaailmat. Teorian toiminta-ajatuksena on poistaa ongelmia saamalla erilaiset elämismaailmat kohtaamaan ja ymmärtämään toistensa erilaisuutta. Tavoitteena on yhteisymmärryksen löytäminen ennen kaikkea avoimen vuorovaikutuksen kautta. (Habermas 1984, 1987a, 1987b.) Elämismaailmat voivat yhteisössä olla kaukana toisistaan johtuen yhteisön jäsenten erilaisista lähtökohdista. Juuri tästä johtuen yhteisöissä on erityisen suuri vaara elämismaailmojen törmäyksistä syntyvien ongelmien muodostumiseen. Katajamäki (1996, 23), joka on itse seurannut yhteisöjen perustamista ja siitä kumpuavia ongelmia, suosittelee yhteisöjen hyödyntävän etenkin toiminnan alkuvaiheessa paikan päälle saapuvia ihmissuhdeasiantuntijoita. Yhteisöissä ilmenevät henkilökonfliktit saattavat olla yllättävän voimakkaita ja yhteisön elämään merkittävästi vaikuttavia.

Ristiriidat ovat myös ihmisen elämän keskeinen elementti, jota ei voi paeta. Ainoastaan voi opetella käsittelemään ristiriitoja. Yhteisössä eläjälle on oleellista osata käsitellä ongelmia sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti. Ongelmatkin voivat olla tyypiltään sekä kahden yksilön välisiä että koko yhteisöä, tai suurta osaa yhteisöstä, koskevia. Kahden yksilön väliset ristiriidat on viisainta ratkaista puhumalla asianosaisten kesken. Joskus kahden yksilön väliset ristiriidat kuitenkin laajenevat koskemaan yhteisöä laajemmaltikin. Esimerkiksi jostakin kahden henkilön välisestä mieltymyksestä voi tulla kysymys, josta kunkin yhteisön jäsenen oletetaan olevan

jompaa kumpaa mieltä. Tällöin yhteisöä ja sen ongelmanratkaisukykyä koetellaan, testataan, että onko yhteisöllä keinoja sopuratkaisun löytämiseksi. Yhteisön jakaantuminen kahteen tai useampaan leiriin tuskin vaikuttaa ilmapiiriin rakentavasti, ja siksi ongelmat pitäisi pyrkiä käsittelemään.

Ekokyläläiset myöntävät, että heillä on ollut ongelmia ristiriitojen käsittelemisessä. Suuressa yhteisössä monet erilaiset näkemykset törmäävät toisiinsa, tunteet patoutuvat, eikä tunnelmien purkaminen välttämättä ole helppoa suuressa ryhmässä. Ongelmien hallinta on pitkä ja mutkikas prosessi, johon on vaikea antaa neuvoja. Yhteisön on vain itse ajan kanssa pyrittävä etsimään hallintakeinonsa.

“...Meillä ei kyllä ole konfliktin hallinnan ammattitaitoa...”

“... joskus se sitten menee sellaseksi huutamiseksi vaan...”

Haastattelussa asukkaat nostivat esille melko tyypillisiä suuren yhteisön ristiriitatilanteita. Ristiriitoja kerrottiin syntyvän usein käytännön asioista, kuten työnjaosta, ja toisaalta aatteellisuuteen liittyvistä seikoista, kuten ekologisuuden tasosta. Myös useampi haastateltava harmitteli sitä, että on vaikea saada kaikkia koolle. Vaikka kuinka tärkeästä asiasta päätettäisiin, paikalle ei haastateltavien mukaan saavu kuin puolet yhteisön jäsenistä. Se, että vain osa kyläläisistä on keskustelemassa ja päättämässä tärkeistä asioista on omiaan lisäämään ristiriitoja myöhemmin pantaessa päätöksiä toimeen. Yhtenäisen hengen saavuttaminen yhteisössä edellyttää asukkaiden kiinnostusta osallistua yhteisiin tilaisuuksiin. Läsnäolopakkoa ei voida säätää säännöissä, vaan osallistumisen tulee tapahtua nimenomaan asukkaiden omasta halusta.

Vaikka ihmisillä ei omien sanojensa mukaan etukäteen yleensä ollut turhan ruusuista kuvaa yhteisössä elämisestä, byrokratian suuri määrä tuntuu häiritsevän osaa yhteisön asukkaista. Yhteisössä on tullut esille ajatus, että yhdeksän yhteisön jäsentä, kuusi aikuista ja kolme lasta, jättäisivät yhteisön ja perustaisivat muualle oman yhteisön, joka olisi pienempi, kodinomaisempi ja jossa olisi vähemmän byrokratiaa. Porukka tuntui olevan suunnitelmiaan ilmeisen vakavissaan. Yhdeksän hengen poistuminen merkitsisi neljäsosan poistumaa yhteisön väkimäärästä. Kun optimaalisena jäsenmääränä yhteisön muihin puitteisiin nähden pidetään noin viittäkymmentä henkilöä, tulisi yhteisön jäsenistöön selvä vajaus. Yhteisöön osoitetaan

kylläkin jatkuvaa mielenkiintoa ja virtaus sisäänpäin on ainakin yhtä voimakasta kuin uloskin päin, joten aikanaan poistuvan ryhmän täyttämä tyhjiö tulee varmaankin täyttymään.

Yhteisön elämän harmonisuuden kannalta ei ole hyväksi, jos ihmisten tietoisuudessa on tosiasia siitä, että osa jäsenistä ei haluakaan sitoutua yhteisöön, vaan on perustamassa uutta ja tarpeisiinsa sopivampaa yhteisöä. Lähtevän ryhmän suuruus kuvastaa sitä epäyhtenäisyyttä, joka yhteisössä vallitsee. Tarpeet ja tavoitteet eivät ole kaikilla samat. Se, että joukosta on löytynyt ryhmä, joka on yhteistuumin lähdössä, saattaa kuvastaa myös yhteisön sisällä vallitsevia kuppikuntia. Kuppikuntia kylläkin syntyy myös siitä, että suuren yhteisön sisällä on mahdotonta tuntea jokaista yhteisön jäsentä hyvin. Siten jäsenet automaattisesti hakeutuvat pienempiin ryhmiin, jolloin muodostuu porukoita, jotka ovat enemmän ja tiiviimmin toistensa seurassa ja siten myös tuntevat toisensa paremmin. Kun ollaan paljon samoissa porukoissa, saattavat yhteisössä koetut vaikeudet vahvistaa sitä, että uskotaan oman porukan olevan samanhenkisiä ja pystyvän elämään sopusoinnussa ilman suuren yhteisön vaikeuksia. Ajatus voi helposti muodostua haavekuvan kaltaiseksi, mutta sillä saattaa olla myös toteutumismahdollisuuksia.

Yhteisön jäsenet näkivät ryhmän poislähdössä hyviäkin puolia. Koska poislähtevien suunnitelmissa oli perustaa uusi ekologisen elämäntavan yhteisö, ryhmän voi nähdä edistävän ekologista aatetta. Näin syntyisi eräänlaisia sisaryhteisöjä. Jotkut haastateltavista väläyttelivät mahdollisuutta, että jotkut ryhmän jäsenistä palaisivat aikanaan takaisin Keuruulle käynnistettyään ensin yhteisöllisen toiminnan uudessa, pienemmässä yhteisössä. Tämä onkin selkeä ajatus siitä, että käytännön ekologia leviää pienin askelin ympäri maata. Maailmaa ei muuteta hetkessä, vaan ihmisten asenteisiin vaikuttaminen vaatii pieniä, konkreettisia tekoja, jotka toimivat esimerkin tavoin.

4.5 Keittiö, yhteisön sydän

Keittiö on Keuruun Ekokylän keskeisin piste. Se on paikka, jossa ihmiset aamulla tapaavat toisensa, neuvottelevat päivän töistä ja eteen tulleista ongelmista, lukevat sanomalehden sekä ravitsevat itsensä. Kylän suureen keittiöön on sijoitettu myös myyntiin tarkoitettuja tuotteita, lähinnä käsitöitä, keramiikkaa ja yrtejä sekä kylästä kertova leikekirja. Keittiö edustaa Ekokylää. Keittiö on paikka, jonka kautta kulkevat sekä kyläläiset että vierailijat. Koska

keittiöön palataan ruokailemaan useita kertoja päivässä, keittiöstä on muodostunut yleinen kohtauspaikka. Keittiön ohesta löytyy lapsille leluja, jolloin lapset saattavat keittiön pöydän ääressä pyöritellä muovailuvahasta tonttuja sillä välin, kun aikuiset keskustelevat muista asioista. Kylän asukkaat ovat varmimmin tavoitettavissa keittiöstä, sillä keittiö on varmin paikka, jonne jokainen asukas päivän aikana saapuu. Ruokailu-aikaan on siksi hyvä hoitaa myös tiedottaminen.

Keittopaikka on kautta aikojen ollut asumusten keskipiste. Tuhansia vuosia sitten, kun ihmiset vielä asuivat kodissa, tulisija sijoittui kodan keskelle muun tilan jäädessä sivummalle (Kahri 1984, 61). Elina Nerg (1995) on pro gradu -työssään tarkastellut Kotiliesi-lehden sisustusartikkeleita vuosilta 1923-1991. Hän on löytänyt keittiölle määritelmiä, joissa keittiötä kautta vuosikymmenten kuvataan kodin pääverstaaksi ja kodin keskuksiksi. (Nerg 1995, 1.) Conran (1993, 7) nostaa keittiön kodin sieluksi ja sydämeksi, joka toimiessaan mahdollistaa syvän mielihyvän, mutta joka puutteellisena aiheuttaa turhautumista ja mielihäviötä. Myös Knuutila (1999, 12) toteaa, että kodin koko olemuksen määrittely lähtee tulesta sekä liedestä tulen sijaintipaikkana.

Perinteisesti keittiötä pidetään perheen emännän valtakuntana. Naisten kyky synnyttää lapsia on aikoinaan sitonut heidät kodin hengettäriksi miesten huolehtiessa elannon hankkimisesta. Sukupolvelta toiselle siirtyvä keittotaito on ollut naisille kunnia-asia. Ruuanlaitto on ollut tehtävä, josta naiset ovat saaneet kantaa vastuuta ja joka on muodostunut heidän erityisosaamiseksi. Knuutila (1999, 9) tunnistaa naisten elämästä kertovissa teoksissa edelleen myytin alkuäidistä, joka vartioi tulta lastaan hoivaten miehen ollessa metsällä.

Vaikka sukupuolten välinen työnjako on nykyään tasa-arvoistunut, keittiöpuuhista huolehtiminen on silti edelleen pääosin naisten vastuulla. Tämä näkyy myös Ekokylässä, tavassa, jolla Ekokylään uusina saapuvat naiset ajautuvat ensin keittiöön etsimään yhteisöstä omaa paikkaansa ja omaa tehtävänsä. Keittiössä tekijöistä on aina pulaa ja työvalikoima on monipuolinen. Naiset, jotka tulevat Ekokylään ilman mitään erityisempiä toiveita omasta paikasta tai ilman mielikuvaa omasta tehtävästä, menevät keittiöön. He tuntevat hallitsevansa keittiöön liittyviä tehtäviä ja siksi keittiö on turvallinen paikka katsella ympärilleen ja tutustua siihen, mitä kylällä olisi tarjottavanaan.

Samoin kuin naiset ovat yhteiskunnallisen modernisoitumisen mukana irrottautuneet toimimaan muuallakin kuin lieden ääressä, Ekokylän asukkaatkaan eivät suostu jäämään keittiön vangeiksi, mikäli joku muu tehtävä tuntuu mielenkiintoisemmalta ja lähempänä omia toiveita olevalta. Monilla aluksi keittiöön ajautuneilla haastateltavilla tuli pian tunne, että jotain muutakin olisi mukava oppia. Eräs asukkaista totesikin, että vaatii vahvuutta ja hyvää itsetuntoa uskaltaa hakea paikkansa yhteisöstä. Ettei jää siihen, minkä paikan muut osoittavat, vaan uskaltaa tehdä sitä, mikä itsestä tuntuu mukavalta ja haasteelliselta.

Keittiön pöytää pidetään usein paikkana, jonka ääreen kokoonnutaan yhdessä neuvottelemaan asioista. Johanna Kuivakangas (1998, 51) toteaa, ettei ole ollenkaan sama, minkä pöydän ääressä keskustelut tapahtuvat. Keittiön pöydän ääressä käytävät keskustelut ovat erilaisia kuin keskustelut olohuoneessa tai kirjoituspöydän ääressä. Tutkimuksissaan Kuivakangas onkin nimennyt vastavuoroista, etenevää keskustelua kuvaavan keskustelutavan ja ilmapiirin keittiöpöytämalliksi. (Kuivakangas mt., 51.)

Keittiöllä on siis paikkana ruokailuun liittyviä toimintoja laajempia merkityksiä. Ekokylän keittiössä pidetään arkiamuisin työpalaveri, jossa päivän tehtävien lisäksi keskustellaan muista tuntemuksista. Tällä pyritään pääsemään siihen, etteivät tunteet ehdi patoutua, vaan niitä on mahdollisuus purkaa jokapäiväisessä kokoontumisessa. Keittiössä pidettävät palaverit luovat koko yhteisöön positiivista tunnelmaa. Jo pelkkä keskustelukäytännön olemassaolo kertoo asukkaille siitä, että yhteisössä halutaan edetä neuvotellen ja kaikkien mielipiteet huomioon ottaen.

Yhteisön asukkaat ovat olleet tyytyväisiä tähän päivittäiseen keittiön pöydän ääressä tapahtuvaan tunteiden jakamiseen. Aiemmin Ekokylässä ristiriitoja on ollut tapana ratkoa harvemmin järjestettävissä niin sanotuissa tunnepalaverissa. Tunnepalaverissa koko yhteisö kokoontuu tunnelmalliseen takahuoneeseen keskustelemaan pinnalla olevista tunteista. Kukin yhteisön jäsen saa puheenvuoron ja tämän puheenvuoron aikana muut eivät saa häntä keskeyttää. Vasta kun puheenvuoro on päättynyt, voidaan esittää kysymyksiä ja kommentteja ja keskustella asiasta. Tunnepalavereita on pidetty aina, kun yhteisössä ovat liikkuneet suuret tunteet, esimerkiksi kun joistakin päätöksistä on ollut erimielisyyksiä. Asukkaiden mielestä tunnepalaverit ovat kyllä lähentäneet asukkaita toisiinsa ja antaneet mainion tilaisuuden ilmaista omia tunteitaan. Tunnepalaverien huono puoli on ollut niissä käsiteltävien tunteiden

negatiivisuuden painottuminen. Kun tunnepalaveri on pidetty jonkin kriisin ilmaannuttua yhteisöön, ihmiset haluavat purkaa pettymystään ja turhautumistaan. Näin koko tilaisuudesta on tullut negatiivisesti sävyttynyt. Nyt kun asioita on mahdollista käsitellä myös keittiön pöydän ääressä, tunnepalaverista on mahdollista muodostua positiivisempi kokemus.

Vaikka keittiössä tehdään muutakin kuin laitetaan ruokaa, jo yksistään vanhoista ruokaan liittyvistä sananlaskuista näkee, miten merkityksellinen paikka ruuanlaittamiseen tarkoitettu keittiö on. “Leipä miehen tiellä pitää” tai “Tie miehen sydämeen käy vatsan kautta” kuvaavat ruokaa erilaisten merkitysten kautta. Ruoka on yhtäältä elämää ylläpitävä perusravinto, mutta sillä on muitakin funktioita. Ruokaan liittyy myös psyykinen puoli, tunteet. Ruualla on vaikutusta niin ihmisen fyysiselle, psyykkiselle kuin sosiaalisellekin hyvinvoinnille. Kuten todettiin, ihminen saa ruuasta energiaa ja tarvittavat ravintoaineet. Maittava ruoka tarjoaa makuelämyksiä ja tuottaa mielihyvää. Lisäksi ruokahetket kokoavat parhaimmillaan perheen ja ystävät luontevasti yhteen. Ruokatauot ovat tarpeellisia tuodessaan virkistyshetkiä päivä- ja työrytmiin. Ruuan ollessa monin tavoin välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille, kaikilla on oikeus nauttia hyvästä ruuasta. Ravintoarvoiltaan huolellisesti suunniteltu ateria ei täytä tehtäväänsä, mikäli se ei tule syödyksi. Siksi tulisi kiinnittää huomiota niin ruuan makuun, tuoksuun, ulkonäköön kuin tarjolle panoonkin. (Haglund ym. 1995, 10-11.)

Ekokylässä ruuasta on käyty paljon keskustelua. Joidenkin mielestä kulinaristisuuden taso on aika ajoitin ollut kyseenalainen. Näin oli etenkin alkuaikoina, jolloin kylässä ei vielä ollut ammattitasaista ruuanlaittajaa. Yksi ongelma on ollut yhteisön suhde kasvis- ja liharuokaan. Yhteisön tavoitteena on pyrkiä kasvispohjaiseen ruokaan, ja monet asukkaista ovatkin kasvissyöjiä. Aluksi tavoitteena oli syödä pelkkää kasvisruokaa. Ajatus herätti kuitenkin myös eriäviä mielipiteitä, sillä osa yhteisöstä on sekaruuan-syöjiä. Nyt yhteisössä syödään kasvispainotteista ruokaa, niin että lihaakin on silloin tällöin tarjolla.

Kasvissyönti on Suomessa huomattavasti lisääntynyt parin viime vuosikymmenen aikana. Kun kasvisravintoon siirtymistä ennen perusteltiin uskonnollisilla syillä, nykyään vedotaan terveydellisiin, ekologisiin ja eettisiin syihin. Kasvisruoka koetaan kevyempänä ja helpommin sulavana kuin liha. Kasvisruuan uskotaan parantavan suorituskykyä, kun ruuansulatukseen kuluu vähemmän energiaa. Kasvisruuan ekologiset perustelut puolestaan viittaavat maan kykyyn tuottaa ravintoa. Hehtaari maata, jolla lehmät märehivät, voisi tuottaa

kymmenkertaisen määrän ravintoa, jos siinä viljeltäisiin viljaa tai papuja. Jotkut taas pitäytyvät kasvisravinnossa, koska eivät halua eläimiä tapettavan. (Grünbaum 1985, 19.) Vegetarismi voidaan nähdä myös laajemmin elämäntapana ja -filosofiana, johon liittyy kaikinpuolinen terveellisen ja luonnonmukaisen elämän tavoittelu (Haglund ym. 1995, 115). Ekokylästä löytyvät kaikki nämä perustelut kasvisravinnon syönnille. Lihan syöntiä on perinteisesti pidetty elintason mittarina. Siksi on vaikea päästä eroon ajatuksesta, että ihminen voisi saada tarpeelliset vitamiinit syömättä lihaa. (Grünbaum 1985, 7, 19.) Usein, myös Ekokylässä, törmää näkemukseen, jonka mukaan pelkistä kasviksista ei voi tulla kylläiseksi. Raavaan työtätekevän miehen koetaan tarvitsevan lihaa tullakseen kylläiseksi ja ravituksi.

Ruokailutavoista keskusteleminen on yksi yhteisöä ravistelleista kysymyksistä, sillä yhteisöön on muodostunut kaksi keittiötä, joista toisessa valmistetaan kasvispainotteista ruokaa ja toisessa pelkkää kasvisruokaa yksinkertaisista raaka-aineista. Kaksi keittiötä on yhteisöä ja myös sen voimavaroja hajottava tekijä, sillä keittiössä on jatkuva pula työntekijöistä. Keittiöhän on yksi suurimmista työllistäjistä, koska ruokaa syödään monta kertaa päivässä ja ruuanlaittoon, sen tarjoilemiseen ja poiskeräämiseen kuuluu monia eri vaiheita. Yhteisö tuntui kuitenkin jossakin mielessä sopeutuneen kahden keittiön ratkaisuun, vaikka kriittisiäkin mielenilmauksia asiasta kuului.

Yhteisön pääkeittiö on kooltaan suuri, sillä se on entinen laitoskeittiö. Keittiön laitteet toimivat sähköllä ja ne on tarkoitettu suurten kerta-annosten valmistamiseen. Keittiötä leimaa väkisin tietty laitosmaisuuus. Syy keittiöiden jakaantumiseen voi osittain piillä tässäkin. Yhteisön pienemmässä keittiössä tunnelma on huomattavasti kodinomaisempi. Ruokailutilaa on vain muutamalle hengelle kerrallaan. Lisäksi samassa tilassa on television katselumahdollisuus sohvineen. Keittiö on enemmän oleskelutilan kaltainen. Kysymys keittiöstä toisaalta emännän laboratoriona ja toisaalta yhteisenä oleskelutilana onkin ollut pinnalla keittiökeskusteluissa eri vuosikymmeninä (Nerg 1995). Marja Ács kirjoittaa Kotilieden numerossa 1/1987 seuraavasti: "Keittiön suunnittelu on kuin puvun sovitus: mikä sopii naapurille, ei välttämättä sovi sinulle... Valitse omien tarpeittesi mukainen keittiö... Miten haluat keittiösi toimivan? Haluatko siitä laboratorion vai mukavan oleskelutilan koko perheelle?" (Nerg 1995, 130.) Kun muistetaan keittiön merkitys kodin keskipisteenä ja tunnelman luojana, voi ymmärtää, että Ekokylässä on ihmisiä, joiden mielikuvaa keittiöstä suuri laitosmainen laboratorio ei vastaa. Luultavasti samat ihmiset toivovat muutenkin kodinomaisempaa ympäristöä. Conran (1993, 8) toteaa keittiön

heijastavan suoraan toivomaamme tapaa elää. Ekokylässä kahden keittiön ratkaisu heijastaa yhteisöä jakavia tarpeita toisten kokiessa Ekokylän turhan suureksi, byrokraattiseksi ja ei-kodinomaiseksi.

Keittiö on ollut yhteisön yksi ongelmapesäke monesta syystä. Mainituiksi tulivat jo keskustelut kasvis- ja liharuuan välillä sekä kulinaarisuuden puute suuressa mittakaavassa tehtävän ruuanlaiton ollessa asukkaille outoa. Ongelmana oli yhteen aikaan myös puutteellinen hygienia, *“...kun eletään kuin pellossa...”*. Huonosta hygieniasta päästiin eroon yhteisön sairastaessa yhdessä vatsatautiepidemian. Hygieniakysymykseen liittyvät luultavasti ihmisten erilaiset käsitykset puhtaudesta ja yleisesti siisteydestä. Siinä, missä yhden mielestä on aivan siistiä, toisen mielestä ei ole vielä siivottukaan. Kyse saattaa todellakin olla siitä, ettei joku edes huomaa siivoamisen tarvetta. Suhtautumisemme siisteyteen tulee kaukaa lapsuudesta ja osittain olemme siinä historiamme vankeja. Aina on mahdollista opetella uusi siisteyskäsitelmä, mutta se vaatii panostamista ja entisen suhtautumistavan tietoista muuttamista. Jos itse on tottunut elämään hyvin huolitellusti ja pitämään ympäristönsä siistinä ja vaatii samaa toisilta yhteisön jäseniltä, saattaa yhteisössä saada nalkuttajan maineen. Keuruun Ekokylän kaltaisessa yhteisössä on kuitenkin oleellista muistaa, että kyse ei ole vain yhteisön omien jäsenten mieltymyksistä, vaan yhteisössä käy runsaasti vierailijoita, koulutettavia ja medioiden edustajia. Myös heidät on huomioitava yhteisön järjestyksenpidossa.

Keittiöstä ovat kummunneet myös ongelmat työnjaossa, jotka ovat koskettaneet yhteisöä laajemminkin. Kun yhteisö perustettiin, ajatuksena oli, että yhteisön jäsenet veloitetaan osallistumaan vapaasti valittaviin kotitöihin neljäksi tunniksi päivässä. Samalla luotiin mahdollisuus ostaa itsensä vapaaksi tästä veloitteesta tuhannella markalla kuukaudessa. Tällä haluttiin turvata työssäkäyville mahdollisuus elää yhteisössä näännyttämättä itseään iltaisin yhteisöä varten tehtävällä työllä. Käytännössä yhteisön ei olisi mahdollista selvitä vaadittavista töistä, mikäli olisi kovin monta, jotka haluaisivat maksaa ennemmin kuin osallistua töihin. Toisaalta on myös käytännön tosiasia, ettei yhteisön jäsenistä kovin moni käy ansiotyössä yhteisön ulkopuolella eli yhteisön jäseniä ei vaivaa ajallisten resurssien puute. Koska yhteisössä on tekevien käsien tarve, uskon, että harvalle tulee mieleen ostaa itseään ulos työveloitteesta, vaikka siihen olisi varaakin. Yhteen hiileen puhaltaminen ikään kuin pakottaa kaikki tekemään oman osuutensa töistä.

Töiden tekeminen on toiminut sillä periaatteella, että kukin saa itse valita omat tehtävänsä. Aluksi järjestelmä toimi täysin spontaanisti ihmisten valitsemalla enemmän tai vähemmän extempore päivän työt, mutta pian alettiin vaatia työvuorolistojen keräämistä. Nyt kukin valitsee tehtävänsä laittamalla nimensä työvuorolistaan, joka löytyy kustakin työpisteestä. Töihin osallistuminen on omalla vastuulla eli kukaan ei virallisesti valvo ihmisten tekemisiä. Tämä on synnyttänyt yhteisössä jonkin verran näkemuseroja ja epäilyjä siitä, että kaikki eivät tee töistä omaa osuuttaan. Kun jokainen saa itse päättää, missä päivänsä viettää ja koska yhteisö on sekä väkimäärältään että tiloiltaan niin iso, ettei jokaiseen asukkaaseen välttämättä törmää päivän aikana, herää helposti ajatus vapaamatkustajuudesta. Kukaan ei voi taata sitä, ettei joku vietä päivänsä huoneessaan maaten ja käy ainoastaan ruokailemassa nauttimassa toisten käten jäljistä. Yhteisössä oli myös selkeitä epäilyksiä siitä, että tiettyjen henkilöiden kohdalla vapaamatkustajuutta tapahtuu. Työnjakoon onkin vaadittu systemaattisempaa linjaa. Samoin on toivottu sitä, että selkeämmin kartoitettaisiin ihmisten osaamisalueita ja luotaisiin kullekin tiettyjä vastuualueita, jotta työt tulisivat varmasti tehtyä.

“Mä haluaisin, että olis selkeämmät työnjaot, että ois semmosia vastuualueita, kun nyt kaikki huolehtii kaikesta. Et joku asia jää niin ku rempalleen, kun ei oo ketään, joka vastais siitä kokonaan, pitäis siitä huolta koko ajan.”

“On vieläkin ihmisiä, jotka elää niin, että oottaa, että toiset tekee ne työt. Että ne ei tahdo osallistua mihinkään, aina niitä pitää patistaa. Et on sitten aika ikävääkin, jos huomaa, että tuo vaan käy tuossa ja jättää jälkensä korjaamatta. Aina niin kun ne samat sitten, eikä aina viitti sanoo.”

“Jotta semmonen onnistuu, että saa itse päättää, mitä minä teen, niin täytyy olla joku suunnitelma. Et semmonen suunnitelmallisuus niin ku puuttuu. Ja kyllä mun mielestä, vaikka itse saa päättää tekemisistään, niin kyllä täytyy olla joku semmonen vastuu, että mihin mennessä joku asia pitää hoitaa. Vaikka kukaan ei oo pomo, niin pitää jotenkin sopia yhdessä, että me tehdään se yhdessä.”

Yksi askel kohti systemaattisuutta oli määräys, jonka mukaan jokaisen pitää olla keittiössä jossakin tehtävässä neljä kertaa viikossa. Keittiö on yksi suurimmista työllistäjistä, ja välillä ruuanlaitosta huolehtiminen tuntui kaatuvan yksien ja samojen henkilöiden vastuulle. Mutta kun nämä tunnolliset raatajat ovat saaneet suunsa auki, kehitystä on tapahtunut myös keittiön puolella. Vähitellen pyritään parempaan järjestyksenpitoon, jossa vastuu keittiötöistä jakautuu kaikille yhteisön jäsenille. Keittiötyöt ovat töitä, joihin jokainen yhteisön jäsen lapsista lähtien pystyy osallistumaan jonkinlaisella panoksella. Mikäli ei tunne ruuanlaittoa ja leipomista omakseen, voi aina auttaa tiskaamisessa ja muussa järjestelytyössä. Ja kukapa ei pystyisi

kuorimaan perunoita tai tekemään salaatteja. Se, ettei pidä perunankuorimisesta, on yhteisössä huono syy olla tekemättä sitä. Yhteisöllinen vastuu velvoittaa jokaisen osallistumaan tiettyihin perustoihin.

4.6 Pankkilaina ja omavaraisuus

Kysymys yhteisön suuntautumisesta herättää Ekokylässä jatkuvia ristiriitoja. Kyse on pitkälti taistelusta idealismin ja realismin välillä, Ekokylä on kuin sekoitus toiveita ja todellisuutta. Siinä missä toiset haluavat todella luoda vaihtoehdon rahataloudelle ja koko ulkoiselle oravanpyörälle, toiset haluavat pohjata yhteisön taloudellisille realiteeteille, johon kuuluu taloudellisen toiminnan harjoittaminen yhteisössä. Rahataloudelle ei nähdä vaihtoehtoja ja onhan tilan ostamisen mahdollistamiseksi otetun pankkilainan korot maksettava ja velkaa lyhennettävä. Tämä kaikki vaatii puhetta pääomista ja koroista, mikä taas saa toisten karvat nousemaan pystyyn. Yhteisö haluttaisiin pitää vapaana markkinoiden kapulakielestä. Yhteisön elämä tulee varmasti jatkossakin olemaan tasapainottelua idealismin ja realismin välillä. Realismia ovat ne ehdot, jotka ulkoinen maailma yhteisölle asettaa ja idealismi puolestaan voi pyrkiä poistamaan tai lieventämään näitä ehtoja.

Kylän radikaaleimmat edustajat haluaisivat muodostaa Ekokylästä oman pienoismaailmansa, joka pyörisi omilla ehdoillaan. Yhteisöstä toivotaan omavaraista niin ruuan kuin energiankin suhteen. Ruokaomavaraisuuteen pyritään 24 peltohehtaarin avulla. Tilan alueelta saadaankin tulevaisuudessa enenevässä määrin omaan käyttöön luonnonmukaisesti viljeltyä ja kasvatettua perusravintoa. Järvestä saadaan kalaa ja metsästä sieniä ja marjoja. Omavaraisuuden saavuttaminen ruuan osalta vaatii runsaasti työtä ja vaivannäköä, mutta melko pitkälle menevä omavaraisuus on mahdollista saavuttaa. Sitä mitä ei voida itse kasvattaa, voitaisiin hankkia vaihtoperiaatetta noudattamalla esimerkiksi toisista ekokylistä. Vaihtotalouden ajatusta haluaisivat kehittää muutenkin etenkin ne, jotka uskovat mahdollisuuteen irtautua radikaalimmin rahan otteesta. Energiaomavaraisuuteen pyritään, joskaan se ei siinä aivan lähitulevaisuudessa. Tietyssä määrin on olemassa edellytyksiä omavaraistulle Ekokylälle, mutta täysin muun maailman ulkopuolelle ei voida, ja tuskin halutaankaan, sulkeutua. Siksi ei ole myöskään realistista uskoa, että rahataloudesta voitaisiin täysin irrottautua.

Ekologinen suuntautuneisuus näkyy jonkin verran ekokyläläisten kulutuksessa. Monet toteavat

haluavansa päästä eroon turhasta kulutuksesta ja rahan vallasta. Krääsää ei haluta ostaa, eikä ylipäättään haluta luoda turhia tarpeita. Ekokylästä löytyvät elämän perustarpeet: ruoka ja asunto. Vaatteilla ei haluta koreilla, vaan monet toteavat löytävänsä kirpputorilta sen, mitä tarvitsevat. Luomuruokaan halutaan panostaa siitakin huolimatta, että siitä joudutaan maksamaan enemmän.

Ekokylässä monella on kuitenkin oma henkilöauto, josta ei olla halukkaita luopumaan. Auto edustaa sitä vapautta, että pääsee tulemaan ja menemään silloin, kun itse tahtoo. Turha autonkäyttö nähtiin kyllä yhdeksi ekoyhteisön puutteeksi. Yksityisautoilu on myönnetty yleiseksi ekoyhteisöjä koskevaksi ongelmaksi (Visanti 1991, 23). Yksityisautoilun vähentäminen on yksi vihreän liikkeen ajamista suunnista ja autoilusta luopuminen olisikin ekoyhteisön asukkaille periaatteellinen valinta. Toistaiseksi harva on ollut siihen valmis niin Keuruun Ekokylässä kuin useissa muissa yhteisöissä. Seuraavana askeleena Keuruulla pidetään kimppekyytien lisäämistä, kun autosta luopumiseen ei toistaiseksi olla valmiita. Ekokylästä on matkaa Keuruun kaupunkiin seitsemän kilometriä, eikä julkisia kulkuvälineitä tule perille asti. Joku kertoi kylläkin joskus kävelleensäkin matkan, mutta pääasiassa kulku tapahtuu omalla autolla. Joitakin askelia kulkemisessakin on otettu ekologisempaan suuntaan. Kuulin tarinan maidonhausta, joka tapahtuu hevoskyydillä. Maitoa ei osteta kaupasta tölkeittäin, vaan se haetaan suoraan naapuritalta pastöroimattomana. Tällöin vältytään turhan jätteen tuottamiselta, ja kun kulku tapahtuu hevosella, ei matkassakaan kuluteta turhaa energiaa.

Monet pyrkivät Ekokylässä elämään, jota ei määritä työyhteiskunnan tiukka pakkotahti ja elämän huipentuminen palkkapäivään, jolloin pääsee taas kuluttamaan. Palkkatyöyhteiskunnan ulkopuolelle pudonneet etsivät Ekokylästä uutta, kokonaisvaltaisempaa elämäntapaa. Monet haluavat nähdä työnteon ikään kuin harrastuksena. Palkkaa halutaan saada juuri sen verran, että se riittää kattamaan ruuasta ja asumisesta tulevat kulut sekä muut perusmenot. Elämä on mahdollista keskittää pitkälti Ekokylään, sillä kylä tarjoaa asukkailleen kaiken välttämättömän: ruuan, asunnon, harrastusmahdollisuuksia, ihmiskontakteja sekä töitä. Pääasiassa työt ovat palkatonta työtä. Muutamille pystytään osoittamaan palkattua työtä, ja tulevaisuudessa on tarkoituksena työllistää enemmän kylän asukkaita palkalliseen työhön. Palkallista työtä löytyy lähinnä kylän saneerausprojekteista sekä kylän välttämättömistä töistä kuten tilanhoidosta ja yleisten tilojen siivoamisesta.

Ihmiset puhuvat Ekokylässä paljon rahan vähäisestä merkityksestä, mutta silti huomaa, miten voimakkaana palkkatyöhenkisyys vielä elää ihmisten mielissä. Saman haastattelun aikana haastateltava saattoi todeta olevansa tyytyväinen vähään ja ettei haluaisikaan kahmia omaisuutta ja hetken päästä hän saattoi todeta toivovansa työllistyvänsä Ekokylän osuuskunnan kautta palkallisesti. Suomalaisessa kulttuurissa työstä on kaksinaisnäkemys. Toisaalta sitä pidetään välttämättömänä pahana, josta haluttaisiin päästä irti. Toisaalta taas työttömyys on monelle katastrofi. Työ merkitsee paljon enemmän kuin vain elatusta. Työssä kyse on myös tunteesta, että ihmistä tarvitaan ja että hän merkitsee jotakin. Tämän tarpeellisuuden tunteen lisäksi työstä saa palkan, joka kuvastaa sitä, että ihminen on täyttänyt velvollisuutensa ja elää rahoilla, jotka on itse ansainnut. (Koskinen 1996, 109-110.)

Ekokylässä pyritään juuri siihen, että ihminen voisi kokea itsensä tarpeelliseksi palkkatyön ulkopuolellakin. Tämä pyrkimys tuli esille haastateltavien puheessa, mutta todellinen muutos asenteiden ja arvojen tasolla on hidasta. Palkallista työtä pidetään edelleen ensisijaisena elatusmuotona. Yhteisöllinen elämistapa maalaistöineen tarjoaa mahdollisuuden siihen, että sosiaalisia suhteita, uutta tietoa, vaihtelua ja henkilökohtaista kasvua on löydettävissä palkkatyön ulkopuolelta ilman että jouduttaisiin luopumaan elämismahdollisuuksista taloudellisessa mielessä.

Kuitenkin myös haastatteleman eläkeläiset näkivät tärkeäksi sen, että heille tulee eläke, jota heiltä ei voida ottaa pois. Raha tuo yhä tiettyä turvallisuutta elämään, vaikka sen vallasta haluttaisiin päästä eroon. Vaurauden merkitys turvallisuuden tuojana on kiistelty väittämä, mutta monet tutkijat ovat valmiita myöntämään vaurauden lisäävän turvallisuutta monilla mittareilla mitattuna, niin yksilötasolla kuin laajemmassakin mittakaavassa (esim. Ahponen 1997, 24).

Raha on meille merkityksellistä, koska olemme siitä niin riippuvaisia. Raha on yksi niistä siteistä, jotka liittävät meidät yksilöinä yhteiskuntaan. Rahaa voidaankin pitää keskeisenä yhteiskunnallisena kanssakäymisen välineenä. Kapitalistisessa yhteiskunnassa, jossa vallitsee protestanttinen työnteon ja rahanansaitsemisen etiikka, raha on oleellinen elementti. Rahaan liittyvät niin sosiaaliset jaot kuin kulttuuriset merkityksetkin. Rahaan liitetään mielikuvia hyvinvoinnista ja vauraudesta, samoin raha ilmentää yhteiskunnallisia suhteita. (Ilmonen 1993, 168-175, 199.) Kun siis haluamme sanoutua irti rahan vallasta, joudumme luomaan uuden

käsityksen hyvinvoinnin mittaamisesta ja samalla oman arvokkuutemme mittareista.

Rahan vallasta irrottautuminen on irtautumista meitä vuosituhansia hallinneesta valloitushakuisesta käyttäytymisestä. Adler-Karlsson (1990, 111) kuvaa tätä valloituskäyttäytymistä geneettisesti periytyväksi, jolloin siitä irtautuminen on ymmärrettävissä melkoisten ponnistelujen takana olevaksi. Miljoonien vuosien ajan ihmisen luontainen selviytymiskeino on ollut olla toista parempi. Avainsanana on ollut toisen voittaminen. Nykyaikana rahasta ja yhteiskunnallisesta asemasta on tullut keino osoittaa paremmuuttaan ja ylivoimaisuuttaan. Rahan keinoin saavutamme itsellemme kunniaa ja arvostusta. (Adler-Karlsson mt., 270-282.)

4.7 Öljylämmitys ja rakas luonto

Lämmityksessä kulminoituvat ne ekologiset ongelmat, joita yhteisö on kohdannut. Luontoa haluttaisiin suojella, mutta käytännössä joudutaan myöntämään, että oman tilan rakennukset lämpiävät yhä öljyllä. Ekokylä voi nimenä johtaa harhaan ekologisuuden tasossa, joka ei kaikilla mittareilla mitattuna toistaiseksi ole korkea. Tämä johtuu yhtäältä siitä, että yhteisö on muuttanut vanhoihin rakennuksiin, joissa energiaratkaisut on tehty fossiilisiin polttoaineisiin perustuen. Muutokset ovat hitaita ja kalliita järjestää, ja toisaalta ihmisten sitoutuminen ekologisuuteen on yhteisön sisällä vaihtelevaa.

Energian suhteen omavaraisuuteen pääseminen onkin haaste yhteisölle. Yhteisö on saanut muutosta aikaan sen verran, että rakennukset lämpiävät hakkeella, kunhan pakkasen pysyy tarpeeksi alhaisena. Kovemmilla pakkasilla lämmitys toimii edelleen öljyllä. Sopivan biopohjaisen järjestelmän löytäminen ja käyttöönotto ei ole yksinkertaista, mutta toisaalta yhteisö voi nauttia jokaisesta pienestä edistysaskelesta ja uudesta ideasta. Nyt kun lähtökohtana on täysin epäekologinen asumismuoto, voi konkreettisesti huomata ne muutokset, jotka siirtyminen ekologisempiin ratkaisuihin saa aikaan. Jokainen asukas voi kuulostella itseään, miltä tuntuu vaihtaa runsaasti energiaa kuluttava sähköuuni leivinuuniin tai vesivessa kompostikäymälään. Käytännössä ekologisempaan elämänmuotoon siirtyminen vaatii myös tinkimistä mukavuuksista. Ekologinen elämä on kuitenkin muuta kuin pyrkimystä saamaan aina vain enemmän ja suurempaa ja parempaa. Elämän nautinto ja hyvä olo saattaa syntyä juuri siitä, että saa elää yksinkertaista ja mahdollisimman luonnonmukaista elämää. Eräällä

asukkaalla oli myös se näkökulma, että jos me nyt vähän tingitään jostakin, niin ehkä luonto sitten maksaa meille takaisin.

Luonto on eräs Ekokylään läheisesti liittyvä tekijä. Ekokylä sijaitsee metsän siimeksessä, peltojen kupeessa ja järven rannalla. Suomalaisen luonnon peruselementit ovat kaikki läsnä. Ekokyläläiset kuvasivatkin poikkeuksetta luontoa tärkeäksi elämän osa-alueeksi. Luonto on heille latautumisen lähde, sieltä löytyy voimapaikkoja, joissa voi rauhoittua ja kerätä voimia. Tärkeäksi koettiin mahdollisuus päästä pois kaupungin pakokaasusta ja muusta vilinästä. Oma sisäinen rauha katsottiin voitavan löytää samastumalla luonnon rauhaan. Kenellekään ei noussut luonnosta pelon tunteita, vaan esimerkiksi pimeys koettiin nautittavaksi. Ekokylässä tähdetkin näkyvät paremmin, kun kaupungin valot eivät häiritse. Kyläläiset kuvaavat luontoa nimenomaan perusvoiman lähteenä, henkisenä elementtinä. Jotkut muistelevat marjamatkojaan, mutta varsinaisesti luontoa ei koeta oman viljelyn ja tuotannon kautta. Suhde luontoon on kaupunkimainen, luonto koetaan pakopaikkana.

Monet kuvasivat suhteensa luontoon muuttuneen ikään kuin maalaisemmaksi Ekokylään muuttamisen jälkeen. Kun luonto on lähellä ja helposti saavutettavissa, sinne ei tule lähdettyä enää pidemmäksi aikaa, esimerkiksi useamman päivän vaellukselle, niin kuin ennen teki. Ekokyläläiset kokivat asuvansa luonnossa, niin ettei luontoon enää tarvitse erikseen lähteä. Tämä ei kuitenkaan ollut vienyt kykyä nauttia luonnosta, vaan suhde luontoon oli saattanut tulla sillä lailla läheisemmäksi, että useammin pysähtyi katselemaan ympärilleen ihan pihapiirissäkin kulkiessaan. Suhde luontoon oli haastateltavilla muuttunut maalaisemmaksi siinäkin mielessä, että siihen oli tullut omakohtaisen viljelyn ja muiden maatöiden elementti. Ekokylässä jotkut kokivat ensi kertaa konkreettisesti sen, miten ihmisen ja luonnon yhteistyö tuottaa hedelmää, nähtiin miten vilja kylvetään ja miten se kasvaa ja miten se lopulta korjataan ihmisen käytettäväksi. Jotkut totesivat alkaneensa entistä tarkemmin miettiä sitä, millaisia myrkkyyjä tehoviljelyssä ruuassa on ja kertoivat tullessaan entistä tarkemmaksi siinä, mitä ostavat. Kaksi vastaajaa totesivat ihan konkreettisesti takertuvansa Ekokylään muuttamisen jälkeen enemmän ekologisiin asioihin ja yrittävänsä tehdä mahdollisuuksien mukaan oman osuutensa luonnon säästämiseksi. Ennen kaikkea tämä tapahtuu arjen pienten tekojen kautta.

Enemmistön silmissä suhde ihmisen ja luonnon välillä näyttäytyi huolestuttavasti väärään suuntaan menevältä, joskin maailmanlaajuisesti katsoen Suomessa todettiin vielä olevan

mahdollisuus saada aito kosketus luontoon. Kesämökit nähtiin ihmisten keskeisenä kosketusreittinä luontoon. Suomessakin uskottiin kuitenkin luonnosta vieraantumisen olevan käynnissä ja täälläkin uskottiin olevan lapsia, jotka eivät ole koskaan kävelleet metsässä. Kaiken kaikkiaan luonnosta vieraantumisen nähtiin johtavan sen ylenpalttiseen hyväksikäyttöön. Negatiiviseksi kehitykseksi Suomessa koettiin myös se, että vaikka täällä olisi kaikille yllin kyllin tilaa, kaikki tuntuvat pakkautuvan Helsinkiin ja muihin suuriin kasvukeskuksiin. Ekokylän yksi pääpyrkimyksistä onkin vastustaa tätä kehitystä ja pitää maaseutu asuttuna. Toivottiin, että ihmiset alkaisivat pitää varteenotettavana vaihtoehtona maaseutuelämää ja omavaraistaloutta. Haaveena oli, että ihmiset voisivat alkaa jälleen elää luonnosta.

“...Mä oon tätä omavaraishommaa, että perheyhteisöt vois mahdollisimman pienillä ulkopuolisilla rahoilla tulla toimeen. Mulla on oma visio semmosesta ekotilasta, joka on aika pieni, mutta viisaasti suunniteltu. Eikä siinä ole kuin yksi vika, miksi se ei kiinnosta ihmisiä. Se on työ.”

Osa näki myös kehitystä positiivisempaankin suuntaan ja totesi luonnon kunnioittamisen lisääntyneen viime vuosien aikana:

“... Nykyään on paljon lisääntynyt luonnon kunnioittaminen, verrattuna joskus kymmenen tai kaksikymmentä vuotta sitten, kun semmosia ihmisiä [jotka elävät luonnonmukaisesti] pidettiin vähän pöhköinä, mutta ei sitä nykyään enää ole sillain. Parempaan suuntaan ollaan menossa.”

Kiinnostavaksi kysymykseksi nähtiin juuri se, mitä tulee ihmisistä, jotka elävät elämänsä irrallaan luonnosta, täysin kaupunkikulttuurissa. Kaupunkikulttuuri edusti sitä osaa yhteiskunnasta, jota monet kyläläiset itse halusivat paeta.

“...Mua kiinnostaa tietää, mitä tulee ihmisistä, jotka elää täysin teknokulttuurissa jossain kaupungissa koko ikänsä, kenties sukupolvia. Että mitä semmosessa ympäristössä tapahtuu. Mä en itse missään nimessä haluaisi elää semmosessa...”

“... Mä itse oon aina viihtynyt luonnossa pienestä pitäen. Mua ei sais kirveelläkään kaupunkiin asumaan. Opiskeluaika oli sellanen, joka oli pakko olla kaupungissa ja tuli pakokauhu melkein, että sieltä oli pakko päästä pois. Luonnon keskellä on pakko saada olla, että on ilmaa ympärillä, että saa vapaasti hengittää...”

Ekokylässä on asukkaita, joiden luontosuhde on biosentrinen. He ovat vastuunkantajia, jotka haluavat syödä kasvisruokaa ja joiden mielestä eläinten tappaminen ruuaksi on väärin. He

näkevät ihmisen osana luontoa, ei luonnon yläpuolella olevana. Samoin ihminen ei heidän mielestään ole eläintenkaan yläpuolella. Biosentrismissä elollisen luonnon nähdään olevan sisäisesti arvokas ja tähän arvokkuuteen liittyy nimenomaan koko elollinen luonto, niin ihmiset, eläimet kuin kasvitkin (Ollikainen 1992, 105).

“...Sen takia me ei syödä eläimiä, koska eläimet on samanarvoisia kuin me ja meidän lapset sanoo, että eläimet on heidän ystäviään. Esimerkiksi kun täällä suunniteltiin, kun lampaita on liikaa, että miksei me panna pataan niitä, niin meidän lapset olis kyllä aivan kauhuissaan siitä. Että ne ajattelee, että te ootte syöny meidän ystävät...”

Biosentristeille vastakkaisena kylästä löytyy myös antroposentristejä, jotka kyllä arvostavat luontoa, mutta korostavat kuitenkin ihmisen vastuuta luonnon hoitajana. Heidän mielestään esimerkiksi eläinten tappaminen ruuaksi on luonnollista, eikä sitä pidä kieltää. He edustavat ajatuksiltaan niin sanottua tilanhoitajaetiikkaa, jossa ihminen on asetettu huolehtimaan luonnosta (Vilka 1993, 104). Huolehtiessaan luonnosta ihmisellä on myös oikeus hyödyntää luonnon antimia.

“... kun täällä on tää ekologisuus, niin toiset on hirveen voimakkaasti kasvissyöjiä ja luonnonsuojelijoita, että kun me kasvatetaan eläimiä, niin niitä ei saisi tappaa ja käyttää ruuaksi. Mun mielestä se kuuluu luonnon kiertokulkuun. Kun kotieläimiä pidetään, niin niitä myöskin käytetään. Lampaista käytetään villoja ja myöskin se liha voidaan käyttää. Mutta täällä on ollut oikein kiistoja siitä, kun kaikki ei hyväksy sitä ollenkaan. Mun mielestä tää pitäisi kehittää semmoseksi maatalousyhteisöksi, jossa ollaan tasapainossa luonnon kanssa sillä tavoin, että luontoa voi käyttää, kunhan sitä ei tuhoa, ja myöskin eläimiä. Ei me voida olla mikään eläinten vanhainkoti, ei sekään oo musta oikein...”

Vaikka molempiin suuntautumistapoihin liittyy pohjimmiltaan luonnon kunnioittaminen, niissä on myös yhteisön elämän kannalta ratkaiseva ero. Koska kyse on äärimmäisen henkilökohtaisista ja herkistä asioista, liikutaan syvällä ihmisten sisäistämien elämän arvojen tasolla, saattaa yksilölle ja hänen sopeutumiselleen yhteisön pelisääntöihin olla ratkaiseva merkitys sillä, tapetaanko eläin ruuaksi vai annetaanko sen elää. Arvokeskusteluja voidaan käydä yhteisön sisällä ja voidaan pyrkiä löytämään sopuratkaisuja. Voimakkaasti arvosidonnaisissa asioissa kompromissien tekeminen on kuitenkin vaikeaa. Esimerkiksi eläintä ei voida tappaa puoliksi, eikä hyvä ratkaisu ole sekään, että joskus eläin tapetaan ja toisella kertaa jätetään tappamatta. Ehkä ainoa kompromissiratkaisu on, että ne, jotka ovat eläinten tappamista vastaan jättävät lihan syömättä.

4.8 Valta puhisee yhteisön sisällä...

Valta voidaan liittää Ekokylään sekä yhteisön sisällä tapahtuvana että yhteisöstä ulospäin purkautuvana valtana. Käsittelen aluksi valtarakenteita, jotka ilmenevät yhteisön sisällä. Viimeisessä luvussa käsittelen valtaa, jossa ekoyhteisö jälleen muuttuu yhdeksi kokonaisuudeksi ja puhalttaa vaikutteitaan ulkomaailmaan yhteisönä.

Ekologisissa keskusteluissa valtaan on liitetty sen purkaminen, hajottaminen ja uudelleen jakaminen. Bookchin (1986a) esittää ekologisen yhteiskunnan lähtökohdaksi sosiaalisen harmonian, joka toteutuu luopumalla hierarkia-ajattelusta. Hierarkia-ajattelu on yhteiskuntautopioissa tarkoitettu purettavaksi yhteiskunnallisella tasolla, mutta koska tällaisiin toimiin ei voida ryhtyä yhtäkkiä, pitää hierarkiaa yrittää lähteä purkamaan ensiksi pienemmissä puitteissa.

Valtahierarkioista luopumista pidettiin Ekokylässäkin aluksi tavoiteltavana. Ekokylässä lähdettiin yhteisön perustamisvaiheessa luomaan vapaata toimintakulttuuria, jossa toinen yhteisön jäsen ei olisi toisen esimies. Tarkoitus oli pitää jokaista jäsentä samanarvoisena. Yhä edelleenkin jokainen yhteisön jäsen on tasa-arvoinen esittämään mielipiteitään ja uudistusehdotuksiaan, mutta yhteisön koon kasvaessa on jouduttu myöntämään, ettei Ekokylä toimi ilman kunnan hallintoa. Yhteisön sisällä on nimettävä tietyt vastuuhenkilöt, jotka huolehtivat kylän keskeisistä asioista, kuten taloudenhoidosta. Nykyinen Ekokylä on taloudellinen toimija, jolla on normaalit hallintoelimet puheenjohtajineen ja sihteereineen. Byrokratia on tullut myös Ekokylään. Näyttää siis siltä, ettei elämä onnistu vapaasti järjestyvässä kaaoksessa, vaan toiminnan pohjaksi tarvitaan säänneltyä hierarkiaa.

Kun valtarakenteiden välttämättömyys on myönnetty, Ekokylän vastaus hierarkian syntymiseen on tehtävien kierrättäminen. Kylän hallituksessa jäsenistö on vaihtunut lähes täydellisesti. Kyläläiset puhuvat uusien luutien lakaisemisesta. Näin jokainen pääsee vuorollaan ottamaan vastuuta kylän toiminnasta. Samoin kylässä julkaistavan lehden, Aviisin, päätoimittajuus on kiertävä.

Hierarkia-ajattelu on juurtunut ihmisten ajatusmaailmaan varsin voimakkaasti. Opetetaanhan meitä kunnioittamaan vanhempiamme, samoin opettajille kuuluu yhä tietty auktoriteettiasema.

Tapamme kunnioittaa itseämme vanhempia tai jollakin tavalla pätevämpiä henkilöitä on todennettavissa. Haastatteluaineistosta tämä näkyi sellaisten ihmisten kohdalla, jotka ovat tulleet yhteisöön myöhemmin kuin perustamisvaiheessa. Yhteisön perustajia ja muita itseä kauemmin yhteisön jäsenenä olleita kunnioitettiin, ja heidän lähestymisensä saatettiin kokea vaikeaksi.

“...nyt kun toi vaihtu toi meidän hallitus, niin nää uudet [hallituksen jäsenet] on tuttuja sillain ja lähempänä kun ne edelliset. Kun tänne tuli, niin ne [vanhat hallituksen jäsenet] oli jo siellä, ei ne päässy musta sillain ikinä oikein lähelle. Nyt näitten [uusien jäsenten] kans voi ihan helpostikin mennä vaihtaan mielipiteitä...”

“...En mäkään sitte, kun oon niin vähän aikaa vasta ollu tässä, niin ei oikein viitsi suoraan sanoa kaikkia asioita. Sitä niin kun varovaisesti aluks ottaa, ettei tuu semmosta, että mitäs tuo nyt tulee, joka on niin uus, niin semmonen tulee toisia neuvomaan...”

Olemalla valta-asemassa voi saavuttaa ihmisten silmissä leiman, jolla asettuu hieman muiden yläpuolelle. Organisaatiota, joksi myös hallinto ymmärretään, pidetään vahvimpana vallan lähteenä (Galbraith 1984, 67). Toisaalta vahvalla persoonallisuudella ja pyrkimyksellä valtaan voi saada itselleen valta-aseman muodollisen vallan ulkopuolelta. Ekokylän vahvat perustajajäsenet ovat varmasti tietynlaisessa valta-asemassa riippumatta heidän asemastaan yhteisön muodollisessa valtajärjestelmässä. Johtajuus ei siis välttämättä tarkoita muodollista johtajuutta. Yhteisössä on muitakin johtajia kuin Ekokylän tapauksessa yhdistyksen tai osuuskunnan puheenjohtaja. Mikäli puheenjohtaja on vahva henkilö ja haluaa olla johtajan roolissa, hän voi olla sitä senkin jälkeen, kun hän luopuu puheenjohtajuudesta. Epävirallinen johtaja voi olla voimakkaampi johtaja kuin virallisesti nimitetty puheenjohtaja. Yhteisössä yleisesti vallitseva henki vaikuttaa yhteisön jäseniin luultavasti voimakkaammin kuin se henki, jota puheenjohtaja levittää omalta paikaltaan. Yhteisön jäsenet ovat kyllä selvillä yhteisön johtohahmoista, mutta luultavasti aika harvoin mietitään sitä, millainen vaikutus näiden johtohahmojen mielipiteillä ja toiminnalla on koko yhteisön toimintaan. Galbraith (mt.) toteaa vaikuttavien persoonallisuuksien pystyvän halutessaan alistamaan muita suostuttelulla. Keskeistä ihmisten vakuuttamisessa on vahva luottamus omiin käsityksiin. Valta lankeaa sille, joka uskoo tietävänsä ja joka saa toisetkin vakuuttumaan tämän tietämyksen oikeellisuudesta. Organisaatio tai omaisuus ei välttämättä vaikuta mitenkään tämän ehdollisen vallan saavuttamiseen. (Galbraith 1984, 53-54.)

Valta näkyy Ekokylässä käytettävässä sanastossakin. Kun Ekokylässä on asuttu pidemmän

aikaa, sulautuvat yhteisön yhteiset puhutavat osaksi kunkin henkilön omaa käsitteistöä. Ekokylän toimintaa viitoittavat kokoukset viljelevät käsitteistöä, jossa puhutaan maan ekologisesta uusasuttamisesta, humusta tuottavasta kulttuurista, työyhteiskunnan oravanpyörästä ja transformaatiosta eli muodonmuutoksesta. Vähitellen Ekokylän asukkaat ottavat nämä ajatukset omikseen ja alkavat käyttää niitä omassa puheessaan. Yhteisö rakentuu aina niin, että jotkut yhteisön jäsenistä ovat johtohahmoja, jotka kannattelevat yhteisöä. Tämä asema voi syntyä jo yhteisöä perustettaessa, jolloin yhteisössä alusta pitäen olleet jäsenet ottavat vastuun yhteisöstä. Tai sitten jollekin yhteisöön myöhemmin mukaan tulevalle jäsenelle saattaa olla luontaista ottaa vastuunalaisen johtajan asema. Keuruun yhteisössäkin on osoitettavissa tiettyjä vahvoja vaikuttajia ja käsitteistä huomaa, miten vahva vaikutus yhteisön johtohahmoilla on koko yhteisön ajatusten muokkaajina.

Jokainen yhteisön jäsen joutuu yhteisöön tullessaan käymään tietyn valtataistelun hakiessaan omaa paikkaansa. Oman paikan löytäminen yhteisöstä on voimia ja aktiivisuutta vaativa prosessi. Lähtökohta oman paikan löytämiselle on omien kykyjen ja toiveiden tunnistaminen sekä niiden esille tuominen. Joillakin on jo etukäteen, yhteisöön saapuessaan, ajatus jostakin unelmasta, jota he haluavat toteuttaa yhteisössä. Tällaisia unelmia voivat olla vaikkapa yrttien viljely, kankaan kutominen tai hevosten hoitaminen. Ekokylän monipuolinen toimintaympäristö mahdollistaa monenlaisten unelmien toteuttamisen. Ekokylässä halutaan antaa asukkaille vapaat kädet toteuttaa haaveitaan, mikäli ne sopivat kylän ekologiseen henkeen. Luultavasti ihmisten, joilla on jo etukäteen jokin unelma tai ajatus siitä, mitä he erityisesti osaavat ja haluavat tehdä, on helpompi löytää paikkansa yhteisöstä.

Keittiöstä puhuttaessa tuli jo esille, miten sellaiset ihmiset, joilla ei ole mitään etukäteistoiveita yhteisön toimintoihin sijoittumisen suhteen, ajautuvat keittiöön. Toin keittiön esiin paikkana, jonka naiset tuntevat hallitsevansa. Mutta keittiöön sijoittuminen saattaa olla seurausta myös yhteisön valtasuhteista. Kun yhteisössä tiedetään keittiössä olevan pulaa työntekijöistä eli kun tekemistä on paljon ja vapaaehtoisia tekijöitä vähän, uudet tulokkaat koitetaan saada osallistumaan nimenomaan keittiöihin.

“...olivat vähän sysäämässä mua tonne keittiöön ja kovasti yritin vastustaa, että mä en halua sinne, että enemmänkin tuo ___ olis se, mitä mä haluaisin tehdä...”

Jotta yhteisössä löytyisi jokaiselle mieleinen paikka, yhteisössä jo olevien jäsenten pitää antaa

kullekin jäsenelle hänelle kuuluva tila. Mikäli näin ei tapahdu, joudutaan yhteisössä taistelemaan omista paikoista. Näin saattaa tapahtua, mikäli joku tuntee itsensä syrjäytetyksi esimerkiksi pätevemmän henkilön saapuessa paikalle. Joku taas saattaa haluta pitää itsellään jonkin erityisosaajan paikkaa. Oman osaamisen jakamista jonkun toisen kanssa ei aina koeta yhteiseksi voimien kokoamiseksi, vaan kilpailutilanteeksi. Tämä taas ei ole yhteisön harmonian ja hyvinvoinnin kannalta pidemmän päälle hyvä asia. Yhteisön rakenteiden on oltava siinä määrin joustavia, että ne pystyvät mukautumaan yhteisön jäsenistön muutoksiin. Tilaa on osattava ottaa ja sitä on osattava antaa. Tämä on yhteisön toiminnan edellytys.

Oman paikan löytyminen ei tarkoita sitä, että paikka pysyisi koko ajan samana. Paikka saattaa muuttua hyvinkin paljon yhteisössä vietettävien vuosien aikana. Omat osaamisalueet kehittyvät ja saatetaan tehdä uusia aluevaltauksia. Hiljainen mietiskelijä saattaa muuttua henkiseksi johtajaksi tai entinen johtaja saattaa luovuttaa paikkansa muille. Oman paikan löytyminen saattaa jäädä myös toteutumatta. Kukin varmasti asettuu jollekin paikalle, mutta paikka ei välttämättä tunnu omalta ja luonteelta. Oman paikan löytymättä jäämiseen voi vaikuttaa sekin, ettei yhteisö olekaan sitä mitä ennen saapumistaan kuvitteli. Oman paikan löytymättä jäämistä kuvastaa yhteisöstä poismuuttamista suunnittelevan joukon olemassaolo.

Yhteisöön sosiaalistuminen tapahtuu vähitellen. Sellainen, joka on muuttanut yhteisöön vasta hiljattain, katselee elämää enemmän omasta näkökulmastaan. Tämän huomaa puhetavasta ja siitä millaisena yhteisön elämä ja tavoitteet nähdään. Yhteisön uudet tulokkaat eivät välttämättä osaa vielä katsoa arjen yläpuolelle, vaan keskittyvät totuttautumaan arjen moninaisiin töihin ja niistä selviämiseen sekä mahdollisten omien kiinnostuksenkohteiden löytämiseen. Esimerkiksi yhteisön yhteiskunnallisia vaikuttamispyrkimyksiä ei tässä vaiheessa vielä välttämättä tunnisteta. Yhteisön elämä näyttäytyy arjen askareitten suorittamisena.

4.9 ... mutta ulospäin valta vain pihisee

Katsottaessa Ekokylää ilmiönä, sen voi todeta olevan yhteiskunnallinen vaikuttaja. Ekokylä voidaan määritellä useilla eri tavoilla. Pyysin haastateltaviani määrittelemään ekokylän omalla tavallaan, mikä osoittautuikin visaiseksi tehtäväksi. Puheliainmatkin haastateltavat joutuivat miettimään vastausta. Saamistani määrittelyistä näkyi hyvin jälleen kahtiajako henkiseen ja ekologiseen puoleen. Kun toiset näkivät ekokylässä keskeiseksi luonnon säästämisen, toisten

mielestä oleellisinta on tarjota vaihtoehtoinen elämäntapa, joka voi olla joko ekologinen tai muita unelmia toteuttava. Monissa vastauksissa korostui nimenomaan sana vaihtoehto.

“Mä sanoisin, että se on vaihtoehto valtakulttuurille. Luonnonläheinen vaihtoehto.”

“Kyllä se eko siinä tulee, että se on se ekologisuus, että kierrätetään ja jos rakennetaan, niin käytetään mahdollisimman ekologista materiaaleja ja jätteiden lajittelu ja otettas kaikessa huomioon se luonnon säästäminen.”

“Ekokylä on kylä, jossa on monenlaisia ihmisiä monenlaisine unelmineen. Ne unelmat on muitakin kun ekologia, mutta toisaalta unelmat ei välttämättä sulje toisiaan pois, vaan ne pystyy toimimaan rinnakkain ja tukeen toisiaan.”

“... se ekologia on tässä vähän sellanen pinnallinen, maallinen näkökulma ja sitten tulee se syvempi henkinen perspektiivi tähän avuksi ja tueksi, niin se tekee Ekokylän toiminnan paljon laajemmaks ja voimakkaammaks, eikä se ollenkaan sulje pois ekologiaa, vaan päinvastoin se tulee saamaan vauhtia.”

Suhtautuminen Keuruun Ekokylän merkitykseen yhteiskunnallisena vaikuttajana oli haastateltavien keskuudessa yllättävän vaihtelevaa. Kenties se johtuu juuri yhteisön nuoresta iästä ja siitä, ettei se ole ehtinyt luoda itselleen selkeää linjaa. Kysyttäessä, että onko yhteisössä tunnistettavissa poliittisia vaikutuspyrkimyksiä, vastaus saattoi olla ehdottoman kieltävä tai vastaavasti toisten mielestä poliittinen vaikuttaminen on koko toiminnan lähtökohta. Koska ajattelin, että sana politiikka voi synnyttää haastateltavissa vääriä, negatiivisia mielikuvia, jatkoin usein samaan hengenvetoon kysymystäni vetämällä yhteen poliittisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen. Aina en edes maininnut sanaa politiikka, koska se minusta sai ihmiset varpaille. Pyrin esittämään kysymyksen niin, että siitä olisi selkeästi tullut esiin kiinnostukseni siitä, pyrkiikö yhteisö kokonaisuutena vaikuttamaan ympäröivään yhteiskuntaan.

Varsinkin nuoremmat haastateltavat hämääntyivät kysymyksestä. Yhteiskunnalliset ja poliittiset kysymykset tuntuvat olevan kaukana heidän maailmastaan, jolloin heille ei ole muodostunut kykyä hahmottaa yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulottuvuuksia. “Mä oon niin huono näissä” tai “Apua, en mä tälläsestä tiedä” -asenne jätti saadun vastauksen suppeaksi, mutta vahvasti kuitenkin vaikutelmaa yhteisön vähäisestä keskittymisestä tietoiseen vaikuttamiseen.

“Niin tuota, ei sitä täällä, ei sitä yhteiskunnallista käsitteellistämistä, ei täällä niin ku joukolla

vaikuteta. Niihin suuriin asioihin täällä ei kiinnitetä huomiota. Ja juuri näitä, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, niin siihen ei varmasti oo kun ne neljä ihmistä, jotka ovat joskus maininneet edes sellasen tavoitteen. Mutta minä kyllä näkisin, että se kuitenkin on meidän tärkein tehtävä täällä se yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaaminen.”

“ Sehän on ollu ihan se lähtökohta...”

“Enpä tiedä kyllä, musta tuntuu, että täällä halutaan sellasta varovaista linjaa, että halutaan olla kaikkien kanssa hyvissä väleissä, ei sillain haluta vaikuttaa mihinkään suuntaan, ainakin, mitä mä oon huomannu tästä linjasta, niin en oo huomannu sellasta pyrkimystä vaikuttaa. Vain näitten ihmisten, jotka täällä asuu, niin vain niitten henkilökohtasessa elämässä.”

“En tunnista kyllä, ei meillä sitä ole. Tää on täysin vapaa siitä ja pitää olla.”

Toisinaan, kun vaikuttamiskysymykseen saadun kielteisen vastauksen jälkeen myöhemmin jatkoin puolihuomaamattomasti kysymällä, että onko jotain sellaisia asioita, joihin yhteisö haluaisi vaikuttaa, niin sellaisia löytyi kyllä. Siksi uskonkin, että osa kielteisen vastauksen antaneista ei kysymystilanteessa osannut hahmottaa yhteisön toimintaa yhteiskunnalliseksi vaikuttamiseksi. Toisinaan vaikuttaminen nähtiin vain yksittäisten ihmisten toimintana. Tällöin viitattiin usein yhteisön kolmeen kansanedustajaehdokkaaseen. Tämäkin puhuu sen puolesta, että poliittinen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen nähtiin liian suppeasti, liian konkreettisina vaikutustoimina. Kaikki eivät huomanneet sitä, että Ekokylä voi vaikuttaa jo pelkällä olemassaolollaan tai olemalla lehtien sivuilla. Vaikuttamiseen kuviteltiin liittyvän jotakin aktiivisempia toimia.

Kaiken kaikkiaan vaikuttaa siis siltä, ettei Ekokylässä ole otettu kovin aktiivista asennetta vaikuttamiseen. Koska kyseessä on nuori yhteisö, energia todellakin menee toiminnan pyörimiseen laittamisessa. Yhteisön muuttaminen tyhjillään oleviin tiloihin, joissa on paljon saneerattavaa, on ollut ja on edelleenkin suurta työpanosta vaativa askel. Toiminnan organisoimiseen ei ole kiinnitetty huomiota, jolloin myös vaikuttamisen puoli on jäänyt vähemmälle. Yhteisö on myöskin ollut niin suuren mediakohun ympäröimä, ettei yhteisön itse ole tarvinnut aktiivisesti pyrkiä tiedottamaan omasta toiminnastaan. Tulevaisuudessa, kun yhteisössä aletaan enemmän pitämään erilaisia koulutuksia ja kursseja, on vuorovaikutusta yhteisöstä ulospäin lisättävä. Kun toimintaa organisoidaan pitemmälle, yhteisön mietittäväksi tulee tiedottajan nimeäminen tai mahdollinen palkkaaminen. Silloin toiminta alkaa olla entistä määrätietoisempää ja yhteisö voi entistä enemmän omaksua yhteiskunnallisen vaikuttajan roolia.

Asioita, joihin yhteisö haluaisi käyttää vaikutusvaltaansa löytyi paljon. Ne liittyivät pääsääntöisesti ekologisen elämäntavan levittämiseen ja olivat sellaisia, joissa Ekokylä itse todella toimii esimerkkinä. Tavoitteena on ekologisen elämäntavan levittäminen niin, että se siirtyisi ihmisten asenteisiin ja että lapset sisäistäisivät sen jo äidinmaidosta. Konkreettisena esimerkkinä uudenlaisesta omavaraisesta ajattelutavasta mainittiin energiatalouden hajottaminen niin, että pienet yksiköt ottaisivat polttoaineet omilta alueiltaan. Esimerkiksi rypsiä voitaisiin viljellä traktorin polttoaineeksi, jolloin öljyn tarve vähenisi. Pyrkimys olisi omavaraistalouden levittämiseen niin ruuan kuin energiankin suhteen. Mainituksi tuli myös mielekkään omahallintaisen elämäntavan syntyminen niin sanotulle liikaväestölle, jota ovat syrjäytymisuhan alaiset ihmiset. Halutaan luoda positiivinen tulevaisuus, jossa on mahdollista luoda mielekäs yhteisöllinen elämänmuoto huomattavasti halvemmallalla kuin mitä vallitseva kulttuuri pystyy tarjoamaan. Ekokylä haluttiin antavan mahdollisuuden statuksen saamiseen sellaisille ihmisille, jotka sen ovat menettäneet menetettyään esimerkiksi työnsä. Ekokylä toivottiin voivan toimia esimerkkinä siinä, että ihminen voi saavuttaa statusta myös ilman rahaa. Yhteiskunnan halutaan nähdä pyörivän muidenkin kuin niiden varassa, joilla on runsaasti omaisuutta.

“Meillä tarkoitus on perustaa Suomeen tämmösiä uusia yksiköitä, jotka olis omavaraisia ja että päästä takasin semmoseen paikallisuuteen ja päästä pois tästä tämmösestä maailmanlaajusesta markkinataloudesta, koska se vahingoittaa maapalloa. Että päästä elämään pienemmissä ympyröissä ja pystyttäis olemaan omavaraisia mahdollisimman pitkälle. Se on meidän yhteiskunnallinen tavote.”

“Kyllä se on ton ekologisuuden kautta luonnon säästäminen...//.. Nimenomaan sekin, että yritetään luoda verkostoja ja keskinäistä vaihtotaloutta, että kaikki turha jää siitä välistä pois...”

Kysyttäessä ekokylän vaikutusmahdollisuuksista tärkeänä nähtiin juuri oman esimerkin kautta vaikuttaminen. Kansalaisten uskottiin menettäneen luottamuksensa poliitikkoihin, jotka lupaavat ja lupaavat, mutta mitään ei koskaan tapahdu. Oman esimerkin kautta vaikuttaminen saattaa olla hidasta, mutta silloin ainakin voi seistä sanojensa ja tekojensa takana. Vaikuttaminen on siten jollakin lailla todellisempaa tai ainakin todellisuuteen sidottua. Haastateltavien mielestä tärkeintä on itse tehdä jotakin, sillä kun toiminta on käynnissä, ihmiset alkavat automaattisesti kyselemään ja ihmettelemään, että mistä siinä on oikein kysymys. Erään haastateltavan mielestä heidän toimintansa keskeinen ajatus on siitä, että yhteisö on mukana puhaltamassa hiileen, jotta ekologinen ajatus ei sammu. Heillä ei ole rahkeita sytyttää tulta,

mutta he tekevät puhaltamalla oman osuutensa. Siinä puhallellessa saadaan ehkä muitakin innokkaita ryhtymään toimiin, ja silloin saatetaan saada tulikin palamaan. Vaikuttamisen nähtiin olevan otollista juuri tällaisena aikana, kun keskustelu ympäristövahingoista on levinnyt ja ihmisiä on jäänyt paljon työsuhteiden ulkopuolelle.

“Mitä enemmän meillä täällä kävis ihmisiä, jos me saisimme tämän paikan täällä elpymään ja ihmiset näkisivät, että voi tälläkin tavalla elää, niin ainakin pieniä siruja menisi silloin näitten ihmisten tietoisuuteen...”

Kaiken kaikkiaan vaikutusmahdollisuuksia ei vielä tässä vaiheessa nähty kovin vahvoiksi. Ekokylän omat vaikuttamisresurssit myönnettiin toistaiseksi heikoiksi, eikä suuren mittakaavan vaikuttamista nähty toistaiseksi olevan. Vaikuttaminen nähtiin rihmastomaisena, löysänä ja huterana, mutta aihiot vaikuttamiseen tunnistettiin kuitenkin. Siihen uskottiin, että muutamassa vuodessa Ekokylästä kehittyvä merkittävä yhteiskunnallinen vaikuttaja. Myös Keuruun Ekokylän merkitys eräänlaisena edelläkävijänä, ekologisena suunnannäyttäjänä, nähtiin huomattavaksi, koska yhteisö on niin suuri. Suunnannäyttäjän rooliin liittyy myös vastuu siitä, millaista esimerkkiä näyttää muille. Vaikuttamisen uskottiin alkavan tehot sitten, kun ihmisten pahoinvointi kasvaa tarpeeksi suureksi ja paine erilaisen elämäntavan löytämiseen kasvaa niin, että ihmiset tuntevat todellista tarvetta elämäntyylin vaihtamiseen ja ovat valmiita konkreettisiin askeliin. Toistaiseksi kuitenkin on keskityttävä Ekokylän omiin askeliin ja kylän kehittämiseen.

“... On tää aikamoinen tilanne kyllä, luonto on niin uhattuna. Täällä me ollaan niin semmosessa pienessä yksikössä, että meillä on näitä omia huoliamme, niin että nää tämmöset luonnon huolet, niin ne joskus sillä tavalla sivuaa meitä, mutta meillä ei niin kauheesti oo resursseja tehdä laajempaa työtä luonnon puolesta. Että me nyt kyllä takerrumme enemmän omiin asioihin...”

Ekokyliä tulevaisuus haluttiin nähdä optimistisesti kasvavana suuntauksena. Suurin osa oli valmiita uskomaan, että ihmiset olisivat laajemmastikin valmiita muuttamaan ekologisiin yhteisöihin. Vastauksista näkyi ehkä hienoinen ylioptimistisuus ja vastaukset annettiin varsin nopeasti, pitkään miettimättä. Oma aatetta haluttiin todennäköisesti puolustaa ennemmin kuin että olisi ajateltu, mitä ekokyläaateen leviäminen ihmisten arkitodellisuudessa käytännössä tarkoittaisi. Maallemuutto nähtiin buumina ja Ekokylä nähtiin luontevana tapana muuttaa maalle, kun voi tulla valmiisiin puitteisiin eikä tarvitse ostaa omaa maapalaa. Myös perhekoon pieneneminen nähtiin viitteenä siihen suuntaan, että yhteisöasuminen voisi levitä.

Yhteisöasuminen koettiin kokonaisvaltaisempänä, luontevampana, haastavampana ja kasvattavampana tapana elää kuin pieni, kolmen hengen perheyhteisö. Oikeastaan tuli vain yksi vastaus, jossa ekokyläaateen leviämistä ei pidetty itsestänselvyytenä.

“Minun nähdäkseni ne tulee jäämään melko pieniin kuitenkin, sellasiin muutamiin esimerkkitapauksiin. Että tätä vauhtia, mikä täällä maailmassa on, niin ei tätä voi pysäyttää millään ekologisella aatteella. Pehmeät arvot jää jalkoihin, ruttaantuu vaan, mutta kyllä tommonen pieni piikki lihassa aina kuitenkin vähän puree. Et semmonen piikki me vähän ollaan.”

“Kyllä mä näkisin, että nää kasvaa ja lisääntyy. Mul on se käsitys, että yhteisöt lisääntyy nyt valtavasti koko ajan ympäri maapalloo. Nää elää kuitenkin kaikki luontoa säästäen, että täällä tarpeet puolittuu huomattavasti, kun ei oo oikein mitään tarjollakaan..//.. Tää luo ihmiselle hyvää oloa ja turvallisuutta, kun kaupungissa ollaan kuitenkin nykyään varmaan aika yksinäisiä...”

“...uskon, että Suomessa on kohta hyvin paljon ekokyläiä, että osa ihmisistä aina vain enemmän ja enemmän arvostaa luontoa ja tämän tyylistä elämäntapaa ja että ollaan väsytty siihen tavalliseen elämään, uraputken luomiseen ja että halutaan vaihtoehtoa. Tää on mahdottoman hyvä vaihtoehto ja tästä on hyvin paljon kiinnostusta. Puhelin soi vähän väliä ja ihmiset kyselee ja haluaa tulla tutustumaan...”

Enemmistö asukkaista uskoi ekokylän näyttävän ihmisten silmissä idylliseltä paikalta, jossa on mahdollisuus elää ja rauhoittua luonnon helmassa. Ristiriitojen ei uskottu näkyvän ulospäin, vaan ennemminkin ihmisille uskottiin välittyvän positiivisen kuvan. Lehtien palstoillakin Ekokylä kuvataan onnellisten ihmisten paikkana. Esimerkiksi yksi lehtiartikkeli oli otsikoitu “Unelma paremmasta elämästä”. Tämä otsikko oli vaikuttanut myönteisesti erään nykyisen asukkaan päätökseen muuttaa yhteisöön. Negatiivisempaakin palautetta olivat jotkut huhuna kuulleet. Huhujen mukaan ulkopuoliset olisivat kuvanneet elämää Ekokylässä ristiriitaiseksi kaaokseksi ja ihmisiä hurahtaneiksi vuosisadan alun toimintatapoihin pyrkiviksi kahjoiksi. Myös sen haastateltavat myönsivät, että yhteisön ulkopuoliset ihmiset näkevät helposti ne ulkoiset puutteet ja epäkohdat, joita Ekokylässä on. Että helposti tulee sellaista osoittelua, että tuo ja tuo ja tuo asia on tekemättä. Yhteisön jäsenet kertovatkin ottaneensa sellaisen asenteen “että ei kun vasara kouraan vaan”. Tekemättömiä töitä yhteisössä on vaikka kuinka paljon, eivätkä suuren tilan asiat koskaan ole täysin hoidossa. Ulkopuoliset ja yhteisöön vasta muuttaneet havaitsivatkin nämä puutteet, mutta kun yhteisössä hetken asuu, niitä ei enää huomaa. Kun töitä on niin paljon, on yhteisön jäsenten opittava myös sulkemaan silmänsä yksittäisiltä puutteilta.

Yhteisöt eivät sinällään ole ilmiönä uusia, vaan niiden juuret juontuvat kaukaa suurista sukuyhteisöistä. Voimakkaan modernin yksilöllistymisen aikakautena yhteisöjen merkitys kuitenkin väheni ja nyt yhteisöjen povataan tekevän jälleen uutta nousua. Yhteisöeläminen edustaa normaalista kulttuurista poikkeavaa vaihtoehtoa, jolloin voisi kuvitella, että yhteisöihin suhtaudutaan varauksellisen uteliaasti. Ehkä sellaiset ihmiset, jotka ovat itse muuttaneet yhteisöön, suhtautuvat siihen luontevasti ja uskovat, että yhteisöasuminen on luontevasti valittavissa oleva vaihtoehto muidenkin silmissä. Uskoisin kuitenkin, että enemmistö ihmisistä pitää Ekokyläin muuttajia erikoisuuksien tavoittelijoina. Vaikka itse paikka nähtäisiin kauniina ja idyllisenä ja kenties maalaismainen elämäkin sitä edustaa, niin silti uskoisin Ekokylään liittyvän tietyn erikoisuuden leiman. Tätä eivät kylän asukkaat ehkä itse huomaa tai sitten sitä ei vain sattumalta kukaan tullut maininneeksi. Mielestäni useimmissa vastauksissa kuitenkin oli hieman turhankin romantisoitu uskomus Ekokylän julkisivusta.

Vaikka luonto on väkisinkin Ekokylän asukkaita lähellä, harva ekokyläläinen seuraa ympäristöuutisia säännöllisesti ja aktiivisesti. Vaikka Ekokylään välittyy tietoa ympäristöasioista enemmän kuin tavalliseen asuinyhteisöön, useimmat silti myöntävät tietämyksessään olevan valtaisia aukkoja. Saatavilla olevia ympäristöaiheisia lehtiä tulee ehkä korkeintaan selailtua ja television katselu jää niin vähälle muutenkin, että ympäristöohjelmia ei juuri tule katsottua.

“... kyllä minä noissa ympäristöasioissa oon aika, että mä oo nyt oikein jaksanut paneutua semmoseen, että en ole kyllä kovin valistunut niissä. Minä näissä käytännön asioissa väsyntänsäni niin, että minä en jaksa sitten enää...”

“ Aika vähän mä seuraan noita ympäristöasioita, että kyllä nyt jotain lehtiä vähän selailen, että en lue ihan kannesta kanteen. Enemmänkin aktiivisuutta vois osottaa tässä asiassa kyllä.”

“Itse asiassa hirveen vähän [seuraan ympäristöasioita], mä en kato telkkaria juuri ollenkaan, enkä mä lue edes lehtiä, että musta tuntuu, että mä oon nykyään jo ihan uutispimennossa. Hirveen vähään se on täällä jääny, että sen mitä ihmisten kanssa sitten kuulee.//..ei se ehkä oo tällä hetkellä mulle niin tärkeitä, ei oo sellasta niin palavaa halua, että ettisin sitä tietoa...”

“Kyllä mä seuraan, mä luen Vihreetä lankaa ja Elonkehää ja satunnaisesti muista lähteistä ongin tietoa. Viimeksi mä kävin tuolla ekolaisuuden päivillä...”

Ihmisten ekologisten tietojen puutteellisuus pulpahtaa välillä näkyviin yhteisössäkin. Ihmisillä ei ole tietoa ekologisista menettelytavoista, eikä tietoa osata soveltaa käytäntöön. Käytännön toiminta ei aina tapahdu ekologian ehdoilla. Siinä missä toinen näkee käteväksi lämmittää

ruokansa mikroaaltouunilla, toinen näkee mikroaaltouunin käytön olevan päinvastoin, jos sitä ajatellaan ekologisesti. Siinä missä toinen tyytyväisenä ostaa välipalaksi kahden desilitran jogurttipurkin, toinen näkee kierrätyskelvottoman purkin luonnonvarojen tuhlaamisena. Siinä missä toinen onnellisena istahtaa rentoutumaan sähkösaunan lauteille, toinen kauhistelee turhaa energian kuluttamista. Esimerkiksi joulun aikaan Ekokylän yhteisissä tiloissa olevaan joulukuuseen oli ripustettu sähkökynttilät. Tämä aiheutti yhteisön ekologisia näkemyksiä ajavassa joukossa syvää hämmennystä. Sähkökynttilät eivät sovi mitenkään yhteen ekologisen edelläkävijän imagon kanssa, mutta toisaalta kynttilöihin voi toisilla liittyä muistoja ja voimakkaita tunnesiteitä. Ympäristötietoisuuden soveltaminen arkipäivään voi olla ristiriitaistakin, kun ihmisillä on erilaiset tavoitteet ekologisuuden tason suhteen.

Ihmisten enimmäkseen passiivinen asennoituminen ympäristöasioiden seuraamiseen kuvastaa jälleen yhteisön tapaa elää ennen kaikkea arkipäivää. Elämä yhteisössä on arjen rutiinien suorittamista, eikä toimintoja liitetä mihinkään laajempiin yhteyksiin. Arjen ulkopuolella ei jakseta olla kauhean aktiivisia. Ekokylässä oleva valtava tekemättömien töiden määrä vie ihmisten energiaa. Onkin mielenkiintoista seurata, millaiseksi yhteisön rooli myöhemmässä vaiheessa muodostuu, kun toiminta saadaan ensin kunnolla pyörimään. On mahdollista, että tehtävän työn määrä vähenee sen verran, että ihmisillä jää energiaa suuntautua muuallekin kuin arkitöihin. Näin on mahdollista tapahtua etenkin mikäli yhteisön väkimäärä saadaan vielä kasvamaan, kuten on suunniteltu. Ihmisten mielenkiinnon suunta voi olla enemmän kohti harrastuksia tai sitten kohti aktiivisempaa vaikuttamista yhteisöstä ulospäin. Mikäli pyrkimys on kohti vaikuttamista, ympäristöasioiden aktiivinen seuraaminenkin nousee välttämättömäksi.

5 HAVAINTOJA VEDENPINNALLTA

Tässä tutkielmassa olen kuljettanut lukijaani yhteiskunnallisten ympäristökeskustelujen ja yhteisöllisen sosiaalipolitiikan kiemuroissa sekä sukeltanut Keuruun Ekokylään, paikkaan, jossa ympäristökeskustelut ja uudenlainen hyvinvoinnin konsepti tiivistyvät käytännön toiminnaksi. Nyt on aika nousta jälleen vedenpinnalle ja katsoa tutkittua kokonaisuutta hieman kauempaa. On yhteenvedon, päätelmien ja loppuhuiennuksen aika.

5.1 Pyristelyä kohti kestävyyttä ja hyvinvointia

Tässä tutkielmassa olen lähtenyt ajatuksesta, jonka mukaan kestävän tulevaisuuden tulee pohjautua sekä ekologiseen että sosiaaliseen kestävyYTEEN. Siinä missä ekologiseen kestävyYTEEN lasketaan sisältyvän maapallon kyky uusiutua ja säilyä elinkelpoisena paikkana niin ihmiskunnalle kuin eläin- ja kasvikunnallekin, sosiaalinen kestävyys takaa tasa-arvoisen kohtelun ihmisten välillä sekä nyt että myös tulevia sukupolvia ajatellen. Sosiaalista kestävyyttä voi kuvata elämänlaadun ja -mahdollisuuksien tasa-arvoistamisena. Sosiaalisesti kestävässä tilanteessa kaikkien ihmisten perustarpeet ja korkeammat tarpeet on tyydytetty. Solidaarisuuden ajatus voisi kuvata inhimillisen elämän ideaalia. (Piispa 1994, 18, 22.)

KestävyYDEN tavoitteet, nimetäänpä ne sitten kestäväksi kehitykseksi tai ekologiseksi ja sosiaalisesti kestävyYDEKSI, kietoutuvat hyvinvoinnin pyrkimykseen. Niin retorisella tasolla toimivien perinteisten asiantuntijoiden kuin käytännön tasolla toimivien kansalaisaktivistien, joihin myös ekokyläläiset kuuluvat, tavoitteena on hyvinvoinnin löytäminen. Hyvinvointi on ilmiönä moniulotteinen ja lisäksi sillä on kasautumisen ominaisuus. Luonnon hyvinvoinnin löytyessä hyvinvointi heijastuu myös ihmisten hyvinvointiin. Ihmisten hyvinvoinnin ollessa turvattuna löytyy puolestaan resursseja etsiä tilaa, jossa luonnonkin hyvinvointi olisi turvattu. Tästä lähtee ajatus, jonka mukaan ekologista kestävyyttä ei voi olla ilman sosiaalista kestävyyttä, ja toisinpäin.

Kestävän kehityksen keskeisessä osassa ovat ihmiset. Kestävällä kehityksellä pyritään huolehtimaan ihmisen elämän tilasta nyt ja tulevaisuudessa. (Uurtimo 1998, 161.) Samalla nimenomaan ihmisten toiminnasta on kiinni se, pystytäänkö luomaan luonnon kannalta kestävä elämisen malli. Ekoyhteisöt ovat yksittäisten henkilöiden perustamia yhteisöjä, joissa pyritään elämään luontoa kunnioittaen. Tässä tutkielmassani olen selvittänyt erään ekoyhteisön, Keuruun Ekokylän, pyrkimyksiä elää kestävästi. Olen tarkastellut yhteisöä sekä yhteisön asukkaiden näkökulmasta että laajemmin yhteiskunnallisessa toimintakentässä. Yleensä yhteisöt koostuvat vain muutamasta henkilöstä, ja siten Keuruun Ekokylä on noin 40 asukkaan voimin Suomen suurin ekoyhteisö. Keuruun Ekokylä on myös sinänsä edistyksellinen ekoyhteisö, että siellä pidetään sosiaalisia tekijöitä tärkeinä ekologisten asioiden ohella. Siksi Keuruun Ekokylä on ollut hyvä havaintoväline työssäni.

Koska tämä tutkimus on tehty vain yhtä ekoyhteisöä havaintovälineenä käyttäen, on kyseenalaista, miten pitkälle tehtyjä havaintoja voidaan yleistää. Suomalaiset ekoyhteisöt ovat rakenteeltaan ja osin pyrkimyksiltäänkin erilaisia, joten liiallinen yleistäminen ei tee oikeutta persoonallisille yhteisökokoonpanoille. Keuruun Ekokylän suuresta yhteisöstä poiketen monilla pienillä ekoyhteisöillä on erilainen toimintaympäristö ja ne kamppailevat erilaisten ongelmien parissa. Kuitenkin uskon, että jotkin asiat ovat ekoyhteisöille myös yhteisiä. Tässä tutkimuksessa olenkin varovaisesti yleistänyt Keuruun Ekokylässä tekemiäni havaintojen perusteella joitakin asioita. Puhun toisinaan yleisesti ekoyhteisöistä. Uskon, että esimerkiksi juuri hyvinvoinnin pyrkimykset ovat ekoyhteisöille yhteisiä, samoin uskon kestävyyskeskustelujen olleen olleen innoittamassa ekoyhteisöjen toimintaa. Korostan kuitenkin havaintojeni pohjautuvan nimenomaan Keuruun Ekokylän toimintaan, jolloin laajemman yleistämisen uskottavuus jääköön viime kädessä lukijan harkittavaksi.

Ekoyhteisö, samoin kuin Ekokylä, herättävät nimityksenä kuvan ekologisuudesta. Pyrkimys ekologisuuteen on eräs ekoyhteisöjen ansioista. Luonnon kanssa sopusoinnussa oleva elämä on kaunis ajatus. Käytännössä se on osoittautunut kuitenkin erittäin vaikeaksi toteuttaa. Ihminen on kehityksen myötä tullut kauaksi käytännöistä, joissa elämä toteutui luonnon ehdoilla. Myös ekoyhteisöissä joudutaan kohtaamaan se tosiasia, että luonnon ehdoilla toteutettavaan elämäntapaan siirtyminen vaatii suuria muutoksia niin totutuissa käytännöissä kuin käytettävässä tekniikassakin. Suoraan käyttöönotettavaa tekniikkaa ja elämäntapamalleja on harvoin edes olemassa, vaan on edettävä yritysten ja erehdysten kautta.

Ekoyhteisön on mahdollista saavuttaa ekologista uskottavuutta vain mikäli se pystyy konkreettisesti osoittamaan, miten yhteisö toimii luonnon hyväksi. Varsinkin siinä tapauksessa, että yhteisössä halutaan vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan, yhteisön oma toiminta ja asukkaiden oma elämäntapa nousevat suurennuslasin alle. Ristiriidat sanojen ja oman toiminnan välillä heikentävät uskottavuutta ja samalla vaikutusmahdollisuuksia. Tutkimus osoitti, että todellisesta ekologiasta ollaan Keuruun Ekokylässä vielä kaukana, mutta toisaalta yhteisössä otetaan vakavia askelia kestävyyttä kohti esimerkiksi pyrkimällä luomuviljelyyn ja etsimällä asiantuntijoiden opastuksella vaihtoehtoisia tapoja tuottaa energiaa. Kohti ekologisemman elämäntavan yhteisöä kuljetaan välillä harppauksin, välillä pienin askelin. Kesällä 1999 kylään hankittiin aurinkokeräimet, joiden avulla saadaan lämmitettyä käyttövesi kesäksi.

Ekokylän arki onkin tavoitteiden asettamista ja niitä kohti kulkemista. Ekologinen arkipäivä siintää hyvin, hyvin kaukana horisontissa. Välttämättä ekologista arkipäivää ei koskaan edes saavuteta. Ekologinen suursiivous on suuri urakka (Soininvaara 1990, 14). Kenties yhteisön resurssit eivät riitä tarvittavien laitteiden hankkimiseen, kenties motivaatio loppuu kesken, kenties ihmisen ei ole edes mahdollista elää niin, että elämäntapaa voitaisiin kutsua ekologiseksi. Ekokylä on niin nuori, että sillä on vielä kaikki kehittymismahdollisuudet edessään.

Teoreetikot puhuvat riskeistä ja suurvaaroista ja vaativat merkittäviä muutoksia yhteiskuntarakenteeseen ja toimintamalleihin. Käytännössä ekoyhteisöt eivät ainakaan toistaiseksi ole niin merkittävä ja laajalle levinnyt ilmiö, etenkin Suomessa, että ne pystyisivät vastaamaan näihin vaatimuksiin. Muutoksen aikaansaaminen nykyiseen elämäntapaamme on hidasta yksilötasollakin toteutettuna. Yhteiskunnallisen muutoksen aikaansaaminen on monin verroin hitaampaa ja haasteellisempaa. Mutta ekoyhteisöt pystyvät joka tapauksessa toteuttamaan arjessaan pienten tekojen politiikkaa. Omalta osaltaan ne pystyvät vastaamaan asiantuntijoiden asettamiin haasteisiin. Ekokyläaateen kannattajat myöntävät, että ympäristöongelmat ovat ihmisen aiheuttamia, mutta uskovat samalla, että ihmiset voivat vapautua näistä ongelmista muuttamalla omia toimintatapojaan. Heissä virittyy toivo mahdollisuudesta korjata elämäntyyliämme, tuotantotapojemme ja taloudellisten ratkaisujemme ympäristölle aiheuttamia ongelmia. (Piispa 1994, 7.) Omakohtainen vastuunkantaminen ja pienet askeleet koetaan ekoyhteisöissä arvokkaampaa kuin pelkkä sanojen tasolla tapahtuva "tarttis varmaan tehdä jotain" -pohdinta.

Ulrich Beck (1986) säväytti ympäristökeskusteluja julkaistessaan kirjan riskeistä ja lausuessaan ääneen, millaiset hiipien etenevät vaarat maapalloa mahdollisesti uhkaavat. Beck uskalsi kurkistaa suurten keksintöjemme taakse ja nosti julkiseen keskusteluun ne potentiaaliset vaarat, jotka piilevät yhä pidemmälle kehittyvän teollisuuden ja tuotesuunnittelun takana. Myös Ekokylässä riskikeskustelu on tuttua. Ekokylässä lähdetään siitä ajatuksesta, että ydinteollisuudelle löytyy vaihtoehtoja yhtä lailla kuin geenimanipuloidulle ruuallekin. Ekokylässä elää vastuun henki, jossa oma elämäntapa halutaan sovittaa kestävyuden puitteisiin. Vastuuta valinnoissa otetaan askel kerrallaan.

Beck (1995, 17-18) toteaa riskiyhteiskunnan syntyvän meidän ollessa kyvyttömiä havaitsemaan

toimintamme seurauksia. Ekokyläläiset lyövät elämäntavallaan rakoja Beckin teoriaan osoittamalla olevansa tietoisia nykyisen elämäntapamme kestättömyydestä ja haluamalla toimia kestävämmän elämäntavan mahdollisuuden puolesta. Vaikka ekokyläläiset eivät ole vielä saavuttaneet täydellisesti kestäväää elämäntapaa, he kuitenkin osoittavat, etteivät he ole kuurosokeita modernisaation synnyttämille riskeille.

Michel Serres (1994) toivoo perinteisen yhteiskuntasopimuksen lisäksi solmittavan erityinen luontosopimus, joka täydentäisi mahdollisuuksia sosiaalisen ja poliittisen elämän hallinnalle. Perinteinen yhteiskuntasopimus on oikeuttanut hyvinvoinnin kasvun tavoittelemisen kaikin yhteiskuntasopimuksen sallimin keinoin. Näin on ollut oikeutettua riistää luontoa ihmisen tarpeiden tyydyttäjänä. (Järvelä 1997, 126.) Vaikka yhteiskunnan tasolla ei toistaiseksi ole solmittu luontosopimusta, monet kansalaiset ovat solmineet ikään kuin henkilökohtaisen luontosopimuksen (ks. Järvelä 1997, 128).

Henkilökohtaisen luontosopimuksen solmimisen etujoukossa kulkevat ne ekokyläläiset, jotka ovat sitoutuneet muuttamaan elintapojaan kokonaisvaltaisesti pyrkien saavuttamaan mahdollisimman vakaan tasapainon oman toimintansa ja luonnon välille. Tämä edellyttää pyrkimystä paikalliseen elämään, jossa elämän edellytykset tuotetaan yhdessä luonnon kanssa. Luontoa ei rasiteta yhtään enempää kuin on välttämätöntä. Välttämätöntä ei ole esimerkiksi maaperän kuluttaminen tehoviljelyllä tai huonelämpötilan pitäminen korkeammalla kuin parissakymmenessä asteessa. Turhasta kulutuksesta luopuminen tarkoittaa luopumista myös auton käytöstä ja monista muista elämän ylellisistä mukavuuksista, joita ilmankin tulee toimeen. Monet tavarat ovat korvattavissa esimerkiksi ostamalla palveluja tai hankkimalla ne yhteisomistukseen. Yhteisomistuksen ajatusta on erityisen helppo toteuttaa yhteisössä.

Kestävä kehitys on 1990-luvun ympäristökeskustelujen suuri puheenaihe. Kestävän kehityksen käsite on laajalti tunnettu ja se on osaltaan ollut houkuttelemassa ihmisiä myös ekoyhteisöihin. Käsite on kuitenkin myös laajalti kritisoitu. Mitä enemmän tutkijat pyörittelevät kestäväää kehitystä käsissään, sitä kriittisemmäksi käsitteeksi se muodostuu. Luultavasti kestäväää kehitystä ei todella ole olemassakaan. Vaikka kehitystä ei pystyittäisi kääntämään kestäväksi, voidaan kuitenkin kiinnittää ihmisten huomiota luonnosta nousevalle tarpeelle pyrkiä muuttamaan kehityksen suuntaa. Kestävä tulevaisuus on pyrkimystä mahdollistaa elämä jälkipolvillekin. Gunnar Adler-Karlssonin (1990, 322) mukaan yksi eloonjäämisemme ehdoista

on hyväksyä hinta, joka meidän on vääjäämättä maksettava: ympäristön tuhoutuminen. Tämän mukaan voimme ainoastaan yrittää jarruttaa tätä kehitystä. Kestävä kehitys voi siis parhaimmillaankin tarkoittaa vain pyrkimystä mahdollisimman kestäväan tulevaisuuteen, jolloin ekokyläläisten voi tulkita saavuttaneen elämäntavallaan keskeisimmän askeleen kestäväan kehityksen ajatuksen toteuttamisessa.

Arki tuntuu vievän useimmat ekokyläläiset mennessään. Siinä missä ympäristöasiantuntijat puhuvat ympäristösopimusten edellyttämästä yhteiskunnallisesta muutoksesta, ekokyläläiset pähkäilevät, miten saisivat viljan kylvettyä, rakennukset remontoitua ja työt jaettua tasaveroisesti. Elämä Ekokylässä näyttäytyy arjen askareitten suorittamisena, ei niinkään yhteiskunnallisena vaikuttamisena. Ekoyhteisön ollessa nuori, vain parin vuoden ikäinen, voimavarat on pyrittävä suuntaamaan toiminnan käyntiin saamiseen. Käytännön työt remonteineen sekä yhteisön sisäisen toiminnan selkeyttäminen tulevat viemään pääosan Ekokylän asukkaiden ajasta varmasti vuosien ajan.

Asiantuntijuus virittyy Ekokylässä mielenkiintoisella tavalla. Ympäristöä koskevat asiantuntijakeskustelut ovat olleet taustalla synnyttämässä ekoyhteisöilmiötä. Osa ekoyhteisöjen tavoitteista, kuten kestäväan kehitykseen pyrkiminen, tulevat suoraan asiantuntijakeskusteluista. Kuitenkin eletessä ekoyhteisön arkea, asiantuntijuus jää taustalle. Asiantuntijat eivät pystykään ratkaisemaan ekokyläläisten arkisia ongelmia. Ekokyläläiset keskittyvät kamppailemaan arkisten ongelmiansa kanssa, eivätkä edes seuraa ympäristökeskusteluja tiedotusvälineistä. Näin myös ekokyläläisten oman asiantuntijuuden hyödyntäminen jää vähäiseksi. Ekokyläläisethän tuottavat jatkuvasti arjessa testattua tietoa, jota voitaisiin hyödyntää yhdistämällä se perinteiseen asiantuntijatietoon. Ekoyhteisön tuottama tieto pitäisi vain saada kanavoitua julkisuuteen ja saattaa se vuorovaikutukseen muista lähteistä tulevan tiedon kanssa. Tutkimukseni osoitti vaikuttamisvoimavarojen olevan Ekokylässä toistaiseksi hyvin vähäisiä.

Ekokylässä on kuitenkin nähtävissä myös halukkuutta vaikuttamiseen. Internet-kotisivut, kolme ehdokasta eduskuntavaaleissa, aktiivinen koulutustapahtumien järjestäminen sekä kansainvälinen yhteistyö ekokyläaateen levittämiseksi kertovat halusta vaikuttaa Ekokylästä ulospäin. Eräs Ekokylän jäsen oli kesällä 1999 Kreikassa perustamassa sinne ensimmäistä ekokylää. Näin levitetään ekokyläaateita eli vaikutetaan konkreettisella tasolla.

Osallistuminen eduskuntavaaleihin sen sijaan kertoo halusta osallistua valtakunnantason politiikan tekoon. Poliitiikan kautta olisi mahdollista vaikuttaa useampiin kansalaisiin ja luoda vaikutukseltaan kattavampia toimintalinjoja. Vastaavasti läpimeno vaaleissa vaatii panostusta vaalilyöhön ja uskottavuuden saavuttamista äänestäjien silmissä. Läpimeno oikeuttavan äänimäärän kerääminen edellyttäisi siis runsasta julkisuudessa oloa, itsensä tunnetuksi tekemistä, ihmisten keskuudessa kiertämistä, vaalikeskusteluihin osallistumista ja mainoslehtisten jakamista. Käytännössä kaikkeen tähän käytettävä aika olisi pois Ekokylän töihin käytettävästä ajasta. Vaalityö olisi kuin kokopäivätyö, jolloin ei voisi osallistua Ekokylän arkitöihin. Toistaiseksi Ekokylässä taas tarvitaan jokaista tekevää kättä, joka yhteisöstä on löydettävissä. Tämä tosiasia vaikeuttaa panostusta poliittiseen vaikuttamiseen.

Laajempi vaikuttaminen edellyttää yhteiskunnallisten keskustelujen tarkkaa seuraamista sekä tietoisuutta asiantuntijoiden mielipiteistä ja ajankohtaisten tutkimusten tuloksista. Tietoisuus asioiden tilasta on usein asiantuntijatiedon varassa. Asiantuntijat ovat niitä, jotka väläyttelevät julkisuuteen tietoja tutkimuksista ja kehitysnäkymistä. Usein tämän tiedon pohjalta saavat alkunsa erilaiset kansalaistoiminnan muodot, myös ekoyhteisöt. Ilman keskustelua saasteista tai luonnonvarojen vähenemisestä tuskin olisi syntynyt ajatusta Ekokylästäkään. Vaikka totesin Ekokylän synnylle tärkeän sysäyksen olleen ekologisten asioiden pinnalle nousun lisäksi työttömyyden ja sosiaalisen pahoinvoinnin lisääntyminen, pelkät sosiaaliset tekijät tuskin olisivat synnyttäneet ekoyhteisöjä. Silloin ekoyhteisöt olisivat erityyppisiä ihmisten yhteenliittymiä, ja tuskin niiden nimeen liittyisi eko-etuliitettä.

Aktiiviseksi kansalaiseksi muuttuminen edellyttää tietoista muuttumista objektista subjektiksi. Kansalaisten yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet ovat jo olemassa poliittisen toiminnan ulottuessa perinteisen parlamentaarisuuden lisäksi kansalaisjärjestöihin ja toimintaryhmiin. Lisäksi on huomattava, että poliittisen toiminnan keskeinen muoto ovat kansalaisten arkipäivässään tekemät ratkaisut. Omalla arkikäyttäytymisellään voi olla tehokas vaikuttaja. (Ruoppila 1990, 53.) Vaikka ekokyläläiset eivät toistaiseksi kykenisikään vaikuttamaan aktiivisilla toimilla ulospäin, heidät voi kuitenkin nimetä Ruoppilan esittelemiksi aktiivisiksi kansalaisiksi. He eivät ole alistuneet toimettomiksi objekteiksi, vaan ovat ottaneet itselleen subjektiaseman.

Selvää on, että tällä hetkellä Ekokylässä on resursseja lähinnä oman esimerkin kautta

vaikuttamiseen. Ekokylä elää Keuruulla omaa tasapainoon pyrkivää elämäänsä ja aktiivinen vaikuttaminen jää vähäiseksi. Muutaman vuoden päästä voisi olla kiinnostavaa nostaa Ekokylä uudelleen tutkimuskohteeksi ja katsoa mihin suuntaan se on lähtenyt kehittymään. Saattaa olla, että nyt jo havaittavat vaikuttamiseen pyrkivät aihiot lähtevät kehittymään, kun toiminta on saatu siihen pisteeseen, että voimavaroja pystytään irrottamaan arjen ulkopuolellekin. Tai yhtä hyvin saattaa olla, ettei Ekokylästä koskaan tule voimakasta yhteiskunnallista vaikuttajaa, vaan se keskittyy olemaan elämäntavallinen valinta yksittäisille henkilöille.

Tämä tutkimus osoittaa Ekokylän sosiaalisten tehtävien olevan hyvinkin merkittäviä. Se mitä Ekokylä pystyy jo nyt tarjoamaan, ovat sosiaaliset suhteet, mielekäs tekeminen ja niistä syntyvä elämänhallinnan ja elämänlaadun kohottaminen. Ekokylä tarjoaa asukkailleen oman paikan, jossa voi tuntea itsensä tärkeäksi ja arvokkaaksi. Ekokylässä on jokaiselle asukkaalle hänen kokoisensa aukko. Pyrkiessään ekologiseen kestävyYTEEN Ekokylä on sen ohella onnistunut luomaan sosiaalista kestävyyttä.

Ekokylän asukkaista monet ovat hiljattain kriisejä läpikäyneitä, eronneita, leskeksi jääneitä, eläkkeelle tai työttömäksi joutuneita, koulutusputkesta pudonneita. Lisäksi monet kertoivat tunteneensa itsensä syrjäytyneiksi. Putoaminen sosiaalisista suhteista saattaa todella johtaa syrjäytymiseen yhteiskunnallisesta elämästä. Siksi katson, että Ekokylällä on sosiaalipoliittista merkitystä eräänlaisena tukipaikkana. Ihmiselle, joka on jäänyt vaille koulutuspaikkaa ja vaille työtä, jonka päivät ovat ennen kuluneet vain kerrostaloasunnon valkoisia seiniä tuijotellessa ja aikaa tappaessa, saattaa oman paikan löytäminen yhteisöstä olla juuri sitä tarpeellista käytännön terapiaa, jota tämä ihminen kaipaa. Terapeutin vastaanotolle häntä tuskin saisi, mutta yhteisö hoitaa ilman ajanvarausta ja viikottaisia kuudenkymmenen minuutin tapaamisia.

Ekoyhteisöt voidaan nähdä kolmannen sektorin toimijoina, jotka muuttavat muilla sektoreilla tarpeettomiksi käyneitä ihmisiä jälleen tarpeellisiksi. Kolmannen sektorin toiminta-ajatus lähtee paikallisuudesta, omahallintaisuudesta ja ihmislähtöisyydestä, jolloin kolmannella sektorilla voi olla vain tarpeellisia ihmisiä (Lehtinen 1998, 3). Ekoyhteisöissä annetaan asukkaille uudenlaisia välineitä omahallintaiseen elämään. Näin ekoyhteisöt ovat kuin varaventtiili yhteiskunnan tahdissa hiipuville tai sen tahdista jo pudonneille henkilöille.

Siinä missä ekologisissa pyrkimyksissä kamppaillaan lähinnä pitkän aikavälin tavoitteiden

kanssa, sosiaaliset pyrkimykset ottavat paikkansa tässä ja nyt. Ekologiseen kestävyYTEEN pyrittäessä halutaan turvata tulevien sukupolvien hyvinvointi ja oikeus puhtaaseen ympäristöön, mutta sosiaalista kestävyTTYä voidaan yhteisössä rakentaa jo nykyisten asukkaiden kohdalla. Maaperän toipuminen keinolannoitteista vie vuosien ajan. Vastaavasti luopuminen freoneista näkyy ympäristössä vasta vuosikymmenten päästä. Sen sijaan ekoyhteisön jäsenen on mahdollista saada sisältöä elämäänsä ja tuntea arvokkuutta heti yhteisön jäseneksi tultuaan.

Yhteisöasuminen ei kuitenkaan ole yksinkertainen ja ristiriidaton asumistapa nykyajan yksilöllistyneille ihmisille. Ristiriidat Keuruun Ekokylänkin sisällä kertovat vaikeudesta sovittaa erilaisia yksilöitä erilaisine tarpeineen ja päämäärineen yhteen saman katon alle. Suvaitsevaisuudesta huolimatta yhteentörmäyksiä syntyy, eikä ongelmien hallintakeinoja aina löydy kriisin hetkellä. Asukasvaihtuvuus on Keuruun Ekokylässä suuri. Yhteisöasuminen uhkaakin olla vain lyhytaikainen ratkaisu elämänmurroksessa oleville ihmisille (Osaammeko asua yhdessä...1989, 63). Yhteisö toimii hetken tukipisteenä tarjoten asukkaille voimia jatkaa eteenpäin. Yhteisössä voi hetken kokeilla vaihtoehtoista elämäntapaa ja irrottautua arjesta. Sitten elämässä odottavat uudet päämäärät.

Kaikenkaikkiaan ekoyhteisöt ovat kuin pisara meressä. Niiden asukasmäärä kattaa vain murusen koko Suomen asukkaista, eikä ole realistista odottaa, että ekoyhteisöt tarjoaisivat vaihtoehdon väestön enemmistölle. Ennemminkin odotettavissa on, että ekoyhteisöt pysyvät vain tietyn väestöosan asumis- ja elämismuotona. Kuten Massakin (1998, 66) toteaa, nyky-yhteiskunnan särkeminen omavaraisuudessa eläviksi yhteisöiksi ei onnistuisi ilman suuria inhimillisiä kustannuksia. Yhteisöasuminen olisi jo itsessään liian suuri askel monelle itsenäiseen elämään tottuneelle. Siksi tuntuu järkevältä pitää ekoyhteisöjä yhtenä elämäntavallisena vaihtoehtona, mutta pyrkiä niiden lisäksi voimakkaasti kehittämään käyttämäämme tekniikkaa ympäristöystävällisemmäksi ja saada aikaan muutoksia kulutuskäytöksessämme. Jokapäiväisiin valintoihin ja käyttämiimme laitteisiin vaikuttaminen on sitä vaikuttamista, joka kohdistuu kansalaisten enemmistöön.

Miten hyvin ekoyhteisöt tämän tutkimuksen perusteella sitten pystyvät tarjoamaan ekologista ja sosiaalista kestävyTTYä? Väittäisin, että kunhan toiminta saadaan kunnolla käyntiin, ne pystyvät siihen omassa mittakaavassaan hyvin. Keuruun Ekokylässä on ainakin onnistuttu luomaan henki, joka turvaa luonnonmukaisuuteen ja pitää elämää kaikissa muodoissaan

arvokkaana. Siellä pieni on ihan oikeasti kaunista ja yksilöt keskenään tasavertaisia. Ekokylä on turvapaikka ja elämänhallinnan lähde monelle yksinäiselle. Yhteisö tarjoaa samanaikaisesti sekä seuraa että mielekästä tekemistä. Ihmisille mielekäs tekeminen on puolestaan pyritty järjestämään sellaiseksi, että toiminta on mielekästä luonnollekin. Elämä pyritään järjestämään tietynlaiseen tasapainotilaan huomioiden niin ihmiset, eläimet kuin muukin ympäristö. Tällä hetkellä joistakin asioista joudutaan vielä tinkimään, mutta jo muutaman vuoden kuluttua tilanne voi olla aivan eri. Luontoa rasittavien epäkohtien poistamiseksi työskennellään koko ajan.

Ideana Ekokylä toimii siis hyvin. Pienille ihmismäärille se pystyy tarjoamaan hyvinvointia ja mahdollisuuden pyrkimykselle ekologiseen elämäntapaan. Yhteiskunnallisesti katsoen ekoyhteisöjen ongelmana ovat niiden rajoittuneet käyttömahdollisuudet. Ekokylät pystyvät täyttämään täsmälleen itsensä kokoisen aukon. Toisin sanoen ne ovat yksi vaihtoehto muiden joukossa, pisara suuressa meressä.

5.2 Miten tästä eteenpäin?

Tähän mennessä ekoyhteisöjä ei ole tutkittu Suomessa oikeastaan lainkaan. Nehän ovat ilmiönäkin maassamme melko uusia. Ekoyhteisöt tarjoavat kuitenkin monia hedelmällisiä tutkimuskysymyksiä. Itseltäni jäi esimerkiksi tutkimatta yhteisön sisäinen dynamiikka. Ekoyhteisön jäsenenä oleminen olisi elävää yhteisötutkimusta ja toisi mukanaan vastauksia siihen, millaiseksi yhteisö kehittyy ja miksi.

Selvittämisen arvoista olisi sekin, miten ihmiset yleensä suhtautuvat ekoyhteisöihin ja miten ekoyhteisön asukkaiden ajatukset omasta yhteisöstään eroavat muiden ihmisten käsityksistä. Muiden ihmisten mielipiteiden selvittäminen toisi lisävalaistusta siihenkin millaisia laajenemismahdollisuuksia ekoyhteisöillä on.

Itseäni jäi myös askarruttamaan kysymys siitä, mitä tapahtuu henkilöille, jotka elävät Ekokylässä jonkin aikaa, mahdollisesti pitkäänkin, ja muuttavat sitten pois. Ekokylän muuttoliikehän on melko voimakas sekä ulos- että sisäänpäin. Mitä sellaista ekoyhteisö antaa asukkailleen, mikä jäisi elämään yhteisön ulkopuolellakin? Jääkö ihmisille halu elää ekologista arkipäivää, pyrkivätkö he vaikuttamaan asioihin, muuttavatko he uuteen yhteisöön? Tutkimalla

ekoyhteisön entisiä asukkaita voisi saada aineistoa, jolla arvioida ekoyhteisöä ja sen vaikuttavuutta erilaisesta näkökulmasta.

Vaikka ekoyhteisöt Suomessa ovat uusia ja vähälukuisia sekä kooltaan että lukumäärältään, niille löytyy hyvää kansainvälistä vertailupohjaa. Ei tarvitse mennä pohjoismaita kauemmaksi, sillä jo Tanskasta löytyy lukuisia hyvin toimivia ekoyhteisöjä ja siellä on voimakas ekoyhteisöhenkinen kulttuuri toisin kuin Suomessa. Kansainvälisestä vertailututkimuksesta kiinnostuneelle ekoyhteisöt voisivat olla mielenkiintoinen aihe. Vertailevan tutkimustiedon saaminen voisi lisäksi auttaa suomalaisia ekoyhteisöjä niiden ongelmissa. Nykyiset ekoyhteisöt ovat alallaan uranuurtajia ja siksi kehitys kulkee hitaasti lukuisten yritysten ja erehdysten kautta.

Ekoyhteisötutkimuksesta kiinnostuneelle diskurssianalyysi on myös käyttökelpoinen tutkimusmenetelmä. Diskurssianalyysin tuloksia voi olla hedelmällistä vertailla omaan tutkimukseeni, sillä minun esittämä kuva Keuruun Ekokylästä saattaa olla hyvinkin erilainen kuin lehtien tarjoama kuva. Näin ainakin voisin kuvitella itse lukemieni artikkeleiden perusteella.

Ekoyhteisöt ovat nuori yhteiskunnallinen ilmiö. Lähivuosikymmeninä tullaan näkemään mihin suuntaan ilmiö kehittyy eli tuleeko ekokylistä elämäntavallinen vaihtoehto yhä laajemmille ihmisjoukoille, kuten ekokyläläiset itse toivoisivat, vai jäävätkö ne vain marginaalisiksi vastauksiksi yhteiskunnalliseen kehitykseen, jossa ympäristökysymysten voi olettaa tulevan yhä keskeisemmiksi ihmisten arkea määritteleviksi rakenteiksi ja jossa elämänhallintaa on etsittävä muualtakin kuin perinteisestä palkkatyöstä. Tuottamalla tutkittua tietoa ekoyhteisöistä niihin päästään pureutumaan syvemmälle, jolloin niiden merkitystäkin on helpompi arvioida.

6 LOPPUSANAT

Pro gradu -työtä valmistellessani törmäsin kahteen sanontaan, jotka mielestäni erityisen osuvasti kuvaavat ekoyhteisöjen suhdetta vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Näiden lauseiden pohtiminen on antanut itselleni motivaatiota paitsi tämän työn laatimiseen, myös laajemmin omien vihreiden arvojeni toteuttamiseen. Nämä lauseet haluan lopuksi tarjota myös lukijoilleni. *“Peli ei ole pelattu ennen kuin se on pelattu”* ja *“Tulevaisuutta ei ennusteta, se*

luodaan”.

LÄHTEET:

Adam, Barbara: Running out of Time, Global Crisis and Human Engagement. Teoksessa Redclift, Michael and Benton, Ted (ed.): Social Theory and the Global Environment. Routledge. London. Great Britain. 1994. S. 92-112.

Adler-Karlsson, Gunnar: 90-luvun oppikirja. Art House. Jyväskylä 1990.

Ahponen, Pirkkoliisa: Johdanto. Teoksessa Ahponen, Pirkkoliisa (toim.): Riskikirja -Uhat, mahdollisuudet ja asiantuntijuus epävarmuuden yhteiskunnassa. SoPhi, yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 9, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1997. S. 7-19.

Ahponen, Pirkkoliisa: Elämän riskiytyminen epävarmuuden yhteiskunnassa. Teoksessa Ahponen, Pirkkoliisa (toim.): Riskikirja -Uhat, mahdollisuudet ja asiantuntijuus epävarmuuden yhteiskunnassa. SoPhi, yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 9, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1997. S.23-37.

Alasuutari, Pertti: Erinomaista, rakas Watson. Hanki ja jää. Helsinki 1989.

Allardt, Erik: Sosiologia I. WSOY. Juva 1988.

Allardt, Erik: Kestävän kehityksen yhteiskunnallisista edellytyksistä. Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991. S. 11-23.

Anttonen, Anneli: Valtiollisesta yhteisölliseen sosiaalipolitiikkaan. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Mänttä 1989.

Bauman, Zygmunt: Postmodernin lumo. Vastapaino. Jyväskylä 1996.

Beck, Ulrich: Risikogesellschaft: Auf dem Weg in eine andere Moderne. Suhrkamp Verlag. Frankfurt am Main. Germany 1986.

Beck, Ulrich: Poliitiikan uudelleen keksiminen: kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa. Teoksessa Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash, Scott: Nykyajan jäljillä - refleksiivinen modernisaatio. Vastapaino. Tampere 1995. S. 11-82.

Beck, Ulrich & Giddens, Anthony & Lash, Scott: Nykyajan jäljillä - refleksiivinen modernisaatio. Vastapaino. Tampere 1995. Alkuperäinen teos Reflexive modernization. Politics, Tradition and aesthetics in the Modern Social Order. Polity Press 1994.

Benton, Ted: Biology and Social Theory in the Environmental Debate. Teoksessa Redclift, Michael and Benton, Ted (ed.): Social Theory and the Global Environment. Routledge. London. Great Britain. 1994. S. 28-50.

Bookchin, Murray: Toward an Ecological Society. Black Rose Books No. J 57. Second Printing. Québec, Canada 1986a.

Bookchin, Murray: The Modern Crisis. Institute for Social Ecology. New Society Publishers.

Philadelphia, United States 1986b.

Conran, Terence: Kitchen Book. Conran Octopus Limited, Manchester. Hong Kong 1993.

Ehrnrooth, Jari: Intuitio ja analyysi. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.): Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Gaudeamus. Helsinki 1990. S. 30-41.

Galbraith, John Kenneth: Vallan anatomia. WSOY. Juva 1984.

Giddens, Anthony: Modernity and Self-identity, Self and Society in the Late Modern Age. Polity Press. Great Britain 1992.

Grünbaum, Leni (toim.): Kasvis -ravinto, elämäntapa. WSOY. Porvoo 1985.

Habermas, Jürgen: The Theory of Communicative Action, vol 1, Reason and the Rationalization of Society. Heinemann. United States 1984.

Habermas, Jürgen: The Theory of Communicative Action, vol 2, Lifeworld and System: A Critique of Functionalist Reason. Polity Press. Cambridge. Great Britain 1987a.

Habermas, Jürgen: Järki ja kommunikaatio, Tekstejä 1981-1985. Valinnut ja suomentanut Jussi Kotkavirta. Philosophica-sarja. Gaudeamus. Helsinki 1987b.

Haglund, Berit & Hakala-Lahtinen, Pirjo & Huupponen, Terttu & Ventola, Anna-Liisa: Ihmisen ravitsemus. WSOY. Porvoo 1995.

Haila, Yrjö: Vihreään aikaan, Kirjoituksia ihmisen ekologiasta. Tutkijaliitto. Jyväskylä 1990.

Haila, Yrjö: Ekologiasta yhteiskuntaan. Onko 'yhteiskuntaluonnontiede' mahdollinen? Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991. S. 49-65.

Haila, Yrjö & Levins, Richard: Ekologian ulottuvuudet. Vastapaino. Jyväskylä 1992.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena: Teemahaastattelu. Gaudeamus. 3. Painos. Helsinki 1985.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula: Tutki ja kirjoita. Kirjayhtymä Oy. Tampere 1997.

Hughes, Gordon & Mooney, Gerry: Community. Teoksessa Hughes, Gordon (ed.): Imagining Welfare Futures. Routledge and The Open University. Musselburgh, Scotland 1998. S. 55-102.

Ilmonen, Kaj: Tavaroiden taikamaailma. Vastapaino. Jyväskylä 1993.

Jallinoja, Riitta: Moderni elämä, Ajankuva ja käytäntö. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tutkimuksia 550. Rauma 1991.

Julkunen, Raija: Epätietoisien ajan elämänpolitiikka. Teoksessa Kajaste, Kimmo (toim.): Suomalainen mahdollisuus, Näkökulmia hyvinvointimme tulevaisuuteen. Edita. Helsinki 1997.

S.52-63.

Järvelä, Marja: Ilmastoriski ja maallikkohavainnot. Teoksessa Ahponen, Pirkkoliisa (toim.): Riskikirja -Uhat, mahdollisuudet ja asiantuntijuus epävarmuuden yhteiskunnassa. SoPhi, yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 9, Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1997. S. 123-144.

Järvelä, Marja & Wilenius, Markku: Ilmastoriski ja ympäristöpolitiikka. Gaudeamus. Tampere 1996.

Järvikoski, Timo: Ympäristöliike suomalaisessa politiikassa. Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991. S. 162-179.

Kahri, Esko & Pyykkönen, Hannu: Asuntoarkkitehtuuri ja suunnittelu. Rakennuskirja Oy. Helsinki 1984.

Kahelin, Juhani: Marginaalisesta ympäristöpolitiikasta ekokulttuuriin. Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991. S. 248-264.

Katajamäki, Hannu: Paikallisen kumppanuuden yhteisö. Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus nro 163. Helsinki 1996.

Knuuttila, Maarit: Keittämistarinoita. Jyväskylän yliopisto, etnologian laitos. Tutkimuksia 37. Jyväskylä 1999.

Koskinen, Lennart: Usko tulevaisuuteen. Lasten Keskus Oy. Helsinki 1996.

Kotkavirta, Jussi (toim.): Luonnon luonto -filosofisia kirjoituksia luonnon käsitteestä ja kokemisesta. SoPhi. Yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 2. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä 1996.

Kuivakangas, Johanna: Äidin ja lapsen päällepuhuttu tarina. Jyväskylän yliopiston Perhetutkimusyksikön julkaisuja 7/1998. Jyväskylä 1998.

Lehtonen, Heikki: Yhteisö. Vastapaino. Jyväskylä 1990.

Lindskog, Per & Löfstedt, Ragnar: Does the Public's Perception of the Environment Really Matter in Global Environmental Change Studies? Examples from the First and Third Worlds. Teoksessa Global Change, Local Challenge. Human Dimensions of Global Environment Change Programme (HDP). HDP Third Scientific Symposium, 20-22 September 1995. Vol. 2 Poster Papers. Report no. 8. Geneva, Switzerland 1996. S. 139-170.

Lombardini-Riipinen, Chiara & Riipinen, Olli: Aikidoa luonnon kanssa, Johdatus permakulttuuriin. Vihreä Sivistys- ja Opintokeskus. Vammala 1998.

Luhmann, Niklas: Risk, A Sociological Theory. Walter de Gruyter. New York, United States 1993.

Luoto, Keijo (toim.): Maan pieni vihreä kirja. Keski-Suomen Vihreät ry. Helsinki 1990.

Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991.

Massa, Ilmo: Suunnistus ympäristösosiologiaan. Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991. S. 66-92.

Massa, Ilmo: Hyvinvointivaltion ekologinen modernisaatio. Teoksessa Riihinen, Olavi (toim.): Sosiaalipolitiikka 2017, Näkökulmia suomalaisen yhteiskunnan kehitykseen ja tulevaisuuteen. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA. N:o 123. WSOY. Juva 1993. S. 357-379.

Massa, Ilmo: Toinen ympäristötiede. Gaudeamus. Tampere 1998.

Matthies, Aila-Leena: Kapinasta muutoksen malliksi, Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa. Hanki ja jää. Helsinki 1990.

Mäkelä, Klaus: Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.): Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Gaudeamus. Helsinki 1990. S. 42-61.

Nerg, Elina: Moderni keittiö ja sukupuolten välinen työnjako, -sisällönanalyysi Kotiliesi-lehden keittiön sisustusohjeista vuosilta 1923-1991. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -työ. Jyväskylän yliopisto 1995.

Ollikainen, Markku: Kestävä kehitys: talouden ekologisointi eettisten ja taloustieteellisten periaatteiden nojalla. Teoksessa Järvelä, Marja & Uurtimo, Yrjö (toim.): Yhteiskunta ja ympäristö, Ympäristöpolitiikan arvo-ongelmia. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos. Julkaisuja 2/1992. Tampere 1992. S. 101-123.

Osaammeko asua yhdessä?, Yhteisöasuminen pohjoismaissa. Naisten Rakentavan Asumisen Yhdistys r.y. Jyväskylä 1989.

Perheentupa, Antti-Veikko: Yhteisöjen ymmärtämisestä, Sosiaalipedagogisen ajattelun lähtökohtia. Kriittinen korkeakoulu. Kasvatuskulttuuriprojekti. Julkaisuja no. 4/1986. Helsinki 1986.

Piispa, Päivi: Monta mahdollista huomista. Ympäristökasvatuksen filosofiaa ja esimerkkejä kestävästä elämäntavasta. Painatuskeskus. Ympäristöministeriö. Helsinki 1994.

Rauhala, Lauri: Henkinen ihmisessä. Yliopistopaino. Helsinki 1992.

Riihinen Olavi: Ekojärjestelmän ja kulttuurijärjestelmän riippuvuussuhteet. Teoksessa Yhteisönä elämisen ongelma, yhdeksän tunnetun suomalaisen tiedemiehen puheenvuorot. Studia generalia -esitelmäsarja. Suomen Sotilaspsykologinen Seura ry. WSOY. Juva 1981. S. 93-115.

Roos, Jeka Pekka: Suomalainen elämä. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 454. Karisto Oy. Hämeenlinna 1987.

- Roos, Jeja Pekka: Elämäntavasta elämäkertaan. Tutkijaliitto. Jyväskylä 1988.
- Ruoppila, Ahti: Uutta poliittista kulttuuria etsimässä. Teoksessa Luoto, Keijo (toim.): Maan pieni vihreä kirja. Keski-Suomen Vihreät ry. Helsinki 1990. S.53-56.
- Saaristo, Kimmo: Henkilökohtainen ekologia, Onko vihreä elämäntapa vastausyritys moderniin?. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 58/1994. Jyväskylä 1994.
- Serres, Michel: Luontosopimus. Vastapaino. Tampere 1994.
- Soininvaara, Osmo: Vihreä markkinatalous. Hanki ja Jää. Juva 1990.
- Uurtimo, Yrjö: Hyvän elämän perusta. Tampere University Press. Vammala 1998.
- Uusitalo, Hannu: Johdanto. Teoksessa: Uusitalo, Hannu (toim.): Syrjäytyminen 1990-luvun Suomessa, Stakesin asiantuntijoiden arvioita syrjäytymisriskeistä. STAKES, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. 7/1998. Helsinki 1998. S. 6-7.
- Uusitalo, Liisa: Suomalaiset ja ympäristö. Tutkimus taloudellisen käyttäytymisen rationaalisuudesta. Acta Academiae Oeconomicae Helsingiensis. Series A:49. Helsinki 1986.
- Uusitalo, Liisa: Oma etu vai yhteinen hyvä? Ympäristötietoisuuden ja toiminnan ristiriita. Teoksessa Massa, Ilmo & Sairinen, Rauno (toim.): Ympäristökysymys, Ympäristöuhkien haaste yhteiskunnalle. Gaudeamus. Painokaari Oy. Helsinki 1991. S. 24-48.
- Vilka, Leena: Ympäristöetiikka, Vastuu luonnosta, eläimistä ja tulevista sukupolvista. Yliopistopaino. Helsinki 1993.
- Visanti, Matti: Ekokylät ja ekourbanismi. Teoksessa Hakanen, Maija (toim.): Ekokylässä Ruotsissa, Matkakertomus. Ympäristöministeriö, kaavoitus- ja rakennusosasto. Selvitys 5/1991. Valtion painatuskeskus. Helsinki 1991.
- Wilenius, Markku & Tirkkonen, Juhani: Assessing the Climate Change Interaction Between the Research Community and Decision Makers. Teoksessa Global Change, Local Challenge. Human Dimensions of Global Environment Change Programme (HDP). HDP Third Scientific Symposium, 20-22 September 1995. Vol. 2 Poster Papers. Report no. 8. Geneva, Switzerland 1996. S. 99-119.
- Yhteinen tulevaisuutemme. Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti. Valtion painatuskeskus, Ulkoasiainministeriö, Ympäristöministeriö. Helsinki 1988.
- Julkaisemattomat lähteet:
- Lehtinen, Tuula: Nälkä ja kolmas sektori. Kansalaisareena 18.6.1998. Tampere.
- Uusitupa, Heikki: Ajatuksia Keuruun Ekokylän kehittämisestä. Keuruu 4.11.1998.

Muut lähteet:

Keuruun Ekokylän Internet-kotisivut, www.sci.fi/~ekokyla.

Liite

TEEMAHAASTATTELURUNKO

I SUHDE EKOKYLÄÄN

- kuinka kauan olet asunut kylässä
- **mistä päiväsi koostuu** (mitä teit eilen)
- miten elämäsi on muuttunut muuton myötä
- mistä olet joutunut luopumaan/ mitä uutta olet saanut elämääsi
- mitkä syyt saivat sinut muuttamaan kylään
- **millaisia odotuksia sinulla oli ekokylää kohtaan**
- miten odotukset ovat toteutuneet
- mikä on oma unelmasi, jota haluat toteuttaa kylässä
- miten ulkopuoliset (ystävät, sukulaiset) suhtautuivat muuttoosi
- oletko joutunut perustelevaan valintaasi, kenelle
- oletko koskaan katunut valintaasi, miksi
- miten luonnehtisit nykyistä elämääsi/elämäntapaasi
- **millaiseksi arvioit elämän ekokylässä, mikä on hyvää/huonoa/yllättävää**
- **mitä pidät tällä hetkellä tärkeimpänä elämässäsi**
- miten haluaisit kehittää ekokylää (mitä puutteita näet)
- mitä toivot tulevaisuudelta
- kauanko aiot asua

II SUHDE LUONTOON JA KULUTTAMISEEN

- mitä luonto sinulle merkitsee
- onko suhteesi luontoon muuttunut Ekokylään muuttamisen myötä, miten
- **millaiseksi ymmärrät ihmisen ja luonnon välisen suhteen tällä hetkellä**
- mitä pidät pahimpina luontoon kohdistuvina uhkina
- miten luontoa voi suojella omalla elämäntavallaan
- **millaiseksi ympäristöasioiden asiantuntijaksi arvioit itsesi**
- miten olet kerännyt tietoa (koulutus, käytännön toiminta, mediat)
- millä kriteereillä teet ostopäätökset (ekologisuus, hinta, tarve, laatu...)
- haluaisitko muuttaa kulutuskäyttäytymistäsi, miten
- millaiseen kuluttamiseen pitäisi mielestäsi pyrkiä (kirpputorit, yhteisomistus, itse tekeminen, hankinnan tekemättä jättäminen...)

III SUHDE YHTEISÖÖN

- **miten luonnehtisit elämää yhteisössä** (millä adjektiiveilla)
- millaisia ominaisuuksia yhteisöelämä yksilöltä vaatii, miksi
- millaiset ovat yhteisön sisäiset suhteet
- miten hyvin asukkaat tuntevat toisensa
- miten paljon ollaan tekemisissä keskenään
- **miten kuvailisit yhteisön henkeä**
- miten yhteisön työt on jaettu (omat osaamisalueet, vapaamatkustajuus)
- oletko asunut aiemmin yhteisössä (missä, mitä eroja)
- **miten voit vaikuttaa yhteisön sisällä** (jos haluaisit ehdottaa jtk uudistusta)
- miten yhteisöä koskevat päätökset tehdään (esim. ketkä hyväksytään sisään, miten päätetään?)
- millaiseksi koet vaikutusmahdollisuutesi yksilönä

- millaisissa tilanteissa yhteisössä syntyy ristiriitoja
- miten ristiriidat ratkaistaan/pyritään ratkaisemaan

IV SUHDE VAIKUTTAMISEEN YHTEISÖNÄ ULOSPÄIN

- millaiseksi koet Ekokylän julkisuuskuvan (miltä Ekokylä yhteisönä näyttää ulospäin)
- miten julkisuuskuva vastaa todellisuutta
- **miten määrittelisit ekokylän**
- onko Ekokylällä poliittinen pyrkimys vaikuttaa yhteiskunnassa
- kuinka paljon Ekokylässä kiinnitetään huomiota vaikuttamiseen ja “markkinointiin”
- mihin asioihin yhteisö jo vaikuttaa
- **mihin asioihin yhteisö haluaisi vaikuttaa**
- miten sovitaan yhteisistä päämääristä
- miten vaikuttaminen tapahtuu (tuttuja toimittajia, kampanjoita, lehdistötiedotteita?)
- millaisiksi koet yhteisön vaikutusmahdollisuudet
- **millaiseksi näet ekokylälieden tulevaisuuden**

V SUHDE HYVINVOINTIIN

- miten määrittelet hyvinvoinnin
- onko käsitys hyvinvoinnista muuttunut Ekokylässä asuessa
- **mitä pidät tärkeimpinä hyvinvointia tuottavina asioina elämässäsi**
- tuottaako Ekokylä mielestäsi hyvinvointia, miten/millaista

VI SUHDE TYÖHÖN

- mitä ymmärrät työllä
- miten suhtaudut rahaan ja materiaaliseen pääomaan
- miten tärkeäksi arvioit palkkatyön elämän mielekkyyden ja ulkopuolisen arvostuksen saavuttamisessa

VII HENKILÖHISTORIA

- ikä, koulutus, kotipaikka (mistä tullut Keuruulle)
- perhesuhteet
- työhistoria, miten hankkii elantonsa tällä hetkellä
- aiempi harrastustoiminta
- aiempi yhteiskunnallinen vaikutustoiminta (politiikka, yhdistykset, järjestöt...)